

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**Σχολή Επιστήμης της Πληροφορίας & Πληροφορικής
Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Διαχείριση και Ανάδειξη Πολιτιστικής Πληροφορίας**

Διπλωματική Εργασία

**«Η σχολική γυμναστική στον εκπαιδευτικό χώρο της Κέρκυρας
(1950-2004), ιστορική προσέγγιση – προτάσεις πολιτιστικής
διαχείρισης»**

Φοιτήτρια: Ελένη Ίσερη (ΜΑΒΜ 201907)

Επιβλέπων Καθηγητής: Εμμανουήλ Δρακάκης

Κέρκυρα, Μάρτιος 2022

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

«Η σχολική γυμναστική στον εκπαιδευτικό χώρο της Κέρκυρας (1950-2004), ιστορική προσέγγιση – προτάσεις πολιτιστικής διαχείρισης»

Ίσερη Ελένη

A.M.: MABM 201907

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής: Εμμανουήλ Δρακάκης, Επίκουρος Καθηγητής

Συν-Επιβλέποντες: Θεόδωρος Παππάς, Καθηγητής
Ονούφριος Παυλογιάννης, μέλος Ε.ΔΙ.Π.

Εικόνα Εξωφύλλου: τελειόφοιτοι μαθητές Δημοτικών Σχολείων κατά τη διάρκεια γυμναστικών επιδείξεων στο «Γυμναστήριο» του Κερκυραϊκού Γυμναστικού Συλλόγου το 1963 (Πηγή: <http://www.kerkyraikos.gr/1893-1929.html>)

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντά μου, Επίκουρο καθηγητή κ. Εμμανουήλ Δρακάκη, για τον χρόνο που μου αφιέρωσε κατά τη διαδικασία εκπόνησης της διατριβής. Πολλές ευχαριστίες οφείλω και στους συν-επιβλέποντες καθηγητές κ. Θεόδωρο Παππά και κ. Ονούφριο Παυλογιάννη, για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές τους. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την ομάδα Φυσικής Αγωγής της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας και τους συναδέλφους μου στη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξαν να μελετήσω τα αρχεία που βρίσκονταν στην περιοχή ευθύνης τους. Πολλές ευχαριστίες οφείλω και στην Άννα Κατσάνη, για τη βοήθεια που μου προσέφερε στην αναζήτηση υλικού από τη Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας, καθώς και στους Σ. Καββαδία, Στ. Καββαδία, Γ. Μωραΐτη και Μ. Πιπεράκη για το φωτογραφικό υλικό που μου διέθεσαν. Τέλος θα ήθελα να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον σύζυγό μου Θανάση Ζιάρρα, στην οικογένειά μου και στη φίλη μου Πηνελόπη Βακιρτζή, για την υπομονή, τη συμπαράσταση και την κατανόηση. Η στήριξή τους ήταν για εμένα πολύτιμη.

.....στη μνήμη του αγαπημένου μου πατέρα

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	vi
Περίληψη	viii
Abstract	ix
Συντομογραφίες	x
Ευρετήριο Πινάκων	x
Ευρετήριο Εικόνων	xi
Ευρετήριο Γραφημάτων.....	xi
Εισαγωγή	1
Α΄ ΜΕΡΟΣ.....	8
Η γυμναστική στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα τον 19ο αιώνα	8
1. Η ιστορική ανάπτυξη της γυμναστικής από την αρχαιότητα ως τις αρχές του 19 ^{ου} αιώνα	8
2. Η επιρροή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού στην εκπαίδευση των επαναστατικών χρόνων (1821-1827) και η θέση της σωματικής άσκησης	11
3. Η σχολική γυμναστική κατά την περίοδο διακυβέρνησης του Ι. Καποδίστρια	13
4. Η επίδραση της εκπαιδευτικής οργάνωσης της Αντιβασιλείας και βασιλείας του Όθωνα (1833-1862) στη σχολική γυμναστική	15
5. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1862-1899	17
Β΄ ΜΕΡΟΣ.....	21
Η εξέλιξη της σχολικής γυμναστικής τον 20ο αιώνα	21
6. Η επικράτηση του Σουηδικού Γυμναστικού Συστήματος	21
7. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1913-1936	23
8. Από τη Δικτατορία Μεταξά έως τη Στρατιωτική Δικτατορία	26
9. Από τη «Σωματική Αγωγή» στη «Φυσική Αγωγή».....	28
10. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1982-1989.....	30
11. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1990-2004.....	32
Γ΄ ΜΕΡΟΣ	34
Η σχολική γυμναστική στην Κέρκυρα 1950-2004	34
12. Η εκπαίδευση στην Κέρκυρα	34
13. Η ιστορία του αθλητισμού στην Κέρκυρα	38
14. Η σχολική γυμναστική στην Κέρκυρα	41
15. Η σχολική γυμναστική στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	44
15.1 Οι αθλητικές εγκαταστάσεις στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	47

15.2	Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	51
15.3	Η ανάθεση του μαθήματος σε Κ.Φ.Α.	54
15.4	Σχολείο και κολύμβηση	57
15.5	Το κρίκετ στο δημοτικό σχολείο	59
16.	Η σχολική γυμναστική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	61
16.1	Η περίοδος της δικτατορίας 1967-1974	65
16.2	Γυμναστικές επιδείξεις.....	67
16.3	Σχολικοί αθλητικοί αγώνες	72
16.4	Ενέργειες για την βελτίωση των αθλητικών εγκαταστάσεων των σχολείων	75
17	Το γραφείο Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας.....	78
18	Αθλητικό Γυμνάσιο Κέρκυρας	80
19	Στατιστικά στοιχεία αθλητικών εκδηλώσεων Σχ. Έτους 1999-2000.....	82
	Συμπεράσματα – Προτάσεις Πολιτιστικής Διαχείρισης	85
	Βιβλιογραφία:.....	90
	Παράρτημα.....	98

Περίληψη

Η σχολική γυμναστική αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Το ξεχωριστό αυτό μάθημα υιοθετήθηκε από το εκπαιδευτικό σύστημα με σκοπό να συμβάλλει στην ολόπλευρη ψυχοσωματική και ηθική αγωγή των μαθητών/τριών. Για τον λόγο αυτό, η σχολική γυμναστική επηρεάστηκε από τις πολιτικές, κοινωνικές και ιδεολογικές συνιστώσες της εκάστοτε περιόδου ενώ ταυτόχρονα συνέβαλλε στη δημιουργία νέων αντιλήψεων και στάσεων απέναντι στο ανθρώπινο σώμα, στη διαπαιδαγώγηση των νέων και στη μετάδοση προτύπων και αξιών στην ελληνική κοινωνία. Στην Κέρκυρα τόσο προπολεμικά όσο και μεταπολεμικά παρατηρείται μία συστηματική ανάπτυξη της σχολικής γυμναστικής. Η πορεία αυτή, με τους πρωταγωνιστές, τις ιδιαιτερότητες και τις αντιξοότητες της, αποτελεί το ερευνητικό ζητούμενο της παρούσας εργασίας.

Αρχικά διερευνάται το θεσμικό και ιδεολογικό πλαίσιο της σχολικής γυμναστικής και στη συνέχεια μελετώνται οι συνθήκες και τα μέσα διεξαγωγής του μαθήματος, το ανθρώπινο δυναμικό και οι πρακτικές που ακολουθήθηκαν και τελικά οδήγησαν στο να αποκτήσει η γυμναστική και ο αθλητισμός, με κέντρο τη σχολική μονάδα, μία σημαντική θέση στην τοπική κοινωνία. Για την επίτευξη του ερευνητικού στόχου μελετήθηκαν νόμοι, διατάγματα, εγκύκλιοι, αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα, που αναφέρονται στο μάθημα της γυμναστικής και προσδιορίζουν το κανονιστικό και ιδεολογικό πλαίσιο διεξαγωγής του μαθήματος καθώς και η σχετική δευτερογενής βιβλιογραφία. Επιπλέον υλικό της μελέτης αποτέλεσαν, ο τοπικός Τύπος της εξεταζόμενης περιόδου, τα αρχεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας καθώς και τα αρχεία του Γραφείου Φυσικής Αγωγής της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας.

Για τη διερεύνηση των ζητημάτων που θέτει η εργασία ακολουθήθηκε η ιστορική-αναλυτική μέθοδος με την οποία επιχειρήθηκε η ιστορική – ιδεολογική προσέγγιση των πηγών με στόχο την ανάλυση, κατανόηση και ερμηνεία τους. Τα συμπεράσματα της μελέτης αναδεικνύουν την ξεχωριστή θέση της σχολικής γυμναστικής τόσο στην εκπαιδευτική όσο και στην ευρύτερη κοινωνική και πολιτισμική ζωή της Κέρκυρας.

Λέξεις – Κλειδιά

Σχολείο, γυμναστική, αθλητισμός, Κέρκυρα, Εκπαίδευση

Abstract

Physical Education is an integral part of the educational process. This special course was adopted by the educational system in order to contribute to the comprehensive psychosomatic and moral education of students. For this reason, Physical Education was influenced by the ideological components of each period, but also contributed to the creation of new perceptions and attitudes towards the human body, the education of young people and the transmission of standards and values in Greek society. In Corfu, both pre-war and post-war, a systematic development of Physical Education is recorded. This course with its protagonists, peculiarities and adversities is the research goal of this work.

First the institutional and ideological framework of Physical Education is investigated and then the conditions and means of conducting the course, the human resources and the practices followed are studied and finally led to the acquisition of gymnastics and sports, centered on the school unit, important place in the local community. In order to achieve the research goal, laws, decrees, circulars, syllabi and timetables were studied, which refer to the Physical Education and determine the regulatory and ideological framework of the course as well as the relevant secondary literature. Additional materials of the study were the local press of the period, the archives of Primary Education as well as the archives of the Office of Physical Education of Secondary Education of Corfu.

In order to investigate the issues raised by this essay, the appropriate method was a historical-analytical approach, attempting a historical-ideological analysis, understanding and interpretation of sources. The conclusions of the study highlight the significance of Physical Education in educational and generally in social and cultural life of Corfu.

Keywords

School, physical education, sports, Corfu, education

Συντομογραφίες

Α.Π.	Αναλυτικό Πρόγραμμα
Β.Δ.	Βασιλικό Διάταγμα
Γ.Φ.Α.	Γραφείο Φυσικής Αγωγής
Ε.Α.Κ.Κ.	Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Κέρκυρας
Ε.Α.Σ.Α.	Εθνική Ακαδημία Σωματικής Αγωγής
Κ.Φ.Α.	Καθηγητές Φυσικής Αγωγής
Κ.Ε.Μ.Ε.	Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως
Ν.Ε.Φ.Α.	Νομαρχιακός Επιθεωρητής Φυσικής Αγωγής
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Ι.	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Σ.Ε.Γ.Α.Σ.	Σύνδεσμος Ελληνικών Γυμναστικών Αθλητικών Σωματείων
Τ.Α.Δ.	Τάξεις Αθλητικής Διευκόλυνσης
Τ.Ε.Φ.Α.Α.	Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
Φ.Α.	Φυσική Αγωγή
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Σχολεία που διέθεταν χώρο για την εγκατάσταση αθλητικών οργάνων 1975.....	47
Πίνακας 2: Επιμορφωτές 1980	52
Πίνακας 3: Ενδεικτικός αριθμός σχολείων που συγχωνεύτηκαν	56
Πίνακας 4: Λίστα Νομαρχιακών Επιθεωρητών Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας.....	78
Πίνακας 5: Προϊστάμενοι Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας	78

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1: Πρόγραμμα Κολύμβησης σε μαθητές Δημ.Σχ.Άφρας	57
Εικόνα 2: Ενημερωτικό φυλλάδιο της ΕΛΟΚ.....	59
Εικόνα 3: Γυμναστικές επιδείξεις του Αρσακείου το 1933 στην πλατεία της Σπιανάδας.....	61
Εικόνα 4: Σπουδαστές των εκπαιδευτηρίων "Καποδίστριας" στην Κέρκυρα.....	62
Εικόνα 5: Γυμναστικές επιδείξεις στην Κάτω Πλατεία. Αναπαράσταση αφής ολυμπιακής φλόγας (1952)	67
Εικόνα 6: Γυμναστικές επιδείξεις, Γυμνασίου Λευκίμμης (1961-1963).....	69
Εικόνα 7: Γυμναστικές επιδείξεις, 7ο Δημ. Σχ. Κέρκυρας (1962)	71
Εικόνα 8: Γυμναστικές επιδείξεις, Δημ. Σχ. Αλεπούς (1972)	71
Εικόνα 9: Αγώνες στίβου στο Ε.Α.Κ. Κέρκυρας (1965).....	73
Εικόνα 10: Οι ομάδες του 1ου Γυμνασίου και του ΚΓΣ μετά από φιλικό παιχνίδι καλαθοσφαίρισης (1950)	73
Εικόνα 11: Σχολικοί αγώνες στο Ε.Α.Κ. Κέρκυρας (1969)	74

Ευρετήριο Γραφημάτων

Γράφημα 1: Συμμετοχή μαθητών και μαθητριών στους σχολικούς αγώνες Ν. Κέρκυρας (Β' Φάση), σχ. έτος 1999-2000.....	83
Γράφημα 2: Συμμετοχή μαθητών/τριων ανά βαθμίδα εκπ/σης σχ. έτος 1999-2000 ...	84
Γράφημα 3: Συμμετοχή ανά άθλημα στη Β/μια Εκπαίδευση σχ. έτος 1999-2000.....	84

Εισαγωγή

Η διάχυση των ιδεών του Διαφωτισμού, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, στα τέλη του 18ου αιώνα, οδήγησε στο μετασχηματισμό των αντιλήψεων σχετικά με το σώμα, τη σωματική άσκηση και την εκπαίδευση της παιδικής ηλικίας. Η σωματική άσκηση νομιμοποιεί τη θέση της στην εκπαίδευση, τόσο ως φορέας κοινωνικοπολιτικής και ηθικής αγωγής, όσο και ως παράγοντας που συμβάλλει στην διατήρηση της ευρωστίας και της ισόρροπης σωματικής και πνευματικής υγείας των νέων. Σε αυτό το πλαίσιο, η εισαγωγή της γυμναστικής στην ελληνική εκπαίδευση επιχειρείται ήδη από τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια και την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Το μάθημα της Γυμναστικής εντάσσεται στο σχολικό πρόγραμμα, στο πλαίσιο εφαρμογής της εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής του Ιωάννη Καποδίστρια (1828-1831) (Κουλούρη, 1997α; Τσούμας, 2009, σσ. 44-59).

Κατά την περίοδο της βαυαρικής Αντιβασιλείας, θεσμοθετείται η εισαγωγή της σωματικής άσκησης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση με τη χρήση του όρου «Σωμασκίες». Το μάθημα επικεντρώνεται στην εφαρμογή του γερμανικού γυμναστικού συστήματος, παράλληλα με τη διδασκαλία διάφορων αρχαιοελληνικών αγωνισμάτων, ενώ περιλάμβανε γεωργικές σωματικές δραστηριότητες και γυναικεία εργόχειρα για τα σχολεία των αγροτικών περιοχών (Τσούμας, 2009, σσ. 74-80).

Ο όρος «Σωμασκίες» εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στον εκπαιδευτικό λόγο μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ η διδασκαλία του μαθήματος εστιάζεται σταδιακά στην εκπαιδευτική γυμναστική, έχοντας σαφείς επιρροές από το γερμανικό γυμναστικό μοντέλο. Ωστόσο παρά τη νομοθετική κατοχύρωση της σωματικής άσκησης στην εκπαίδευση και τη διάχυση των νέων αντιλήψεων περί ηθικής και σωματικής αγωγής στην εκπαιδευτική πρακτική, ο θεσμός της γυμναστικής άργησε να εδραιωθεί στον ελληνικό κοινωνικό χώρο. Η καθυστέρηση αυτή αρχικά οφειλόταν κυρίως στην ελλιπή κατάρτιση των γυμναστών, στις παγιωμένες αντιλήψεις στους κύκλους της ελληνικής διανόησης για τη μονομερή καλλιέργεια του πνεύματος έναντι του σώματος και στο χαμηλό κοινωνικό κύρος που λάμβανε η γυμναστική, εξαιτίας της ταύτισης της με τις εξατομικευμένες λαϊκές σωματικές ασκήσεις, τις ακροβασίες και τα διασκεδαστικά θεάματα που παρέπεμπαν στον «πλανόδιο αθλητισμό» (Κουλούρη, 1997α, σσ. 83-87).

Σταδιακά οι αντιλήψεις για τη σωματική άσκηση στο ευρύτερο κοινωνικό πεδίο, από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, αρχίζουν να μεταβάλλονται, ενώ

παράλληλα ενισχύεται η δυναμική του μαθήματος της γυμναστικής σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε τόσο η ανάπτυξη ενός ιατρικού και παιδαγωγικού λόγου με επιχειρήματα υπέρ της σωματικής άσκησης, για την ενίσχυση της πνευματικής και ψυχικής υγείας των νέων ατόμων, όσο και η επικράτηση εθνοκεντρικών πολιτικών αντιλήψεων, οι οποίες ταύτιζαν τη σωματική άσκηση με τη στρατιωτική προπαρασκευή και τη συγκρότηση πειθαρχημένων πολιτών. Παράλληλα, σύμφωνα με την κυρίαρχη εθνική ιδεολογία και τις αντιλήψεις περί «συνέχειας» του ελληνικού έθνους, η γυμναστική και κυρίως ο κλασικός αθλητισμός, λόγω των συνειρμών με το αρχαιοελληνικό παρελθόν, εγγράφεται στο συλλογικό φαντασιακό ως χρέος συνέχισης μίας «προγονικής κληρονομιάς» (Φουρναράκη, 1998; Τσούμας, 2009, σ. 315).

Σε αυτό το κοινωνικοπολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο, τις δεκαετίες του 1860, 1870 και του 1890 επιχειρείται η εισαγωγή στρατιωτικών ασκήσεων στο σχολικό χώρο της μέσης εκπαίδευσης παράλληλα με το μάθημα της γυμναστικής. Ωστόσο, παρά τη λεπτομερή νομοθεσία, στην πράξη η στρατιωτική προπαρασκευή των μαθητών υπήρξε προβληματική και ατελής. Το 1893 ύστερα από υπόμνημα των Ι. Φωκιανού, Α. Ιωαννίδου και Σ. Αθανασόπουλου στον Υπουργό Ευταξία, καταργήθηκαν οριστικά οι στρατιωτικές ασκήσεις στη μέση εκπαίδευση και τη θέση τους πήραν η παιδαγωγική γυμναστική και οι παιδιές (Κουλούρη, 1997α, σσ. 54-59).

Στα τέλη του 19ου αιώνα οι ευρύτερες μεταβολές που συντελούνται στο εκπαιδευτικό σύστημα συμπαρασύρουν τη λειτουργία και το περιεχόμενο της σχολικής γυμναστικής. Η μεταβολή των παραγωγικών σχέσεων, ο αυξανόμενος βαθμός αστικοποίησης, η διεύρυνση της αστικής τάξης και η διάχυση των αστικών αντιλήψεων και αξιών στην ελληνική κοινωνία δημιουργούν την ανάγκη εκσυγχρονισμού της παρεχόμενης εκπαίδευσης, η οποία οφείλει πλέον να συμβάλει στην πρόοδο και την ανάπτυξη του κράτους, αναλαμβάνοντας πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση υγιών, πειθαρχημένων και ηθικών πολιτών.

Παράλληλα η επιτυχής αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896, επηρέασε θετικά τις αντιλήψεις για τη σωματική άσκηση στην ελληνική κοινωνία και προώθησε την περαιτέρω διάδοση του σωματειακού αθλητισμού και της γυμναστικής, στο δημόσιο χώρο. Ο νέος κοινωνικός και ιδεολογικός ρόλος που αποδίδεται στη σωματική άσκηση αντανakλάται στην ψήφιση του νόμου ΒΚΧΑ΄ του 1899 από τον Υπουργό Παιδείας Α. Ευταξία. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου η γυμναστική ορίζεται ως πρωτεύον και υποχρεωτικό μάθημα σε όλες τις βαθμίδες με

συγκεκριμένο σκοπό και χρόνο διεξαγωγής του μαθήματος, ενώ σημειώνονται ενδεικτικές μέθοδοι διδασκαλίας και παρουσιάζεται λεπτομερώς η διδακτέα ύλη, η οποία περιλαμβάνει τις τακτικές/ελεύθερες ασκήσεις και τα παιχνίδια. Με τον τρόπο αυτό η γυμναστική εδραιώνεται ως εκπαιδευτικό μέσο, ικανό να συμβάλλει αποτελεσματικά στην ηθική, σωματική και εθνική διαπαιδαγώγηση των νέων και ειδικότερα στην ενίσχυση της υγείας, της ομοιομορφίας της συλλογικής συνείδησης αλλά και του εθνικού φρονήματος (Τσούμας, 2009, σσ. 221-260).

Στις αρχές του 20ου αιώνα, η εφαρμογή νέων παιδαγωγικών ιδεών, η ανάπτυξη του επιστημονικού λόγου για τη σωματική άσκηση και η μελέτη του ανθρωπίνου σώματος από την ιατρική επιστήμη δημιουργούν την ανάγκη αντικατάστασης του γερμανικού συστήματος εκγύμνασης από το επιστημονικά τεκμηριωμένο σουηδικό.

Γενικότερα, τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα, η σχολική γυμναστική συνεχίζει να αποτελεί πεδίο σύγκρουσης παραδοσιακών και νέων εκπαιδευτικών πρακτικών και αντιλήψεων, εντός του ευρύτερου πλαισίου αντικρουόμενων φιλελεύθερων και συντηρητικών ιδεολογιών. Η μεγάλη αντιπαράθεση στον γυμναστικό χώρο σχετιζόταν με τη διαφύλαξη των ιδανικών που πρέσβευε η γυμναστική και ο κλασικός αθλητισμός σε σχέση με τις ατομικιστικές αξίες και τη ψυχαγωγία που εξυπηρετούσαν τα αναδυόμενα εκείνη την εποχή σπορ. Επομένως, στην πράξη, παρά την υιοθέτηση του σουηδικού συστήματος, την αναγνώριση της παιδαγωγικής και ψυχαγωγικής αξίας του παιχνιδιού και της σωματικής άσκησης, η διδασκαλία της γυμναστικής στην ελληνική εκπαίδευση, εξακολουθούσε να συνδέεται στενά με τις αξίες της πειθαρχίας, της υπακοής, της τάξης και της ομοιομορφίας (Τσούμας, 2009, σσ. 263-293).

Το 1925 υιοθετείται ο όρος «Σωματική Αγωγή» κάνοντας σαφές ότι η εθνική διαπαιδαγώγηση των μαθητών/τριών μέσω της σωματικής άσκησης αποτελεί πρωταρχική επιδίωξη του μαθήματος. Κατά την περίοδο της Δικτατορίας Μεταξά (1936-1940), η σωματική αγωγή και ο αθλητισμός χρησιμοποιούνται για την επιβολή και διάχυση των ιδεολογημάτων του καθεστώτος στην ελληνική κοινωνία. Για τον λόγο αυτό επιδιώκεται η ένταξη των νέων στην Εθνική Οργάνωση Νεολαίας (ΕΟΝ), από την πρώτη σχολική ηλικία (Ζαϊμάκης, 2010, σσ. 328-331). Την δεκαετία 1940-1949, εξαιτίας των ευρύτερων κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων και αναταράξεων (Β' Π.Π., περίοδος κατοχής της Ελλάδας, εμφύλιος πόλεμος), η σωματική αγωγή διδάσκεται με ελλείψεις. Μεταπολεμικά υιοθετείται η «Παιδαγωγική Γυμναστική», η

οποία αποτελεί μια παραλλαγή του σουηδικού συστήματος με έμφαση στο στοιχείο του ρυθμού κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των βασικών ασκήσεων της σουηδικής γυμναστικής (Γιάτσης & Καρανταΐδου, 1994).

Το 1964 με την ίδρυση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου προωθούνται σημαντικές αλλαγές εκσυγχρονισμού στο περιεχόμενο και τους στόχους του μαθήματος. Οι σημαντικότερες από αυτές αφορούσαν στην κατάργηση του σουηδικού συστήματος και των γυμναστικών επιδείξεων, στη στροφή στην αγωνιστική γυμναστική και τις αθλοπαιδιές και στην αντικατάσταση της ονομασίας του μαθήματος από «Σωματική Αγωγή» σε «Φυσική Αγωγή». Οι παραπάνω στόχοι δε θα προλάβουν να υλοποιηθούν, εξαιτίας της επιβολής της Στρατιωτικής Δικτατορίας (1967-1974), στο ελληνικό κράτος. Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, το περιεχόμενο και η λειτουργία του μαθήματος της σωματικής αγωγής επιστρέφουν στα «μεταξικά» πρότυπα, με έμφαση στην τέλεση παρελάσεων, γυμναστικών επιδείξεων και προπαγανδιστικού τύπου «θεαμάτων», στο περιθώριο της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Γιάτσης & Καρανταΐδου, 1994).

Το 1975 αμέσως μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας ο Ι. Ιωαννίδης από τη θέση του Ειδικού Συμβούλου Γυμναστικής στο Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως επιχειρεί να συνεχίσει την προσπάθεια εναρμόνισης της σχολικής γυμναστικής με τα διεθνή πρότυπα η οποία είχε ανακοπεί βίαια το 1964. Στο πλαίσιο αυτό καθιερώνεται ο διεθνής όρος Φυσική Αγωγή σε μία προσπάθεια αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του μαθήματος τόσο σε επίπεδο ονομασίας όσο και περιεχομένου. Στον νέο αυτόν όρο αποτυπώνεται η ενότητα σώματος και πνεύματος και αναγνωρίζεται η ολιστική εκπαιδευτική προσέγγιση για την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Για τον λόγο αυτό συντάσσονται νέα αναλυτικά προγράμματα διδασκαλίας (Οικονομάκου, 2017, σσ. 331-332).

Την επόμενη δεκαετία καταγράφεται θεσμικά η προσπάθεια της πολιτείας να αναπτύξει τον εξωσχολικό αθλητισμό και να συνδέσει την εκπαίδευση με τον τομέα του πρωταθλητισμού. Από το 1990 οι στόχοι του μαθήματος είναι βιολογικοί-υγιεινοί, κινητικοί-εκφραστικοί, κοινωνικοί-ηθικοί, πνευματικοί-γνωστικοί και βιωματικοί και ως μέσα για την επίτευξή τους χρησιμοποιούνται τα βασικά αθλήματα (μπάσκετ, βόλεϊ, χάντμπολ, ποδόσφαιρο, ενόργανη γυμναστική, στίβος, χοροί) και ποικίλες κινητικές και παιγνιώδεις ασκήσεις. Έτσι την τελευταία δεκαετία του 20 αιώνα ενισχύονται οι προσπάθειες για έναν νέο προσανατολισμό της Φ.Α. στο εκπαιδευτικό σύστημα με την εισαγωγή νέων μεθόδων διδασκαλίας, την επικράτηση

των σύγχρονων αθλοπαιδιών και την ευρύτερη σύνδεση του σχολικού με τον εξωσχολικό αθλητισμό (Οικονομάκου, 2017, σ. 397).

Μέσα σε αυτό το ευρύτερο ιστορικό, θεσμικό και ιδεολογικό πλαίσιο η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τη θέση της σχολικής γυμναστικής στον εκπαιδευτικό χώρο της Κέρκυρας κατά το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα. Στην πορεία των ετών η μετρήσιμη έννοια του γεωμετρικού χώρου, εμπλουτίστηκε από την έννοια του τόπου. Με άξονα την παρουσία του ανθρώπου και τον πλουραλισμό εικόνων, προσδοκιών και συναισθημάτων ο αφηρημένος χώρος μετουσιώνεται σε τόπο, δηλαδή σε περιοχή με ταυτότητα και μοναδικά χαρακτηριστικά που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή και συγκροτούν τη φυσιογνωμία του (Λαμπριανίδης, 2012).

Υπό αυτό το πρίσμα, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της σχολικής γυμναστικής πραγματικότητας στην Κέρκυρα κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα ως τόπου βιωμένης μνήμης και ως πεδίου ενσωμάτωσης κοινωνικών και πολιτισμικών αξιών που συνέβαλαν στη συγκρότηση τοπικών ταυτοτήτων (Παυλογιάννης, 2020). Τα ερωτήματα που προκύπτουν αφορούν στις υποδομές, τα πρόσωπα, τις πρακτικές και τις τελετουργίες που ακολουθήθηκαν καθώς και στις αντιξοότητες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι πρωταγωνιστές της εκπαίδευσης, ώστε να αποκτήσει η γυμναστική και ο αθλητισμός, με κέντρο τη σχολική μονάδα, μία σημαντική θέση στην τοπική κοινωνία.

Για την επίτευξη του ερευνητικού στόχου μελετήθηκαν νόμοι, διατάγματα, εγκύκλιοι, αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα που αναφέρονται στο μάθημα της γυμναστικής και προσδιορίζουν το κανονιστικό και ιδεολογικό πλαίσιο διεξαγωγής του μαθήματος, καθώς και η σχετική δευτερογενής βιβλιογραφία. Επιπλέον υλικό της μελέτης αποτέλεσαν ο τοπικός Τύπος της εξεταζόμενης περιόδου, τα αρχεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας, καθώς και τα αρχεία του Γραφείου Φυσικής Αγωγής της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας.

Για τη διερεύνηση των ζητημάτων που θέτει η εργασία ακολουθήθηκε η ιστορική-αναλυτική μέθοδος με την οποία επιχειρήθηκε η ιστορική – ιδεολογική προσέγγιση των πηγών με στόχο την ανάλυση, κατανόηση και ερμηνεία τους. Τα συμπεράσματα της μελέτης αναδεικνύουν την ξεχωριστή θέση της σχολικής γυμναστικής τόσο στην εκπαιδευτική όσο και στην ευρύτερη κοινωνική και πολιτισμική ζωή της Κέρκυρας.

Η εργασία αποτελείται από τρία βασικά μέρη.

- **Μέρος πρώτο:** Στο πρώτο μέρος, το οποίο αναφέρεται στη σχολική γυμναστική κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, αρχικά ιστορείται η ανάδυση της γυμναστικής από την αρχαιότητα έως τις αρχές του αιώνα. Στη συνέχεια ερευνώνται οι επιρροές του Νεοελληνικού Διαφωτισμού στην αντίληψη για τη σωματική άσκηση και η θέση της γυμναστικής στα πρώτα εκπαιδευτικά προγράμματα της διακυβέρνησης του Ι. Καποδίστρια. Ακολουθεί η μελέτη των πρώτων προσπαθειών θεσμικής κατοχύρωσης της σχολικής γυμναστικής στα χρόνια της Αντιβασιλείας και βασιλείας του Όθωνα. Η ενότητα κλείνει με την ανάλυση των διατάξεων του νόμου ΒΧΚΑ΄, της σημαντικότερης έως τότε θεσμικής προσπάθειας για την οργάνωση της γυμναστικής στην ελληνική επικράτεια.
- **Μέρος δεύτερο:** Στο δεύτερο μέρος, το οποίο αναφέρεται στην εξέλιξη της σχολικής γυμναστικής κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, η ενότητα ξεκινά με την επικράτηση του σουηδικού συστήματος εκγύμνασης στην εκπαίδευση. Ακολουθεί η μελέτη της σωματικής αγωγής κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου και η πορεία της από τη δικτατορία του Μεταξά έως αυτήν των Συνταγματαρχών. Στη συνέχεια επισημαίνεται η μετονομασία της σε Φυσική Αγωγή και οι αλλαγές που σημειώνονται μεταπολιτευτικά τόσο σε επίπεδο ονομασίας όσο και σε επίπεδο περιεχομένου και στόχων.

Η ιστορική αυτή αναδρομή θεωρήθηκε απαραίτητη προκειμένου να αναδειχθεί η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ των θέσεων και αντιλήψεων περί σώματος και σωματικής άσκησης στην ελληνική εκπαίδευση του 19ου και του 20ου αιώνα, με τις ευρύτερες αλλαγές και ανακατατάξεις στο κοινωνικό, πολιτικό και ιδεολογικό πεδίο της αντίστοιχης περιόδου.

- **Μέρος τρίτο:** Το τρίτο και τελευταίο μέρος της εργασίας επικεντρώνεται στη σχολική γυμναστική στον εκπαιδευτικό χώρο της Κέρκυρας από το 1950 έως το 2004. Η διερεύνηση ξεκινά με τη γενικότερη κατάσταση της εκπαίδευσης στην Κέρκυρα από τα χρόνια των Γάλλων Δημοκρατικών έως τις μέρες μας και ακολουθεί η ιστορία του αθλητισμού από την περίοδο της Βρετανικής Προστασίας. Στη συνέχεια περνώντας στο ειδικό μέρος της έρευνας μελετάται και αποτυπώνεται η θέση της σχολικής γυμναστικής στην Πρωτοβάθμια και στη συνέχεια στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση της εξεταζόμενης περιόδου, μελετώντας τις συνθήκες των αθλητικών υποδομών, την επιμόρφωση των

εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα γυμναστικής, τις γυμναστικές πρακτικές και τη συμμετοχή των σχολικών ομάδων σε αγώνες και επιδείξεις.

Τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις αξιοποίησή τους. Στο σημείο αυτό, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι οι περιορισμοί που επέβαλαν οι συνθήκες της πανδημίας δεν ευνόησαν ώστε να μελετηθούν εκπαιδευτικά αρχεία που αφορούν στη Φυσική Αγωγή και φυλάσσονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους στην Κέρκυρα. Τα αρχεία αυτά θα φώτιζαν περεταίρω πτυχές του ερευνητικού θέματος και για τον λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η αξιοποίησή τους σε μελλοντικές ερευνητικές προσπάθειες.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Η γυμναστική στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα τον 19ο αιώνα

1. Η ιστορική ανάπτυξη της γυμναστικής από την αρχαιότητα ως τις αρχές του 19^{ου} αιώνα

Η κίνηση και κατ' επέκταση η φυσική δραστηριότητα είναι απόλυτα συνδεδεμένες με την ανθρώπινη ζωή. Και ενώ η αφετηρία των αγωνισμάτων ανάγεται στις πρώτες φυσικές δραστηριότητες επιβίωσης του προϊστορικού ανθρώπου (κυνήγι, κανό, ορειβασία πάλι, ακόντιο), ο αθλητισμός με τη σύγχρονη οργανωμένη μορφή του εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Αρχαία Ελλάδα των ιστορικών χρόνων. (Μπουρνέλη, Κουτσούκη, Ζωγράφου, Μαριδάκη, Χατζόπουλος, & Αγαλιανού, 2006, σσ. 15-16). Οι θρησκευτικές τελετές και εκδηλώσεις που συνόδευαν τις αθλητικές δραστηριότητες μαρτυρούν το κοινωνικό πλαίσιο του αθλητισμού, ενώ η σωματική άσκηση, ως αναπόσπαστο κομμάτι της παιδείας, καταδεικνύει την ιδιαίτερη θέση του στο πολιτικό και πολιτισμικό πεδίο δράσης των αρχαίων Ελλήνων (Duygu Harmandar & Yildiran, 2013, σσ. 191-192).

Η εκπαίδευση στην αρχαία Ελλάδα (8^{ος} - 6^{ος} αιώνας π.Χ.) υπηρετούσε το ιδανικό του «καλού» και «αγαθού» πολίτη, αρετές ικανές να εγγυηθούν την ακμή της πόλης-κράτους. Για την αρμονική ανάπτυξη του σώματος και του πνεύματος των νέων χρησιμοποιήθηκε ως εκπαιδευτικό μέσο η γυμναστική και η μουσική. Η εμπειρία και η συμμετοχή των παιδιών στην παλαίστρα και το γυμνάσιο υπό την καθοδήγηση του παιδοτρίβη οδηγούσε στην ανάπτυξη των σωματικών ικανοτήτων και μέσω αυτών στην ενδυνάμωση του χαρακτήρα (Duygu Harmandar & Yildiran, 2013, σσ. 192-193). Έτσι για πρώτη φορά αναγνωρίζεται η αξία της γυμναστικής, δηλαδή του συνόλου, των κινητικών δραστηριοτήτων, σωματικών ασκήσεων και αθλημάτων, ως μέσο αγωγής για τη σφαιρική ανάπτυξη του ατόμου (Οικονομάκου, 2017, σ. 2).

Ταυτόχρονα, την εποχή εκείνη γιατροί και φιλόσοφοι επιχειρούν τη θεωρητική τεκμηρίωση της υγιεινής και παιδαγωγικής αξίας της φυσικής αγωγής. Ο Ιπποκράτης (460-377 π.Χ.) αναγνωρίζει τη συμβολή της γυμναστικής στη διατήρηση της σωματικής ευεξίας και την πρόληψη των ασθενειών. Ο Πλάτωνας (427-347 π.Χ.) υποστηρίζει την αναγκαιότητα αρμονικής εκγύμνασης ανδρών και γυναικών και την υποχρεωτική διδασκαλία της γυμναστικής από ειδικευμένους παιδαγωγούς, ενώ ο Αριστοτέλης (384-322 π.Χ.) αναγνωρίζει τη γυμναστική ως επιστήμη και θεωρεί ότι

η σύμμετρη άσκηση, που διδάσκεται από καταρτισμένους γυμναστές, εξασφαλίζει την ψυχική και σωματική υγεία των ασκούμενων (Ντάνης, 2013, σσ. 29-30).

Παρόλα αυτά η αδιαφιλονίκητη αξία και η ιδιαίτερη θέση της γυμναστικής στο εκπαιδευτικό σύστημα των αρχαίων Ελλήνων σταδιακά, λόγω θρησκευτικών, πολιτικών και πολιτειακών αλλαγών θα αλλοτριωθεί, θα αμφισβητηθεί και στη συνέχεια θα παραγκωνιστεί για πολλά χρόνια. (Μπουρνέλη, Κουτσούκη, Ζωγράφου, Μαριδάκη, Χατζόπουλος, & Αγαλιανού, 2006, σσ. 20-21)

Έτσι η σωματική άσκηση, η οποία κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα υπήρξε συνυφασμένη με τη στρατιωτική προετοιμασία και την πολεμική ετοιμότητα, θα μελετηθεί εκ νέου τα χρόνια της Αναγέννησης. Διανοούμενοι της εποχής επισημαίνουν τη σπουδαιότητα της καλλιέργειας του σώματος παράλληλα με του πνεύματος για την ολοκλήρωση του ανθρώπου και την ενίσχυση της υγείας του (Μπουρνέλη, Κουτσούκη, Ζωγράφου, Μαριδάκη, Χατζόπουλος, & Αγαλιανού, 2006, σ. 22). Οι ιδέες αυτές θα βρουν γόνιμο έδαφος στα παιδαγωγικά προγράμματα του Διαφωτισμού, τα οποία διέπονται από την φιλοσοφική ιδέα του πρωταγωνιστικού ρόλου της αγωγής στην αναγέννηση της ανθρωπότητας. Οι παιδαγωγικές θεωρίες του John Locke και του Jean-Jacques Rousseau αποτυπώνουν την πρωταρχική σημασία της σωματικής κίνησης στην ηθική και κοινωνικοπολιτική διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Παρόμοιες φυσιοκρατικές αντιλήψεις παρουσιάζονται στο έργο του Pestalozzi και βρίσκουν εφαρμογή στα Kindergarten (νηπιαγωγεία) του Froebel στα οποία το παιχνίδι και η παιδική ηλικία θεωρούνται έννοιες αλληλένδετες (Τσούμας, 2009, σσ. 19-21, Duygu Harmandar & Yildiran, 2013, σ. 197).

Από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα η αναβάθμιση της γυμναστικής σε ουσιαστικό παράγοντα ιδεολογικής, κοινωνικής και παραγωγικής μεταρρύθμισης, θα δημιουργήσει την ανάγκη συστηματοποίησης των γνωστικών της αντικειμένων. Για τον λόγο αυτό προκύπτουν τα «γυμναστικά συστήματα» τα οποία περιγράφουν τις σωματικές ασκήσεις και αναλύουν τα μέρη τις ημερήσιας γύμνασης εντός και εκτός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Τα κυριότερα γυμναστικά συστήματα που αναπτύχθηκαν στην Ευρώπη από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα ήταν: α) το αγγλικό, στο οποίο τα ομαδικά παιχνίδια σε ανοιχτό χώρο, η κωπηλασία και οι ελεύθερες ασκήσεις είχαν ιδιαίτερη θέση, β) το γερμανικό το οποίο είχε χαρακτήρα στρατιωτικό και εθνικιστικό και συμπεριλάμβανε ασκήσεις με την χρήση οργάνων, όπως το μονόζυγο και το δίζυγο και γ) το σουηδικό στο οποίο η γυμναστική είχε κυρίως διορθωτικό-

θεραπευτικό χαρακτήρα, με έμφαση στις ασκήσεις ορθοσωμίας (Μπουρνέλη, Κουτσούκη, Ζωγράφου, Μαριδάκη, Χατζόπουλος, & Αγαλιανού, 2006, σσ. 22-23).

Η διάδοση της γυμναστικής στα εκπαιδευτικά ιδρύματα των ευρωπαϊκών χωρών ξεπερνά πλέον την ελιτίστικη ιδιωτική πρωτοβουλία και εντάσσεται στο πλαίσιο μιας συλλογικής παιδαγωγικής πράξης. Οι πολιτικές και ιδεολογικές συνθήκες της περιόδου θα οδηγήσουν στην ταύτιση της σωματικής ρώμης με την εθνική ταυτότητα. Παράλληλα η εκτέλεση ομοιόμορφων γυμναστικών συμπλεγμάτων θα αξιοποιηθεί για την καλλιέργεια της πειθαρχίας και την ομοιόμορφη ένταξη των νέων σε συλλογικότητες (Τσούμας, 2009, σ. 26). Καθώς η εκπαίδευση διαχρονικά είναι συνιστώσα ιδεολογικών, κοινωνικών και πολιτικών κατευθύνσεων, η γυμναστική ως μέρος του εκπαιδευτικού συνόλου θα ενταχθεί στην πορεία της ηθικοπλαστικής αγωγής της παιδικής ηλικίας.

2. Η επιρροή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού στην εκπαίδευση των επαναστατικών χρόνων (1821-1827) και η θέση της σωματικής άσκησης

Πολλά χρόνια πριν από την έναρξη της ελληνικής επανάστασης τα κηρύγματα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, που συνοψίζονταν στην παρότρυνση του Κοραή «δράξασθε παιδείας» καλλιέργησαν την επιθυμία του ελληνικού λαού για μόρφωση, η οποία θα εξασφάλιζε την ατομική και κοινωνική πρόοδο και θα οδηγούσε στην πολυπόθητη ελευθερία. Φωτισμένοι Έλληνες της διασποράς, όπως ο Βούλγαρης, ο Μοισιόδακας, ο Ρήγας, ο Κωνσταντάς ο Κοραΐς κ.α., επηρεασμένοι από τις ιδέες του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού θα γίνουν προάγγελοι προοδευτικών θέσεων στον ελλαδικό χώρο. Αναγνωρίζοντας τον κοινωνικό προορισμό της αγωγής και τον πρωταρχικό ρόλο της στην διαμόρφωση της εθνικής συνείδησης αξιοποίησαν τη σύγχρονη ευρωπαϊκή γνώση και την μελέτη της αρχαίας ελληνικής γραμματείας με στόχο την εθνική παλιγγενεσία (Μαργαρίτης, 2010, σσ. 658-659).

Σε αυτό το πλαίσιο η σωματική άσκηση περιβεβλημένη από τα ιδανικά των αρχαίων ολυμπιακών αγώνων είχε θέση στην προτεινόμενη παιδεία της εθνικής αναγέννησης. Ο Ευγένιος Βούλγαρης το αποδεικνύει έμπρακτα μεταφράζοντας το έργο του Hieronimo Mercuriali “De arte gymnastica” ενώ ο μαθητής του Μοισιόδακας, αντιμαχόμενος τον σχολαστικισμό που χαρακτήριζε την ελληνική εκπαίδευση, αντιπροτείνει την ισόρροπη ανάπτυξη του σώματος και του πνεύματος των νέων. Επιπλέον, η παιδαγωγική θεωρία του Καταρτζή με επιρροές από τον «παιδαγωγικό φυσιολογισμό» εντάσσει την σωματική άσκηση στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών και συμβάλει στη διάδοση νεωτερικών απόψεων στις τάξεις των λογίων. Στη συνέχεια ο Ρήγας και ο Κωνσταντάς έχοντας μελετήσει το έργο Emile του Rousseau αναγνωρίζουν τη θέση της σωματικής άσκησης στη σύγχρονη προοδευτική παιδαγωγική πράξη. Τέλος, ο Αδαμάντιος Κοραΐς με το πλούσιο συγγραφικό του έργο, την επιθυμία του για ίδρυση σχολείων και την εφαρμογή νέων παιδαγωγικών μεθόδων σε αυτά, θεμελιώνει το όραμα μίας προοδευτικής παιδείας προσανατολισμένης στα σύγχρονα ευρωπαϊκά πρότυπα, εντός των οποίων η γυμναστική αποτελούσε μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Τσούμας, 2009, σσ. 29-32).

Ταυτόχρονα, η προετοιμασία για τη θετική έκβαση του απελευθερωτικού αγώνα αλλά και η ευρύτερη ευρωπαϊκή και κυρίως γερμανική θεώρηση της σωματικής άσκησης οδηγούσε στην ταύτιση της γυμναστικής με την στρατιωτική και

πολεμική ετοιμότητα, εξαιρώντας a priori τη γυναικεία συμμετοχή. Σε επιστολή του λόγιου Αθανάσιου Ψαλίδα προς τον επικεφαλής του Εκτελεστικού Σώματος το 1823 περιγράφεται η ευεργετική επίδραση στην υγεία των μαθητών από την συμμετοχή τους σε ένα είδος πυρρίχιου χορού κατά το «δειλινόν» με τον «πρωτοχορευτή» πλήρως αρματωμένο. Προτεραιότητα δινόταν επίσης στην ίδρυση στρατιωτικών σχολών, οι μαθητές των οποίων θα γυμνάζονταν με τακτικές ασκήσεις, όπως οι βηματισμοί, οι στροφές, οι μεταβολές κ.α.. Επομένως, η σωματική άσκηση κατά τη διάρκεια της επανάστασης συνδέθηκε με τις αξίες της υγείας, της δύναμης, της ομαδικότητας αλλά κυρίως με την στρατιωτική προετοιμασία και πειθαρχία (Οικονομάκου, 2017, σσ. 23-25)

Γενικότερα η εκπαιδευτική πολιτική της επαναστατικής περιόδου (1821-1827) αντανακλά τόσο την λαϊκή επιθυμία για μόρφωση, όσο και την πολιτική και παιδαγωγική γραμμή του Διαφωτισμού. Η Διοίκηση του επαναστατημένου έθνους θέτει ως προτεραιότητα την οργάνωση της εκπαίδευσης και οραματίζεται την εδραίωση μίας δωρεάν δημόσιας παιδείας χωρίς ταξικούς και φυλετικούς αποκλεισμούς (Μαργαρίτης, 2010, σσ. 658-663) Έτσι κρίνεται απαραίτητη η ίδρυση σχολείων στα σχέδια των οποίων προβλέπεται αύλειος χώρος για την φυσική άσκηση των μαθητών. Παρόλα αυτά η εμπόλεμη κατάσταση και η οικονομική δυσπραγία θα σταθούν εμπόδιο στην δημιουργία ενός κεντρικού εθνικού συστήματος εκπαίδευσης και θα οδηγήσουν στην σταδιακή περιθωριοποίηση των νεωτερικών παιδαγωγικών αντιλήψεων (Τσούμας, 2009, σ. 41).

3. Η σχολική γυμναστική κατά την περίοδο διακυβέρνησης του Ι. Καποδίστρια

Οι διεργασίες της Γ' Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνας θα οδηγήσουν στις 14 Απριλίου 1827, στην εκλογή του Ιωάννη Καποδίστρια ως πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας. Πρωταρχικό μέλημα του Καποδίστρια με την άφιξή του στην χώρα υπήρξε η αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης. Σε επιστολή του αναφέρει χαρακτηριστικά «Είμαι αποφασισμένος να στηρίξω την επανόρθωσιν της Ελλάδος εις δύο μεγάλας βάσεις, την εργασίαν και την στοιχειώδη εκπαίδευσιν» (Μαργαρίτης, 2010, σσ. 662-663). Η επαφή του στην Ελβετία με τους παιδαγωγούς Pestalozzi και Fellenberg θα σταθεί καθοριστική στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών του σχεδιασμών και προτεραιοτήτων. (Οικονομάκου, 2017, σσ. 25-26). Αρχικά ιδρύει «Γραμματεία Εκκλησιαστικών και Δημοσίου εκπαιδύσεως» και στη συνέχεια συστήνει επιτροπές για την καταγραφή και αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων. Επιδεικνύοντας ιδιαίτερη φροντίδα στη δημόσια πρωτοβάθμια εκπαίδευση προχωρά στην ίδρυση Ορφανοτροφείου για τη διαπαιδαγώγηση των ορφανών και απόρων παιδιών του αγώνα και στη συνέχεια Πρότυπου Σχολείου Αλληλοδιδασκτικής, Κεντρικού Σχολείου, Γεωργικής, Εκκλησιαστικής και Στρατιωτικής Σχολής (Μαργαρίτης, 2010, σ. 663).

Κατά τη διάρκεια της καποδιστριακής διακυβέρνησης η σωματική άσκηση νομιμοποιεί τη θέση της στην εκπαίδευση ως μέσο στρατιωτικής προετοιμασίας και πολεμικής ετοιμότητας. Επιπλέον, η έξη της πειθαρχημένης συμπεριφοράς που καλλιεργείται μέσω της ομαδικής άσκησης θα μπορούσε θεωρητικά να εξασφαλίσει τη συναίνεση των ατόμων σε εθνικούς μηχανισμούς εξουσίας (Οικονομάκου, 2017, σσ. 31-33). Παράλληλα, πολλαπλασιάζονται τα επιχειρήματα υπέρ της άθλησης από τον χώρο της ιατρικής επιστήμης. Για παράδειγμα, στο βιβλίο υγιεινής του Γρηγόριου Καλλιρόη «Παραγγελίαι περί υγείας και μακροβιότητας» τονίζεται η προληπτική αναγκαιότητα της πεζοπορίας, της ιππασίας της κολύμβησης και του κυνηγιού, γεγονός το οποίο αποδεικνύει την ύπαρξη συγκεκριμένων αθλητικών γνώσεων (Κουλούρη, 1997α, σ. 52).

Στη Στρατιωτική Σχολή του Ναυπλίου, η οποία αποσκοπούσε στην οργάνωση και στελέχωση του εθνικού στρατού ξεκινά η εκγύμναση των μελλοντικών Ευέλπιδων με τακτικές ασκήσεις από Γάλλους υπαξιωματικούς. Η επιλογή και η εκτέλεση των ασκήσεων αποσκοπούσε στη μυϊκή ενδυνάμωση, την πειθαρχία και τον

συγχρονισμό και αποτυπώθηκε στη συλλογική συνείδηση ως το πρότυπο σωματικής άσκησης των νέων ανδρών. Έτσι η άθληση, με τη μορφή εκτέλεσης τακτικών ασκήσεων μετακυλά στη γενικότερη εκπαίδευση των μαθητών υπό την καθοδήγηση των δασκάλων. Καθώς όμως ο στρατιωτικός χαρακτήρας της άσκησης θεωρήθηκε ότι δεν ταιριάζει στη γυναικεία φύση, οι μαθήτριες περιορίστηκαν σε χειρωνακτικές εργασίες, όπως το ράψιμο και το πλέξιμο (Οικονομάκου, 2017, σ. 32).

Σε αρχειακό υλικό της εποχής καταγράφεται επίσης η διδασκαλία της γυμναστικής στο Ορφανοτροφείο της Αίγινας από «διδάσκαλο της γυμναστικής και σωμαστικής» σύμφωνα με το γερμανικό σύστημα. Ο ίδιος ο Καποδίστριας συμπεριλαμβάνει στους σκοπούς του ιδρύματος την ανάπτυξη των σωματικών δυνάμεων και τη διαφύλαξη της υγείας των μαθητών. Επίσης, την εποχή της διεύθυνσης του Ορφανοτροφείου από τον Ανδρέα Μουστοξύδη το μάθημα της γυμναστικής γινόταν συστηματικά σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο με την χρήση αθλητικών οργάνων και την υποχρεωτική συμμετοχή όλων των μαθητών. Μάλιστα σε εορταστική εκδήλωση του Ιδρύματος στις 9 Μαρτίου του 1830 πραγματοποιήθηκαν γυμναστικές επιδείξεις και παρουσιάστηκαν παραδοσιακοί χοροί (Οικονομάκου, 2017, σσ. 33-35).

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι το μάθημα της γυμναστικής εισέρχεται και σταδιακά κατοχυρώνει τη θέση του στην οργανωμένη εκπαιδευτική διαδικασία ως καθοριστικός παράγοντας διάπλασης υγιών πειθαρχημένων πολιτών. Και πάλι όμως οι οικονομικές συνθήκες και κυρίως η πολιτική αστάθεια θα σταθούν τροχοπέδη στην ομαλή ανάπτυξη και εξέλιξη του γνωστικού αυτού αντικειμένου. Παρόλα αυτά η διεύρυνση των σκοπών της αγωγής από την μονόπλευρη πνευματική και διανοητική ανάπτυξη των μαθητών στην ψυχοσωματική και υγιεινή τους καλλιέργεια αποτελεί πλέον γεγονός. Ένα ρεύμα νέων ιδεών εμποτισμένο με εφαρμοσμένες ευρωπαϊκές πρακτικές και προσανατολισμένο στο αρχαιοελληνικό μεγαλείο θα λειτουργήσει ως καταλύτης στις εκπαιδευτικές εξελίξεις που θα ακολουθήσουν.

4. Η επίδραση της εκπαιδευτικής οργάνωσης της Αντιβασιλείας και βασιλείας του Όθωνα (1833-1862) στη σχολική γυμναστική

Η δολοφονία του Καποδίστρια και η πολιτική ταραχή που ακολούθησε οδήγησαν στην απόλυτη μοναρχία και τον ορισμό του Βαυαρού πρίγκιπα Όθωνα στη θέση του βασιλιά της Ελλάδας. Το νεαρό της ηλικίας του Όθωνα επέβαλε τη σύσταση τριμελούς Συμβουλίου Αντιβασιλείας με την αρμοδιότητα της οργάνωσης και διακυβέρνησης του νεοελληνικού κράτους μέχρι την ενηλικίωση του βασιλιά. Ουσιαστική υποχρέωση της Αντιβασιλείας, παράλληλα με την οργάνωση της κρατικής διοίκησης και του τακτικού στρατού ήταν η αναμόρφωση της εθνικής παιδείας. Έτσι η επιρροή του βαυαρικού κλασικισμού θα επηρεάσει τη θεμελίωση της νεοελληνικής εκπαίδευσης προσδίδοντάς της χαρακτήρα θεωρητικό και φιλολογικό (Οικονομάκου, 2017, σσ. 37-38).

Η Αντιβασιλεία με το Διάταγμα «Περί συστάσεως επιτροπής προς διοργανισμό των σχολείων» οργανώνει μία πρώτη προσπάθεια διερεύνησης της εκπαιδευτικής κατάστασης του νεοσύστατου κράτους. Η τρίμηνη εργασία της επιτροπής θα οδηγήσει σε ανεφάρμοστα πορίσματα σύμφωνα με τον Μάουερ και έτσι με τον Νόμο του 1834 «Περί Δημοτικών σχολείων» και το Διάταγμα του 1836 «Περί κανονισμού των Ελληνικών Σχολείων και Γυμνασίων» η αντιγραφή ξένων εκπαιδευτικών προτύπων θα επιβληθεί στην ελληνική κοινωνία. Με αυτά τα νομοθετήματα θεμελιώνεται ουσιαστικά το νεοελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα των τριών βαθμίδων, δηλαδή της Δημοτικής, της Μέσης και της Ανώτατης Εκπαίδευσης (Β.Δ. Περί συστάσεως επιτροπής προς διοργανισμό των σχολείων, (ΦΕΚ 11/3-3-1834, 1834; ΦΕΚ 87/31-12-1836, 1836; Οικονομάκου, 2017, σ. 38).

Στο άρθρο 2 του Νόμου του 1834 «Περί Δημοτικών σχολείων» στα πρακτικά μαθήματα όπως η αγρονομία, η κηπουρική, η μελισσοτροφία κ.α. εντάσσεται και η σωματική άσκηση με τον όρο «σωματικά γυμνασσία-σωμασκία» δύο φορές την εβδομάδα υπό την εποπτεία του δασκάλου. Στα σχολεία θηλέων η λέξη «γύμνασις» εξακολουθεί να υποδηλώνει την πρακτική εξάσκηση σε εργόχειρα. Καθώς όμως ο ίδιος νόμος προέβλεπε τη διαίρεση των δασκάλων σε τρεις τάξεις ανάλογα με τις γνώσεις τους, η γυμναστική στην πράξη θα μπορούσε να διδαχτεί μόνο στα σχολεία των πόλεων στα οποία διορίζονταν δάσκαλοι Α' κατηγορίας, οι οποίοι όφειλαν να κατέχουν και αυτό το γνωστικό αντικείμενο. Παρόλα αυτά η σχολική γυμναστική για

πρώτη φορά καταγράφεται σε νόμο και κατοχυρώνει, έστω και θεωρητικά, τη θέση της στο εκπαιδευτικό σύστημα (Τσούμας, 2009, σσ. 77-79).

Ταυτόχρονα για την εκπαίδευση των δασκάλων στη γυμναστική ιδρύεται στο Ναύπλιο το πρώτο γυμναστήριο του Διδασκαλείου με διευθυντή τον Γερμανό γυμναστή Ludwig Kork. Οι μαθητές του Διδασκαλείου ειδικεύονται στο γερμανικό σύστημα εκγύμνασης και ως εκ τούτου το γυμναστήριο εξοπλίζεται με όλα τα κατάλληλα όργανα όπως μονόζυγα, δίζυγα, τραπέζια, αιώρες κ.α.. Η μεταφορά του Διδασκαλείου στην νέα πρωτεύουσα του κράτους συνεπάγεται με την εκ νέου ίδρυση γυμναστηρίου στην Αθήνα με διευθυντή τον ειδικευμένο στο Μόναχο γυμναστή Γεώργιο Παγώντα. Οι προσπάθειες του Παγώντα για αποδοχή και περαιτέρω εξάπλωση της άθλησης προσκρούουν στην επικρατούσα άποψη της εποχής, η οποία ταύτιζε τη σωματική άσκηση με τα ακροβατικά των πλανόδιων αθλητών και τις σωματικές ικανότητες των κατώτερων λαϊκών τάξεων (Κουλούρη, 1997α, σσ. 49-51).

Στο διάταγμα του 1836 «Περί κανονισμού των Ελληνικών Σχολείων και Γυμνασίων», η γυμναστική εντάσσεται στο πλαίσιο του ελεύθερου σχολικού χρόνου ως προαιρετικό μάθημα. Στα Ελληνικά σχολεία το μάθημα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί τις ώρες αναπαύσεως και τις ημέρες διακοπής, ενώ στο Γυμνάσιο τις καλοκαιρινές ημέρες. (Αντωνίου, 1989, σ. 87) Στη συνέχεια το 1848 ο ίδιος ο Όθωνας επισημαίνει την ανάγκη συστηματικής εκγύμνασης των μαθητών και προτείνει τη χρήση κατάλληλων ασκήσεων για τη διατήρηση της υγείας και την ολόπλευρη ανάπτυξη του σώματος των παιδιών. Επιπλέον, η κυκλοφορία συγγραμμάτων σχετικών με την άθληση και την υγεία κυρίως από τον ιατρικό χώρο, η ίδρυση το 1858 Δημόσιου Γυμναστηρίου στην Αθήνα και η ελεύθερη είσοδος σε αυτό από το 1860 σε μαθητές, φοιτητές και πολίτες αποδεικνύουν την προοδευτική αλλαγή της κοινής γνώμης απέναντι στον αθλητισμό και τη σωματική άσκηση (Οικονομάκου, 2017, σ. 52).

5. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1862-1899

Οι πολιτικές εξελίξεις που ακολούθησαν την εκθρόνιση του Όθωνα το 1862 και τον διορισμό του Γεωργίου του Α' Γλύξμπουργκ, ως νέου βασιλιά της Ελλάδας το 1863 οδήγησαν στην ψήφιση του Συντάγματος του 1864. Όμως οι ραγδαίες αυτές πολιτικές αλλαγές δεν είχαν ουσιαστικό αντίκτυπο στα εκπαιδευτικά ζητήματα της χώρας, καθώς κατά την περίοδο 1862-1880 δεν παρουσιάζονται ιδιαίτερες μεταβολές. Οι δήμοι και οι κοινότητες εξακολουθούν να έχουν την ευθύνη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης με κύριο πρόβλημα το στεγαστικό. Παράλληλα, δεν υπάρχει καθορισμένο πρόγραμμα μαθημάτων για το δημοτικό σχολείο, και έτσι η διδασκαλία γινόταν σύμφωνα με τις γνώσεις και τις επιθυμίες του δασκάλου. Επίσης εξακολουθεί να εφαρμόζεται η αλληλοδιδασκτική μέθοδος (Οικονομάκου, 2017, σσ. 57-64). Το μάθημα της γυμναστικής με το ψήφισμα της 8^{ης} Δεκεμβρίου του 1862 εισάγεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων του Γυμνασίου. Στην πράξη το γεγονός αυτό δεν άλλαξε την προηγούμενη κατάσταση, καθώς η διδασκαλία του μαθήματος ανατέθηκε σε προγυμναστές υπαξιωματικούς και στρατιώτες του Πυροσβεστικού Λόχου, οι οποίοι δεν είχαν την παιδαγωγική επάρκεια ώστε να κάνουν το μάθημα ελκυστικό (Αντωνίου, 1989, σ. 94).

Η προβληματική αυτή κατάσταση συμπίπτει με την πρόταση για ανάληψη του εκπαιδευτικού έργου από τους κληρικούς και το κλείσιμο του Διδασκαλείου Αθηνών από το 1864 έως το 1878. Γίνεται έτσι φανερή η προσπάθεια των προ-αστικών τάξεων να καθορίσουν την εκπαιδευτική πολιτική και να διατηρήσουν τις συντηρητικές συνιστώσες στη σχολική διαδικασία (Κούρου, Υφαντή, & Τσατσαρώνη, 2007, σ. 4). Τη στάση αυτή προσπαθούν να υπερκεράσουν προοδευτικές ιδιωτικές πρωτοβουλίες, όπως οι δράσεις του «Συλλόγου προς διάδοσιν των ελληνικών γραμμάτων» και της «Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας» (Οικονομάκου, 2017, σσ. 57-64).

Στη συνέχεια με αφετηρία τον Νόμο ΧΘ' του 1878, με τον οποίο θεσπιζόταν η επαναλειτουργία του Διδασκαλείου Αθηνών ξεκινά μία πολυετής προσπάθεια βελτίωσης της εκπαίδευσης με προσανατολισμό τις νέες παιδαγωγικές θεωρίες. Το δημοτικό σχολείο δεν αρκεί πλέον να περιορίζεται στη μηχανιστική διάδοση στοιχειωδών γραμμάτων και γνώσεων. Αντίθετα, οφείλει να επεκτείνει την στοχοθεσία του στη μετάδοση μίας ηθικοποιητικής βασικής παιδείας και αγωγής προσαρμοσμένης στην ιδιαιτερότητα της παιδικής ηλικίας. Στο πλαίσιο αυτό, η

γυμναστική επαναξιολογείται ως «των μάλιστα παιδαγωγικών μαθημάτων», απόλυτα συμβατή προς το ιδεώδες της ενιαίας εθνικής κοινότητας. Μία πορεία μισού αιώνα για την κατοχύρωση του μαθήματος σε θεσμικό αλλά κυρίως σε πρακτικό επίπεδο ξεκινά (Φουρναράκη, 1998, σ. 307).

Το 1862 με ψήφισμα της προσωρινής κυβέρνησης του Δ. Γ. Βούλγαρη ορίζεται η εισαγωγή της γυμναστικής στα κατώτερα εκπαιδευτήρια (άρθρο 1). Σε άλλο άρθρο του ίδιου ψηφίσματος αποφασίζεται η προμήθεια των σχολείων με γυμναστικά όργανα και η οργάνωση αγώνων στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Όμως η έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού θα ακυρώσει στην πράξη την εφαρμογή του διατάγματος. Στη συνέχεια το 1880 με Β.Δ. «Περί γυμναστικής» εισάγεται η γυμναστική ως τρίωρο υποχρεωτικό μάθημα στην κατηγορία των δευτερευόντων μαθημάτων του Γυμνασίου. Πολύ αργότερα το 1894 δημοσιεύεται σε ΦΕΚ το πρώτο Αναλυτικό και Ωρολόγιο Πρόγραμμα των Δημοτικών σχολείων. Σε αυτά τα προγράμματα περιγράφονται οι ακριβείς δραστηριότητες του μαθήματος της γυμναστικής τόσο στα σχολεία αρρένων όσο και στα σχολεία θηλέων. Σε Διάταγμα του ίδιου έτους «Περί του τρόπου κατασκευής των σχολείων» αντικατοπτρίζεται το ενδιαφέρον της πολιτείας για την εισαγωγή της σωματικής αγωγής στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς αυτό προέβλεπε την κατασκευή αύλειου χώρου (Οικονομάκου, 2017, σσ. 75-81).

Βέβαια χαρακτηριστικό γνώρισμα της εποχής σε ολόκληρη την Ευρώπη αποτελεί η διασύνδεση της σωματικής άσκησης με την στρατιωτική προετοιμασία. Απώτερος στόχος της σχολικής γυμναστικής είναι η ενδυνάμωση των ιδανικών ιδιοτήτων του μαχόμενου στρατιώτη-πατριώτη. Έτσι από το 1871 εισάγονται υποχρεωτικά στα γυμνάσια και τα Ελληνικά σχολεία οι στρατιωτικές ασκήσεις για τους μαθητές άνω των 14 ετών με υπεύθυνους διδασκαλίας ανθυπασπιστές του στρατού. Οι διατύπωση αντίθετων απόψεων από παιδαγωγούς και γυμναστές, που οραματίζονταν την σύμμετρη ανάπτυξη σώματος και πνεύματος μέσω της παιδείας κατά το αρχαιοελληνικό πρότυπο, οι νέες παιδαγωγικές αντιλήψεις, η αδυναμία του στρατού να διαθέτει στελέχη του στην εκπαίδευση αλλά και η αρνητική στάση των ίδιων των μαθητών απέναντι σε αυτόν τον θεσμό, θα οδηγήσουν στην οριστική κατάργηση των στρατιωτικών ασκήσεων στα σχολεία το 1893 (Κουλούρη, 1997α, σσ. 54-55).

Η αποδοχή της παιδαγωγικής αξίας της γυμναστικής και η υποχρεωτική εισαγωγή της στην εκπαίδευση σε συνδυασμό με την διεύρυνση του σχολικού

δικτύου δημιουργούν την ανάγκη ίδρυσης Σχολής Γυμναστών για την κατάρτιση εξειδικευμένου διδακτικού προσωπικού. Έτσι το 1882 και το 1884 υπό την εποπτεία του Ι. Φωκιανού λειτουργούν δύο τεσσαρακονθήμερες σχολές από τις οποίες αποφοιτούν οι πρώτοι γυμναστές. Στη συνέχεια το 1892 ο Πανελλήνιος Γυμναστικός Σύλλογος καλύπτοντας την αδράνεια της κρατικής μέριμνας ιδρύει μονοετή σχολή γυμναστών και εξάμηνη σχολή γυμναστριών. Το 1893 ο υπουργός παιδείας Αθ. Ευταξίας ιδρύει «ειδική γυμναστική σχολή», η οποία λειτούργησε μεταξύ των ετών 1897-1899 χωρίς μεγάλη επιτυχία. Το κρατικό ενδιαφέρον επεκτείνεται και στην γυναικεία γυμναστική και έτσι το 1898 με διάταγμα «Περί Εξετάσεως Υποψηφίων Γυμναστριών», το Υπουργείο Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδεύσεως χορηγεί δίπλωμα γυμνάστριας σε πτυχιούχους δασκάλες ή μαθήτριες του διδασκαλείου θηλέων κατόπιν εξετάσεων σε θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα (Κουλούρη, 1997α, σσ. 59-64).

Ο αιώνας θα τελειώσει με την ψήφιση του σπουδαιότερου, έως τότε, νόμου για τη θεσμική κατοχύρωση της σχολικής γυμναστικής και του αθλητισμού γενικότερα στις 12 Ιουλίου του 1899. Ο νόμος ΒΧΚΑ' με τίτλο «Περί γυμναστικής και αθλητικών αγώνων» φέρει την υπογραφή του Αθ. Ευταξία, Υπουργού επί των Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως. Για πρώτη φορά αποτυπώνεται ο γενικός σκοπός του μαθήματος της γυμναστικής. Αναλυτικότερα διατυπώνεται ότι: *«Σκοπός της γυμναστικής είναι η ανάπτυξις των σωματικών και η εν ακμή διατήρησις των ψυχικών δυνάμεων, η εν τη καρτερία έξις και η διά τον στρατιωτικόν βίον προπαρασκευή των νέων»*.

Η γυμναστική προάγεται σε πρωτεύον υποχρεωτικό μάθημα, το οποίο θα διδάσκεται τουλάχιστον τρεις φορές την εβδομάδα, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά σχολεία αρρένων και θηλέων του κράτους. Επιπλέον καθιερώνεται η οργάνωση πεζοποριών τουλάχιστον μία φορά τον μήνα για τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης των μαθητών. Σε επόμενα άρθρα ο νόμος προέβλεπε την ίδρυση γυμναστηρίων προσαρτημένων σε κάθε διδακτήριο, τη λειτουργία Σχολής Γυμναστών, την αποστολή δύο γυμναστών στο εξωτερικό για μετεκπαίδευση και τη σύσταση θέσης με τον τίτλο του Επιθεωρητή της Γυμναστικής. Τέλος, για την εφαρμογή του νομοσχεδίου στην πράξη, ακολούθησε η συγγραφή Αναλυτικού Προγράμματος για το μάθημα της γυμναστικής στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση (ΦΕΚ 141/12-7-1899, 1899).

Συμπερασματικά η επίδραση του Νόμου ΒΧΚΑ΄ υπήρξε καθοριστική στην εδραίωση και την αναγνώριση του μαθήματος της Γυμναστικής ως σημαντικού τμήματος της εκπαίδευσης. Η αντίληψη ότι η εκγύμναση μπορεί να αποτελέσει το μέσο για τη σωματική, κοινωνική και ηθική διαπαιδαγώγηση των νέων και να οδηγήσει στη διαμόρφωση εθνικού φρονήματος, καθιστά το μάθημα ουσιαστικό στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όμως και πάλι η πολιτική αστάθεια, η κακή οικονομική κατάσταση και η έλλειψη καταρτισμένων γυμναστών θα σταθούν εμπόδιο στην απρόσκοπτη εξέλιξη του μαθήματος.

Β' ΜΕΡΟΣ

Η εξέλιξη της σχολικής γυμναστικής τον 20ο αιώνα

6. Η επικράτηση του Σουηδικού Γυμναστικού Συστήματος

Η έναρξη του 20^{ου} αιώνα βρίσκει τη χώρα σε δεινή οικονομική κατάσταση. Η ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 οδηγεί σε πολιτική αστάθεια με διαρκή εναλλαγή κυβερνήσεων για μία δεκαετία. Η κατάσταση αυτή έχει άμεσο αντίκτυπο στην εκπαίδευση, η οποία χρειάζεται ποιοτική αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό, προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες του αναδυόμενου αστικού κράτους. Το γλωσσικό ζήτημα, η διάσταση δηλαδή ανάμεσα στην ομιλούμενη και τη διδασκόμενη γλώσσα, αποτελεί την κορυφή ενός παγόβουνου στη βάση του οποίου βρισκόταν η ανάγκη για μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος «επί το πρακτικότερον», με τη λειτουργία επαγγελματικών σχολών και για τα δύο φύλα. Έτσι η παιδεία όφειλε να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της εποχής και να συνεισφέρει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας (Οικονομάκου, 2017, σσ. 129-130).

Η σχολική Γυμναστική, αυτήν την περίοδο, χαρακτηρίζεται από την εμπειρική διδακτική προσέγγιση σε ακατάλληλους χώρους με την απουσία γυμναστικών οργάνων, καθώς και από τη μονότονη προετοιμασία των γυμναστικών εξετάσεων-επιδείξεων, διαδικασία κατά την οποία παραμεριζόταν ο παιδαγωγικός και ψυχαγωγικός χαρακτήρας του μαθήματος (Οικονομάκου, 2017, σ. 141). Η μετεκπαίδευση των Ι. Χρυσάφη και Φ. Καρβελά στα νέα Ευρωπαϊκά Γυμναστικά συστήματα στη Σουηδία θα δώσει ώθηση στη σταδιακή κατάργηση του γερμανο-ελβετικού συστήματος εκγύμνασης από τα ελληνικά σχολεία και θα συμβάλει σε μία νέα θεώρηση των σκοπών και των στόχων του μαθήματος.

Οι διεργασίες του Α' Διεθνούς Συνεδρίου Σωματικής Αγωγής το 1900 στο Παρίσι καταλήγουν στην πρόκριση του «μικτού» συστήματος εκγύμνασης με τον συνδυασμό της σουηδικής γυμναστικής με τις αγωνιστικές ασκήσεις και τα παιχνίδια. Έτσι από το 1902 ο Φ. Καρβελάς διδάσκει το σουηδικό σύστημα στη Σχολή Γυμναστών ενώ το 1905 επανεκδίδεται το εγχειρίδιο γυμναστικής του Σ. Πέππα για την προετοιμασία των δασκάλων σε αυτό το σύστημα. Το 1909 κυκλοφορεί το σύγγραμμα του Ι. Χρυσάφη «Η γυμναστική κατά το σουηδικό σύστημα», ενισχύοντας την προσπάθεια του συγγραφέα για την αντικατάσταση του ξεπερασμένου και εμπειρικού γερμανικού συστήματος με το σύγχρονο και επιστημονικά τεκμηριωμένο σουηδικό (Οικονομάκου, 2017, σσ. 142-143).

Ο Ι. Χρυσάφης ταξιδεύει στην Ελλάδα με σκοπό την ανάδειξη του νέου γυμναστικού συστήματος τόσο στη σχολική πρακτική όσο και στα γυμναστικά και αθλητικά σωματεία, τα οποία αυτήν την περίοδο αυξάνονται διαρκώς (Κουλούρη, 1997α). Ένας από τους σταθμούς της περιόδου του είναι και η Κέρκυρα, όπου διδάσκει το νέο σύστημα στον «Έν Κερκύρα Γυμναστικό Σύλλογο» σημερινός «Κερκυραϊκός Γυμναστικός Σύλλογος» (Κερκυραϊκός Γυμναστικός Σύλλογος), καθώς και στο Αρσάκειο Κέρκυρας (Βουζανίδου, 2020, σσ. 166-167). Η κρατική αναγνώριση και τελική καθιέρωση του σουηδικού συστήματος έρχεται αρχικά με το Β.Δ του Ιουνίου του 1909 «Περί κανονισμού του προγράμματος της διδακτέας γυμναστικής εν τοις σχολείοις της Δημοτικής και μέσης εκπαίδευσεως» (ΦΕΚ 144/30-6-1909, 1909) και στη συνέχεια με τον νόμο ΓΥΛΗ' (ΦΕΚ 284/5-12-1909, 1909).

Στον νόμο ΓΥΛΗ' «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του ΒΧΚΑ' Νόμου περί γυμναστικής κ.λπ.» προβλεπόταν η λειτουργία Σχολής στην Αθήνα «προς μόρφωσιν καθηγητών και διδασκάλων της γυμναστικής» για τα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσεως, το Διδασκαλείο, το Ακαδημαϊκό Γυμναστήριο, τη Σχολή των Γυμναστών και τις στρατιωτικές και ναυτικές σχολές, καθώς και η αντικατάσταση στο πρόγραμμα σπουδών της Σχολής του γερμανικού συστήματος εκγύμνασης από το σουηδικό. Σε άλλη διάταξη του ίδιου νόμου προβλεπόταν ο διορισμός Επιθεωρητών της γυμναστικής για τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και για τα Διδασκαλεία αρρένων και θηλέων. Τέλος, αξιολογείτο είναι το μέτρο περί επιβολής ενσήμου 50 λεπτών στα ενδεικτικά του Δημοτικού για την συγκέντρωση χρημάτων και την ίδρυση γυμναστηρίων, την λειτουργική συντήρηση των υπαρχόντων, την αγορά γυμναστικών οργάνων, κ.λπ..

Συμπερασματικά, διαφαίνεται ότι η αλλαγή αυτή αντανάκλα τη μεταβολή της κυρίαρχης αντίληψης για το σώμα από το στρατιωτικά χρήσιμο στο χρήσιμο προς εργασία σώμα. Η αστική τάξη με τις αρχές και την ιδεολογία της για τον έλεγχο του σώματος τελικά επικρατεί και αναμορφώνει την εκπαιδευτική διαδικασία. Η γυμναστική αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της σχολικής πράξης, παρόλο που η θέση του γνωστικού αντικείμενου και των διδασκόντων στο σχολείο είναι ιδιαίτερα προβληματική και υποβαθμισμένη. Έτσι η προσπάθεια της πολιτείας για τη λειτουργία σχολής γυμναστών που θα προσέδιδε επαγγελματικό κύρος στους αποφοίτους της, ακυρώνεται στη πράξη, καθώς στο σχολικό περιβάλλον δεν ισχύει κάτι τέτοιο (Κούρου, Υφαντή, & Τσατσαρώνη, 2007, σ. 107).

7. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1913-1936

Το 1913 η κυβέρνηση Ε. Βενιζέλου επιχειρεί μία συγκροτημένη προσπάθεια αστικής μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος. Τα σχετικά νομοσχέδια που συντάχθηκαν προς αυτήν την κατεύθυνση αφορούσαν στην υποχρεωτική εκπαίδευση, στην εκπαίδευση των κοριτσιών, στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και στον προσανατολισμό του προς τις θετικές επιστήμες και την τεχνικο-επαγγελματική κατεύθυνση. Οι αντιδράσεις που προξένησαν και η ανησυχία πρόκλησης «εθνικής ζημιάς», οδήγησαν τελικά στην καταψήφισή τους στη Βουλή (Οικονομάκου, 2017, σσ. 157-159).

Παρόλα αυτά, το 1913 συντάσσονται νέα αναλυτικά προγράμματα για το δημοτικό, τα οποία διέπονται από σύγχρονο παιδαγωγικό πνεύμα και καθιερώνονται για πάνω από πενήντα χρόνια στον εκπαιδευτικό χώρο. Στα προγράμματα αυτά το μάθημα της γυμναστικής προβλέπεται τέσσερις φορές την εβδομάδα από μισή ώρα ενώ δύο φορές την εβδομάδα, κατά τη διάρκεια των εκδρομών, οι μαθητές θα μπορούσαν να απασχολούνται με κινητικά παιχνίδια. Επομένως, η σωματική άσκηση αποτελεί καθημερινή δραστηριότητα στο δημοτικό σχολείο (Οικονομάκου, 2017, σ. 163).

Στη Μέση Εκπαίδευση η γυμναστική αποτελεί τρίωρο εβδομαδιαίο μάθημα ενώ παιδιές, αγωνιστικές ασκήσεις, σκοποβολή και εθνικοί χοροί προβλέπονταν «κατά τας πρώτας εκδρομάς» δύο με τέσσερις φορές το μήνα (Οικονομάκου, 2017, σ. 167). Παράλληλα, το 1914 με βάση το νόμο 240/1914 «Περί διοικήσεως της δημοτικής και μέσης εκπαιδεύσεως», διορίζεται στη θέση του Γενικού Επιθεωρητή της γυμναστικής ο Ι. Χρυσάφης, με αρμοδιότητα να επιτηρεί τη σχολική γυμναστική 150 μέρες κατά έτος. Τέλος, την ίδια περίοδο οι γυμναστές αναγνωρίζονται θεσμικά ως καθηγητές και εξομοιώνονται μισθολογικά με δευτεροβάθμιο δάσκαλο (Οικονομάκου, 2017, σ. 165).

Στη συνέχεια, μία νέα προσπάθεια εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης επιχειρείται από το κόμμα των Φιλελευθέρων το 1917, η οποία επηρεάζει και τη σχολική γυμναστική. Για το διάστημα 1917-1920 κύριο μέλημα της πολιτείας για τη σωματική αγωγή αποτελεί η οργάνωση και διοίκηση της, καθώς και η βελτίωση της επιστημονικής κατάρτισης των γυμναστών/τριών. Έτσι δημιουργείται στο Υπουργείο Παιδείας «Τμήμα γυμναστικής υπό τμηματάρχη α' τάξεως» με γραφεία της γυμναστικής και της σκοποβολής. Τη θέση καταλαμβάνει ο Ι. Χρυσάφης. Επίσης

βάσει νόμου και υπό προϋποθέσεις δίνεται η δυνατότητα προαγωγής των γυμναστών/τριών σε πρωτοβάθμιους καθηγητές σε μία προσπάθεια αναβάθμισης της θέσης και του έργου τους στον εκπαιδευτικό χώρο (Οικονομάκου, 2017, σσ. 173-174).

Παράλληλα, ακολουθώντας η πολιτεία την τάση, η οποία επικρατεί στην Ευρώπη από τις αρχές του αιώνα για ανωτατοποίηση των γυμναστικών σπουδών, μετατρέπει το 1918 τη Σχολή Γυμναστών σε Διδασκαλείο της Γυμναστικής, με τριετή φοίτηση για τα αγόρια και διετή για τα κορίτσια. Στόχος του ιδρύματος είναι «οι εν αυτώ μορφούμενοι, από απόψεως μεν επιστημονικής να αποβώσι σχεδόν ισάξιοι προς τους διδάκτορας του Πανεπιστημίου», καλλιεργώντας έτσι στην κοινή συνείδηση τη λογική της ιεραρχικά κατώτερης θέσης των καθηγητών φυσικής αγωγής, σε σχέση με τους απόφοιτους του Πανεπιστημίου (Κούρου, Υφαντή, & Τσατσαρώνη, 2007, σ. 107).

Το 1925 υιοθετείται ο όρος Σωματική Αγωγή στον εκπαιδευτικό λόγο, καθιστώντας το σώμα χώρο εγγραφής δεξιοτήτων και αγωγό πνευματικής καλλιέργειας. Ως εκ τούτου, ενώ η γυμναστική αποσκοπούσε ως τότε στη γύμναση του σώματος για την υγεία, την ευρωστία και την πειθαρχία, τώρα επιδιώκεται η εθνική διαπαιδαγώγηση των μαθητών/τριών μέσω της σωματικής άσκησης. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα της Μεσοπολεμικής περιόδου, η ύλη του μαθήματος της σωματικής αγωγής οριοθετείται, χωρίς να προσφέρεται η δυνατότητα αυτενέργειας τόσο από την πλευρά του μαθητή όσο και του διδάσκοντα. Επιπροσθέτως, εκείνη την χρονική περίοδο, λαμβάνονται σημαντικές πρωτοβουλίες σχετικά με τις δομές επιθεώρησης του μαθήματος από το Υπουργείο Παιδείας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η προσπάθεια ελέγχου των επιθεωρητών της γυμναστικής της «ομαλής» – κατά τις κρατικές επιδιώξεις – λειτουργίας του μαθήματος της σωματικής αγωγής στα σχολεία της χώρας (Τσούμας, 2009, σσ. 263-293).

Τέλος, το 1932 το Διδασκαλείο της Γυμναστικής αναβαθμίζεται με νομοθετικό διάταγμα σε Γυμναστική Ακαδημία και αποτελεί το πρώτο εκπαιδευτικό ίδρυμα με ιδιόκτητες εγκαταστάσεις υψηλού επιπέδου. Στη Σχολή διδάσκονται θεωρητικά μαθήματα από τους επιστημονικούς κλάδους της υγείας, της ψυχολογίας και της αγωγής και εφαρμόζονται συστηματοποιημένες διαδικασίες αξιολόγησης (Κούρου, Υφαντή, & Τσατσαρώνη, 2007, σ. 108). Παρόλα αυτά, η σχολική γυμναστική εξακολουθεί να αποτελεί ένα «συγκρουσιακό» πεδίο παραδοσιακών και

νέων εκπαιδευτικών πρακτικών και αντιλήψεων, ενταγμένων στο ευρύτερο πλαίσιο αντικρουόμενων (φιλελεύθερων/ συντηρητικών) πολιτικών ιδεολογιών.

Κατά συνέπεια, παρά την υιοθέτηση των επιστημονικών χαρακτηριστικών του σουηδικού συστήματος, την αναγνώριση της παιδαγωγικής αξίας του παιχνιδιού αλλά και της ψυχαγωγικής διάστασης της σωματικής άσκησης, η διδασκαλία της γυμναστικής στην ελληνική εκπαίδευση, εξακολουθεί να συνδέεται άρρηκτα, με τις αξίες της πειθαρχίας, της υπακοής, της τάξης και της ομοιομορφίας, αφήνοντας εκτός ύλης τα αναδυόμενα σπορ και τις κοινωνικές αξίες που αυτά εκφράζουν (Ταμβάκος, 2018, σ. 11).

8. Από τη Δικτατορία Μεταξά έως τη Στρατιωτική Δικτατορία

Κατά την περίοδο της Δικτατορίας Μεταξά (1936-1940), η σωματική αγωγή και το κύρος των γυμναστών αναβαθμίζονται με στόχο τη διάχυση των ιδεολογημάτων του καθεστώτος στην ελληνική κοινωνία. Η γυμναστική Ακαδημία αντικαθίσταται το 1939 από την Εθνική Ακαδημία Σωματικής Αγωγής (Ε.Α.Σ.Α). Παράλληλα, επιδιώκεται η συστηματική διεξαγωγή αθλητικών αγώνων, παρελάσεων, γυμναστικών επιδείξεων και γενικότερα τελετουργικών δράσεων, οι οποίες μπορούν να ενταχθούν στις ευρύτερες μορφές προπαγάνδας του απολυταρχικού καθεστώτος. Σε γενικές γραμμές, οι επιδιώξεις του καθεστώτος εκφράζονται αφενός, από την επιβολή κρατικού ελέγχου στην εκπαίδευση και στις αθλητικές δραστηριότητες αφετέρου, από την αυστηρή εποπτεία της δράσης των νέων κυρίως μέσα από την ένταξή τους στην Εθνική Οργάνωση Νεολαίας (ΕΟΝ), ήδη από την πρώτη σχολική ηλικία (Ζαϊμάκης, 2010, σσ. 328-330).

Την δεκαετία 1940-1949, εξαιτίας των ευρύτερων κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων και αναταράξεων (Β' Π.Π., περίοδος κατοχής της Ελλάδας, εμφύλιος πόλεμος), η σωματική αγωγή διδάσκεται με ελλείψεις ή και καθόλου, σε όσα σχολεία συνεχίζουν τη λειτουργία τους. Μετά το 1950 η παραδοσιακή σουηδική γυμναστική εξελίσσεται σε ελεύθερη γυμναστική, με συνεχόμενη ροή και ρυθμικότητα κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των ασκήσεων. Παράλληλα, στην ημερήσια γύμναση εισάγονται οι παιδιές, ο κλασικός αθλητισμός, οι παραδοσιακοί χοροί και άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ωστόσο, παρόλο που η παιδαγωγική γυμναστική εφαρμόζεται στην πράξη από τις αρχές της δεκαετίας του '50, μόλις το 1961 με Βασιλικό Διάταγμα οι ελεύθερες ασκήσεις που την αντιπροσωπεύουν εισάγονται στο νέο αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων. Τέλος, και αυτήν την δεκαετία οι γυμναστικές επιδείξεις αποτελούν το μεγάλο στοίχημα τόσο των δασκάλων όσο και των γυμναστών, στο τέλος των οποίων πραγματοποιούνται και αθλητικοί αγώνες (Οικονομάκου, 2017, σσ. 274-277).

Η ιδιαίτερα σημαντική για τη σχολική γυμναστική περίοδος 1964-1966 χαρακτηρίζεται από τη συζήτηση σχετικά με τη χρησιμότητα του παιχνιδιού στη διδακτική διαδικασία. Το 1965 ο Χ. Τραυλός στο βιβλίο του «Η σωματική αγωγή» επισημαίνει τον πρωταρχικό ρόλο του παιχνιδιού στο σχεδιασμό ενός άρτιου ημερήσιου προγράμματος εκγύμνασης. Επιπλέον, ως προς τον εκσυγχρονισμό και την επιστημονική αναβάθμιση της γυμναστικής στα σχολεία της χώρας καθοριστικό

ρόλο έπαιξε η ίδρυση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου το 1964. Η συμμετοχή των γυμναστών σε σεμινάρια, επιμορφώσεις, μετεκπαίδευση, καθώς και η σύνταξη επιστημονικά τεκμηριωμένων αναλυτικών προγραμμάτων επέδρασε θετικά στην εξέλιξη της σωματικής αγωγής (Οικονομάκου, 2017, σσ. 285-286).

Καθοριστικός υπήρξε ο ρόλος του σχολικού συμβούλου στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) Ι. Ι. Ιωαννίδη, ο οποίος στήριζε τη συλλογιστική του, αφενός στην ευγενή άμιλλα του αρχαιοελληνικού πνεύματος και αφετέρου στο fair play των συγχρόνων σπορ (μπάσκετ, βόλεϊ, χάντμπολ, κολύμπι), ιδιαίτερα στα αγωνίσματα του στίβου. Ο ίδιος επιδιώκοντας να φέρει το παιδί στο επίκεντρο της σχολικής γυμναστικής πρότεινε την αντικατάσταση του σουηδικού συστήματος με τις αθλοπαιδιές, τον κλασικό αθλητισμό, την ενόργανη και την κολύμβηση. Επίσης, πρωτοποριακές υπήρξαν οι απόψεις του σχετικά με τις γυμναστικές επιδείξεις, τις οποίες θεωρούσε αναχρονιστικές και υποστήριζε την αντικατάστασή τους από αθλητική γιορτή (Οικονομάκου, 2017, σσ. 287-293).

Με την επικράτηση της δικτατορίας τον Απρίλιο του 1967 κρίνεται απαραίτητη η επιστροφή της εκπαίδευσης στον ορθό δρόμο του «ελληνοχριστιανικού πολιτισμού». Έτσι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που προηγήθηκε απαξιώνεται και το Π.Ι. καταργείται. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια της επταετούς δικτατορίας, το περιεχόμενο και η λειτουργία του μαθήματος της σωματικής αγωγής αλλά και ο αθλητισμός γενικότερα, επιστρέφουν στα πρότυπα της «Μεταξικής» δικτατορίας ενώ δίνεται μεγάλη έμφαση στην τέλεση παρελάσεων, γυμναστικών επιδείξεων και προπαγανδιστικού τύπου «θεαμάτων», στο περιθώριο της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Γιαννακόπουλος & Αλμπανίδης, 2017). Με το Β.Δ. 723/1969 καθοριζόταν ως στόχοι της Φ.Α. στη μέση εκπαίδευση, η τάξη, η πειθαρχία και η μεγιστοποίηση των αθλητικών επιδόσεων των μαθητών, με μέσα υλοποίησης τον κλασικό αθλητισμό, τις αθλοπαιδιές, τους εθνικούς χορούς, την πάλη και κυρίως την παιδαγωγική γυμναστική (Γιαννακόπουλος, 2016, σ. 71).

9. Από τη «Σωματική Αγωγή» στη «Φυσική Αγωγή»

Αμέσως μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1975 ιδρύεται το Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (Κ.Ε.Μ.Ε.) και τοποθετείται στη θέση του Ειδικού Συμβούλου Γυμναστικής ο Ι. Ιωαννίδης, ο οποίος καλείται να συνεχίσει την προσπάθεια εναρμόνισης της σχολικής γυμναστικής με τα διεθνή πρότυπα. Την περίοδο αυτή επικρατούσε έντονος προβληματισμός σχετικά με την κατάργηση της σουηδικής γυμναστικής και την αντικατάστασή της από την αγωνιστική γυμναστική και τις αθλοπαιδιές. Προς αυτήν την κατεύθυνση εντάσσεται τόσο η αύξηση των ετών φοίτησης στην Ε.Α.Σ.Α. από τα τρία στα τέσσερα έτη όσο και η υποχρεωτική παρακολούθηση ειδικότητας στο τέταρτο έτος σπουδών της σχολής. Ταυτόχρονα, στο Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 16, παρ. 2) καθιερώνεται ο διεθνής όρος «Φυσική Αγωγή», σε μία προσπάθεια αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού του μαθήματος της γυμναστικής τόσο σε επίπεδο ονομασίας όσο και περιεχομένου. Στο νέο αυτόν όρο αποτυπώνεται η ενότητα σώματος και πνεύματος και αναγνωρίζεται η ολιστική εκπαιδευτική προσέγγιση για την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού (Κούρου, Υφαντή, & Τσατσαρώνη, 2007, σ. 111). Τέλος, την ίδια χρονιά με υπουργική απόφαση καταργούνται οι γυμναστικές επιδείξεις και τη θέση τους παίρνουν ετήσιες αθλητικές γιορτές, οι οποίες περιλαμβάνουν αθλοπαιδιές και αγωνιστικές ασκήσεις (Οικονομάκου, 2017, σσ. 330-339).

Το πρώτο Αναλυτικό Πρόγραμμα (Α.Π.) Φ.Α. για το δημοτικό σχολείο την περίοδο της Μεταπολίτευσης δημοσιεύεται το 1977 (ΦΕΚ 347/12-11-1977, 1977), ενταγμένο στο περιεχόμενο του νέου Αναλυτικού και Ωρολογίου Προγράμματος για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, το οποίο καταρτίζεται από το Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (Κ.Ε.Μ.Ε.). Στο πρόγραμμα αυτό ο γενικός σκοπός της Φυσικής Αγωγής είναι *«να ενισχύσει την ψυχοσωματική διάπλαση του αναπτυσσόμενου ανθρώπου, να αφυπνίσει τις κλίσεις του, να αναπτύξει τις φυσικές του ικανότητες, να τονώσει την ψυχική του υγεία και γενικά να τον υποβοηθήσει, ώστε να γίνει μια ελεύθερη και δημιουργική προσωπικότητα»* (ΦΕΚ 347/12-11-1977, 1977).

Στα διδακτικά αντικείμενα συμπεριλαμβανόταν η παιδαγωγική γυμναστική, οι αθλοπαιδιές, τα αγωνίσματα του στίβου, η κολύμβηση, όπου είναι δυνατό και οι παραδοσιακοί χοροί. Επομένως, παρατηρείται μία στροφή προς τα αθλήματα και τις αγωνιστικές δραστηριότητες απόρροια του γενικότερου διεθνούς κινήματος «εξαθλητισμού» της σχολικής γυμναστικής. Τέλος, ενώ σε επίπεδο ρητορικής στο

Α.Π επισημαίνεται η παιδαγωγική αξία της Φ.Α. μέσω της ελεύθερης κίνησης/έκφρασης, της δημιουργικότητας, της ευχαρίστησης αλλά και της ψυχαγωγίας, σε επίπεδο διδακτικής μεθοδολογίας παραμένει ο κανονιστικός και δασκαλοκεντρικός χαρακτήρας του μαθήματος, ο οποίος αποσκοπεί στην πειθαρχία και την τάξη του μαθητικού σώματος (Μπουρνέλη, Κουτσούκη, Ζωγράφου, Μαριδάκη, Χατζόπουλος, & Αγαλιανού, 2006, σ. 28).

10. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1982-1989

Τη συγκεκριμένη περίοδο καταγράφεται θεσμικά η προσπάθεια της πολιτείας να αναπτύξει τον εξωσχολικό αθλητισμό και να συνδέσει την εκπαίδευση με τον τομέα του πρωταθλητισμού. Το νεοσύστατο Υφυπουργείο Νέας Γενιάς (1982) οργανώνει προγράμματα μαζικού αθλητισμού επιδιώκοντας την επαφή των πολιτών με τα οφέλη της άθλησης. Ιδιαίτερη ώθηση στη σχολική γυμναστική έδωσε το πρόγραμμα «Αθλητισμός και παιδιά» το οποίο σταδιακά εφαρμόστηκε από ειδικευμένους γυμναστές εντός του χώρου των δημοτικών σχολείων και οδήγησε στην ανίχνευση αθλητικών ταλέντων. Επιπλέον, στο άρθρο 47 του Ν. 1566/85 αναφερόταν η δημιουργία Μαθητικών Ομίλων Αθλημάτων (Μ.Ο.Α.), σε κάθε σχολείο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με την προαιρετική συμμετοχή των μαθητών/τριών εκτός του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου. Τέλος, στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η Υπουργική Απόφαση του 1988 για την ίδρυση Ειδικών Αθλητικών Τάξεων στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Οικονομάκου, 2017, σσ. 361-375).

Από το σχολικό έτος 1982-1983 παρατηρείται μία στροφή της γενικότερης φιλοσοφίας του μαθήματος καθώς στα γνωστικά του αντικείμενα προστίθενται οι αθλοπαιδιές (καλαθοσφαίριση, πετοσφαίριση), ο κλασικός αθλητισμός (δρόμοι, άλματα, ρίψεις) και ψυχαγωγικά παιχνίδια με τη μορφή ελεύθερης δραστηριότητας. Σε εγκύκλιο του Υπουργείου αναφέρεται ως στόχος της Φ.Α. η ικανοποίηση του αθλητικού ενδιαφέροντος των μαθητών και η μετάβαση τους σε αθλητικούς χώρους για τη συμμετοχή σε αγώνες στο πλαίσιο ανάπτυξης της υποδομής του ελληνικού αθλητισμού. Έτσι με Υ.Α. το 1986 προβλέπεται η οργάνωση και διεξαγωγή κάθε χρόνο σχολικών αγώνων (εσωτερικών, νομού, πανελληνίων και διεθνών) για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Οικονομάκου, 2017, σ. 363).

Παράλληλα στα Α.Π. του 1982 και του 1988 παρατηρείται η ενσωμάτωση στόχων για την καλλιέργεια στοιχείων της προσωπικότητας των μαθητών, πέρα από τη σωματική ανάπτυξη αλλά και η διασύνδεση της Φ.Α. με τον εξωσχολικό αθλητισμό (Αγαλιανού, 2014). Αναφορικά με τα μέσα διδασκαλίας επιλέγονται τα παιχνίδια, η γυμναστική, οι αθλοπαιδιές, ο κλασικός αθλητισμός, η κολύμβηση, ο χορός και οι αθλητικές δραστηριότητες κάθε μορφής. Σαφώς η ριζικότερη αλλαγή στο νέο Α.Π του 1988 για τις μεγαλύτερες τάξεις του δημοτικού σχολείου, αφορά στην κατάργηση της παιδαγωγικής γυμναστικής (και συνεπώς του σουηδικού

μοντέλου), στην οποία επικεντρωνόταν η διδασκαλία του μαθήματος μέχρι τότε. Η κατάργηση της παιδαγωγικής γυμναστικής δεν εκφράζει απλώς την αντικατάσταση ενός διδακτικού μέσου αλλά συνεπάγεται ευρύτερες μεταβολές, οι οποίες οδηγούν στον επαναπροσδιορισμό του τρόπου διδασκαλίας της Φ.Α. στο δημοτικό σχολείο. Έτσι η Φ.Α. καλείται πλέον να «αφουγκραστεί» τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Η ανάδυση και η συστηματική χρήση σε ρητορικό επίπεδο δύο καινοφανών εννοιών της «αυτενέργειας» και της «αυτοέκφρασης», καθώς και η στροφή του παιδαγωγικού λόγου στους ατομικούς στόχους και ικανότητες αντανακλούν τις πρώτες προσπάθειες για μια εξατομικευμένη προσέγγιση της Φ.Α. (Αγαλιανού, 2014; Λάμπρου, 2012).

Στην παραπάνω εξέλιξη βοήθησε η ένταξη της Ε.Α.Σ.Α. Αθηνών και του παραρτήματος της Θεσσαλονίκης το 1983 στα αντίστοιχα πανεπιστήμια, ως Τμήματα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Τ.Ε.Φ.Α.Α.) με τον νόμο πλαίσιο 1268/1982. Η υιοθέτηση του όρου «Επιστήμη» στον τίτλο των ιδρυμάτων μαρτύρα την αλματώδη ανάπτυξη του γνωστικού αντικειμένου Φ.Α. και την μετάθεσή της από το πεδίο της τέχνης στο πεδίο της επιστήμης (Κούρου, Υφαντή, & Τσατσαρώνη, 2007, σ. 110). Παράλληλα, το άρθρο 92 του Ν. 1566/85 προέβλεπε την εισαγωγή ειδικοτήτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ως εκ τούτου, το 1987 έχουμε τον διορισμό των πρώτων γυμναστών σε δημοτικά σχολεία. Την επόμενη δεκαετία, με την καθιέρωση οργανικών θέσεων κλάδου γυμναστών στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί κατακόρυφα (Οικονομάκου, 2017, σ. 373).

11. Η σχολική γυμναστική την περίοδο 1990-2004

Στις αρχές του 1990 στο Π.Δ. 11 αναφέρονται αναλυτικά πληροφορίες για το σκοπό, τους επιμέρους στόχους και την ύλη της Φ.Α. στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μέσα από τα βασικά αθλήματα (μπάσκετ, βόλεϊ, χάντμπολ, ποδόσφαιρο, ενόργανη γυμναστική, στίβο, χορούς) επιδιώκεται η επίτευξη στόχων βιολογικών-υγιεινών, κινητικών – εκφραστικών, κοινωνικών – ηθικών, πνευματικών – γνωστικών και βιωματικών.

Στη συνέχεια, το 1995 δημοσιεύτηκε το Π.Δ. 377 που αποτέλεσε το αναλυτικό πρόγραμμα Φ.Α. για τα δημοτικά σχολεία. Σκοπός του μαθήματος σε αυτό ορίζεται, κατά προτεραιότητα, η σωματική ανάπτυξη των μαθητών, καθώς και η ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια και η αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία. Τα μέσα για την επίτευξη των στόχων αυτών ορίζονταν οι ποικίλες κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες, όπως τα παιδαγωγικά παιχνίδια, οι ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, οι ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί και οι αθλοπαιδιές, κυρίως για τις μεγαλύτερες τάξεις (Οικονομάκου, 2017, σ. 400).

Η επικράτηση των σπορ στην σχολική γυμναστική αποτελεί πλέον γεγονός ενώ η προσπάθεια άντλησης ταλέντων από το μαθητικό δυναμικό αποτυπώνεται και στην εγκύκλιο του Γ4/620/02-04-91 του Υπουργείου Παιδείας, η οποία όριζε την πρωινή λειτουργία των Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης (Τ.Α.Δ.) στα γυμνάσια και των Ειδικών Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης (Ε.Τ.Α.Δ.) στα λύκεια. Παράλληλα, στο Π.Δ. 64/93 ορίζεται η ίδρυση κλάδου Φ.Α. στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Με τον τρόπο αυτό ικανοποιείται η πολύχρονη διεκδίκηση του εκπαιδευτικού κόσμου για τη διδασκαλία του μαθήματος της σχολικής γυμναστικής από εξειδικευμένο και επιστημονικά καταρτισμένο διδακτικό προσωπικό στα δημοτικά σχολεία (Οικονομάκου, 2017, σ. 403).

Τέλος, τη σχολική χρονιά 1998-1999 πραγματοποιήθηκαν επιμορφωτικά σεμινάρια για γυμναστές και δασκάλους από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και εφαρμόστηκε πιλοτικό πρόγραμμα για την τελευταία τάξη του δημοτικού σε τριάντα σχολεία της χώρας. Την επόμενη χρονιά τα σεμινάρια που διοργανώθηκαν αφορούσαν στην προαγωγή της Ολυμπιακής Παιδείας στις τρεις τελευταίες τάξεις του δημοτικού. Το πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας εφαρμόστηκε με επιτυχία από το 2000 σε χιλιάδες σχολεία και βοήθησε στη

μετάδοση των υψηλών αξιών του αθλητισμού στη μαθητική κοινότητα (Οικονομάκου, 2017, σ. 402).

Το επόμενο Α.Π. Φ.Α. εντάσσεται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και δημοσιεύτηκε το 2003 (ΦΕΚ 303Β΄, 13-3-2003, 2003). Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι το Α.Π. του 2003, εξακολουθεί να ρυθμίζει με μικρές τροποποιήσεις τη διδασκαλία του μαθήματος της Φ.Α. στο δημοτικό σχολείο μέχρι και σήμερα (2022), όπως υποδεικνύεται στις νομοθετικές διατάξεις σχετικά με την ευρύτερη λειτουργία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπροσθέτως, το εν λόγω Α.Π. είναι το πρώτο που απευθύνεται αποκλειστικά σε εκπαιδευτικούς ειδικότητας, καθώς το 1999 ολοκληρώνεται η διαδικασία θεσμοθέτησης οργανικών θέσεων για τους εκπαιδευτικούς Φ.Α. στο σύνολο των τάξεων του δημοτικού σχολείου (Αγαλιανού, 2014; Λάμπρου, 2012).

Συμπερασματικά, την τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα ενισχύονται οι προσπάθειες για ένα νέο προσανατολισμό της Φ.Α. στο εκπαιδευτικό σύστημα. Έτσι παρατηρούμε την εισαγωγή νέων μεθόδων διδασκαλίας, την επικράτηση των σύγχρονων αθλοπαιδιών και την ευρύτερη σύνδεση του σχολικού με τον εξωσχολικό αθλητισμό. Ειδικότερα, η εκμάθηση και βελτίωση των φυσικών και κινητικών δεξιοτήτων συνδέεται πλέον με έννοιες, όπως η αυτοπειθαρχία, η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθηση. Οι παραπάνω όροι δημιουργούν το εννοιολογικό πλαίσιο εκπλήρωσης μαθητοκεντρικών στόχων της Φ.Α. και υποδηλώνουν την αυξημένη βαρύτητα που αποδίδεται στην «εξατομικευμένη» λειτουργία του μαθητικού σώματος (Διγγελίδης, Θεοδωράκης, Ζέτου, & Δήμας, 2006).

Γ' ΜΕΡΟΣ

Η σχολική γυμναστική στην Κέρκυρα 1950-2004

12. Η εκπαίδευση στην Κέρκυρα

Από τα τέλη του 18ου αιώνα η γεωπολιτική θέση των Ιονίων Νήσων θα επιτρέψει την επαφή με τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις στη Δυτική Ευρώπη και τη διάχυση των ιδεών του Διαφωτισμού στον ντόπιο πληθυσμό. Η δημιουργία δημόσιας βιβλιοθήκης και η λειτουργία εθνικού τυπογραφείου από τους Γάλλους Δημοκρατικούς (1797-1799) στην Κέρκυρα ανοίγουν τον δρόμο προς τον εκδημοκρατισμό, τον εξαστισμό και τον εξελληνισμό της εκπαίδευσης στα Επτάνησα (Παπαβλασοπούλου, 2020, σ. 64). Αυτό αποτυπώνεται αρχικά στη διάταξη του Συντάγματος της Επτανήσου Πολιτείας το 1803 για υποχρεωτική δημόσια παιδεία και στη συνέχεια, την περίοδο της Βρετανικής Προστασίας, με την πρόβλεψη του Συντάγματος του 1817 για την οργάνωση και λειτουργία δημόσιων αλληλοδιδασκτικών σχολείων στοιχειώδους εκπαίδευσης (Κάντας, 2013, σσ. 198-199).

Το πρώτο σημαντικό βήμα προς τη διοργάνωση της δημόσιας εκπαίδευσης, η οποία κατά τη βενετική κυριαρχία περιοριζόταν στην ιδιωτική και εκκλησιαστική πρωτοβουλία, υπήρξε η ίδρυση το 1798 επί Δημοκρατικών Γάλλων πρωτοβάθμιου σχολείου στην Κέρκυρα με γλώσσα διδασκαλίας τη γαλλική. Λόγω των πολεμικών συνθηκών, από τον Μάιο του ίδιου έτους, παράλληλα με τη γραφή και την αριθμητική στο σχολείο διδάσκονταν και στρατιωτικές ασκήσεις από Γάλλο λοχία του πυροβολικού (Κουρκουμέλης, 2002, σσ. 50-55).

Στις 9 Μαρτίου του 1800, τα Ιόνια νησιά αναγνωρίστηκαν ως ομοσπονδιακή δημοκρατία με την ονομασία «*Δημοκρατία των Επτά Ηνωμένων Νήσων*» και «*Επτάνησος Πολιτεία*» με την εγγύηση του Τσάρου και την προστασία του Σουλτάνου. Στα τέλη του 1803 ψηφίζεται νέο Σύνταγμα, στο οποίο αναγνωρίζεται ως επικρατούσα θρησκεία η Ορθόδοξη Χριστιανική, καθορίζεται ως γλώσσα του κράτους η ελληνική και επιχειρείται η οργάνωση της δημόσιας εκπαίδευσης και ο έλεγχος της ιδιωτικής. Κύριο μέλημα αποτελεί η ίδρυση σχολείων στοιχειώδους και προκαταρκτικής εκπαίδευσης για τη σπουδή της ελληνικής γλώσσας και τη σταδιακή εισαγωγή της στη δημόσια διοίκηση. Αφετηρία αποτελεί η λειτουργία ελληνικού σχολείου με έδρα τη μονή της Παναγίας της Τενέδου στην Κέρκυρα το 1805 για την εκπαίδευση των κρατικών υπαλλήλων μετά από επίμονες προσπάθειες του Ιωάννη Καποδίστρια προς αυτήν την κατεύθυνση (Κουρκουμέλης, 2002, σσ. 41-56).

Το 1807 επανέρχονται οι Γάλλοι, ως αυτοκρατορικοί αυτή τη φορά και το επόμενο έτος ιδρύονται ανώτερα εκπαιδευτήρια (γυμνάσια, λύκεια) στην Κέρκυρα και στα υπόλοιπα νησιά. Στη συνέχεια τα Ιόνια νησιά καταλαμβάνονται από τις δυνάμεις του ναυτικού της Μεγάλης Βρετανίας και συστήνεται το «*Ιόνιο Κράτος*» το οποίο τελεί υπό την προστασία του βρετανικού στέμματος για 50 χρόνια (1814 - 1864). Το 1817 επικυρώθηκε νέο σύνταγμα το οποίο αναγνώριζε την ελληνική ως γλώσσα του ομόσπονδου κράτους, την ορθόδοξη λατρεία ως επικρατούσα ενώ προέβλεπε τη λήψη «*όλων των προσηκόντων μέτρων δια την σύστασιν στοιχειωδών σχολείων*» (Κουρκουμέλης, 2002, σσ. 77-91). Το 1823 ο μετέπειτα αρμοστής Γκίλφορντ, ως αρμόδιος για τα εκπαιδευτικά θέματα, επιτυγχάνει την ενίσχυση και αποτελεσματικότερη λειτουργία του αλληλοδιδασκτικού συστήματος στα σχολεία της πόλης και των προαστίων (Πάχη, 2011) ενώ το 1826 ο τότε επιθεωρητής παιδείας Αθανάσιος Πολίτης προτείνει την ίδρυση άλλων είκοσι δύο σχολείων, τα οποία θα εξυπηρετούσαν περισσότερους από χίλιους μαθητές (Κατσαρός, 1967, σ. 140).

Στα 1857, με τον νόμο Κ' «*Περί Παιδείας*» για τα Επτάνησα, η στοιχειώδης εκπαίδευση με την αλληλοδιδασκτική μέθοδο καθίσταται υποχρεωτική και χωρίς δίδακτρα (Παπαβλασοπούλου, 2020, σ. 65). Επίσης, με τον ίδιο νόμο εισάγεται η διδασκαλία της γυμναστικής στα Λύκεια (δευτερεύοντα σχολεία) και στο Γυμνάσιο, όχι όμως και στα Προκαταρκτικά Σχολεία. Στην πράξη, ωστόσο, υπήρχαν προβλήματα στην ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος. Η θέση του γυμναστή στο Λύκειο της Κέρκυρας παρέμενε κενή ενώ η προβλεπόμενη αμοιβή για αυτήν την ειδικότητα ήταν ιδιαίτερα χαμηλή και συνέπιπτε με αυτήν του «*φραβδούχου*» (Κουρκουμέλης, 2002, σσ. 381-386). Αντίστοιχη ήταν η κατάσταση και στο Λύκειο της Ζακύνθου (Κουρκουμέλης, 2016, σ. 218).

Διαφορετική ήταν η εικόνα στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια που λειτουργούσαν στην πρωτεύουσα του νησιού και εξασφάλιζαν τις ανάγκες διαπαιδαγώγησης των τέκνων των εύπορων οικογενειών. Το 1839 επί αρμοστείας Ντάγκλας ιδρύεται στην Κέρκυρα το «*Ιόνιον Γυμνάσιο - Collegio Ionio*» στα προαιρετικά μαθήματα του οποίου συναντάμε την εξάσκηση στη γυμναστική, την όρχηση, την ξιφασκία και την ιππασία με καθηγητές τον Ιωσήφ Τσιγάλα στον χορό και τον Αντώνιο Βασιλάκη στην ξιφασκία (Κουρκουμέλης, 2002, σ. 319). Επίσης, στο ελληνικό ιδιωτικό παρθεναγωγείο του Κωνσταντίνου Ζαβιτζιάνου που ιδρύθηκε το 1853, η εκπαίδευση των κοριτσιών των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων περιλάμβανε τον χορό (Κουρκουμέλης, 2002, σ. 374).

Γενικότερα κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας, παρόλες τις δυσκολίες και υπαναχωρήσεις, δημιουργήθηκαν οι συνθήκες συμμετοχής όλων των κοινωνικών τάξεων στη βασική εκπαίδευση, καλλιεργήθηκε η ελληνική γλώσσα, ιδρύθηκαν σχολεία θηλέων και εκπληρώθηκε το όραμα λειτουργίας πανεπιστημιακού ιδρύματος, της Ιονίου Ακαδημίας, κατά τα δυτικά πρότυπα (Κουρκουμέλης, 2002, σ. 434). Παράλληλα, η επαφή με τον δυτικό τρόπο ζωής κυρίως των εύπορων οικογενειών μέσα από τις σπουδές των παιδιών τους στο εξωτερικό, η ισχυροποίηση της αστικής τάξης και η σταδιακή επικράτηση του αστικού τρόπου διαβίωσης ανοίγουν τον δρόμο προς τη συμπερίληψη της σωματικής αγωγής κυρίως στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια της Κέρκυρας (Παυλογιάννης, 2020, σ. 6).

Μετά την ένωση των Ιονίων Νήσων με την Ελλάδα (21 Μαΐου 1864) με νομοσχέδιο του ίδιου έτους «*Περί Οργανισμού της εν ταις Ιονίοις Νήσοις Εκπαιδεύσεως*» αποφασίζεται η εφαρμογή κοινών νόμων για την παιδεία. Έτσι με τον νόμο ΡΗ' του 1865 το εκπαιδευτικό σύστημα των Ιονίων Νήσων παύει να ισχύει και εφαρμόζεται πλέον εκείνο που ίσχυε στην υπόλοιπη Ελλάδα (Κουρκουμέλης, 2002, σσ. 420-421).

Ωστόσο, η κατάσταση της δημόσιας εκπαίδευσης στο νησί παραμένει στάσιμη. Η μαρτυρία του Επιθεωρητή Χ. Παπαμάρκου για τη στοιχειώδη εκπαίδευση στην Κέρκυρα και κυρίως στην κερκυραϊκή ύπαιθρο προς το τέλος του 19^{ου} αιώνα υπήρξε αποκαρδιωτική. Σύμφωνα με αυτήν, τα κορίτσια παρέμεναν εντελώς αγράμματα, ενώ τα αγόρια φοιτούσαν ελλιπώς και σποραδικά. «*Η μόνη διδασκαλία ήταν ... η μηχανική ανάγνωσις, η γραφή και η αριθμησις*» (Κουρκουμέλης, 2002, σσ. 425-426).

Σύμφωνα με τον Σπ. Κατσαρό (2003, σ. 407), η δραματική κατάσταση της δημόσιας εκπαίδευσης υποβοήθησε την άνθηση της ιδιωτικής. Οι ευκατάστατες οικογένειες ζητούσαν καλύτερες συνθήκες για τη μόρφωση των παιδιών τους και σίγουρα δεν επιθυμούσαν τη συναναστροφή τους με τα παιδιά των κατώτερων τάξεων. Το 1869 ιδρύθηκε το ιδιωτικό «*Ελληνικό Εκπαιδευτήριο*» των αδελφών Οικονόμου, το οποίο παραχωρήθηκε το 1898 στον Γ. Τσούρη. Το 1879 ξεκίνησε τη λειτουργία του το εκπαιδευτήριο «*Καποδίστριας*» του Λεωνίδα Βλάχου (Κατσαρός, 2003, σσ. 407-408). Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο σχολείων είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης αλλά συγχρόνως οδήγησε σε εκδηλώσεις παραβατικών συμπεριφορών μεταξύ των μαθητών των δύο σχολείων με την ανοχή των διευθύνσεων. Χαρακτηριστικά ο Κατσαρός αφηγείται: «*...στις 21 Μαΐου 1899*

φοβερό επεισόδιο δημιουργήθηκε, την ώρα που τελείωναν οι γυμναστικές επιδείξεις, στην κάτω πλατεία. Το εκπαιδευτήριο Βλάχου είχε καλλίτερη απόδοση, στη γυμναστική και στα αγωνίσματα ...οι μαθητές του Βλάχου αποδοκίμασαν και ειρωνεύτηκαν τους μαθητές του Τσούρη η συμπλοκή γενικεύτηκε και στο πλήθος που παρακολουθούσε τις επιδείξεις και χρειάστηκε να επέμβουν οι ειρηνοφύλακες για να αποκατασταθεί η τάξη» (Κατσαρός, 2003, σ. 408).

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα έγιναν προσπάθειες για την ενίσχυση της δημόσιας εκπαίδευσης. Αυτό το γεγονός είχε επιπτώσεις στην ιδιωτική, η οποία άνθιζε κατά το παρελθόν. Το 1924 λειτουργούσαν στην πόλη της Κέρκυρας ένα μικτό γυμνάσιο, η εμπορική σχολή, δύο σχολαρχεία και τέσσερα δημοτικά. Με ενέργειες του κερκυραίου Υπουργού Παιδείας Βελλιανίτη ιδρύονται την ίδια χρονιά το Β' Γυμνάσιο, το Γυμνάσιο Θηλέων, το Οικοτροφείο για τα παιδιά της Β. Ηπείρου και τρία επιπλέον δημοτικά σχολεία. Το 1929 ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνάγορας ίδρυσε την «Κερκυραϊκή Σχολή», η οποία διατηρούσε δημοτικό σχολείο και οικοτροφείο (Κατσαρός, 2003, σσ. 498-499).

Στη συνέχεια, μετά την κατάρρευση της ελληνικής αντίστασης στον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 και την κατάκτηση της Ελλάδας από τους Γερμανούς, το Μάιο του 1941 τα Επτάνησα, εκτός των Κυθήρων, προσαρτώνται στην ιταλική ζώνη κατοχής. Η προσπάθεια για αφελληνισμό των Ιονίων νήσων από τα ιταλικά στρατεύματα κατοχής επιδρά αρνητικά στην εκπαίδευση με την προσθήκη μέτρων αυστηροποίησης και αστυνόμευσης των μαθητών με σκοπό τη μη συμμετοχή τους σε αντιστασιακές δράσεις. Το 1942 στην Κέρκυρα λειτουργούσαν τρία γυμνάσια, ένα λύκειο, μία εμπορική σχολή και ένα αστικό σχολείο. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών που φοιτούσαν στη μέση εκπαίδευση ήταν 1.405 (Παπαβλασοπούλου, 2020, σσ. 75-76).

Μεταπολεμικά κυριαρχεί το αίτημα για τον εκσυγχρονισμό και εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης, ώστε να καταφέρει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της νέας πραγματικότητας. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κέρκυρας θα ακολουθήσει τη γενικότερη εξέλιξη της ελληνικής εκπαιδευτικής οργάνωσης και θα επηρεαστεί από τις εκάστοτε πολιτικές και οικονομικές συνθήκες. Σταδιακά το σχολικό δίκτυο θα διευρυνθεί μέσω της ίδρυσης νέων διδακτηρίων τόσο στην πόλη όσο και στην ύπαιθρο, ώστε να καλύψει τις ανάγκες του αυξανόμενου αριθμού της μαθητικής νεολαίας.

13. Η ιστορία του αθλητισμού στην Κέρκυρα

Η βρετανική κατοχή των Ιονίων Νήσων στο μεγαλύτερο διάστημα του πρώτου μισού του 19ου αιώνα είχε ως αποτέλεσμα την επικράτηση στην Κέρκυρα του αγγλικού προτύπου άθλησης. Κατά την διάρκεια της βικτωριανής εποχής οι αθλοπαιδιές υπήρξαν ο διαδεδομένος τρόπος άθλησης στα αγγλικά σχολεία γνωστά ως «*public schools*» (Κουλούρη, 1997α, σ. 47). Η ελκυστικότητα των αγγλικών παιχνιδιών ευνοούσε τη διάδοσή τους στις κατακτημένες περιοχές της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Παράλληλα, η Κέρκυρα, εξαιτίας της θέσης της και των πολιτιστικών της καταβολών υπήρξε χώρος συνύπαρξης ιδεών και συνηθειών που μετέφεραν άνθρωποι από τον ευρωπαϊκό χώρο. Για τον λόγο αυτό παρατηρείται ταυτόχρονα η ανάπτυξη αρχικά του γερμανικού συστήματος άθλησης με τη χρήση οργάνων και μετέπειτα του σουηδικού με τη χρήση ασκήσεων ορθοσωμίας (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, 2004, σ. 6).

Την εποχή της Αγγλοκρατίας παρατηρείται στην Κέρκυρα μια αναβίωση του αθλητικού πνεύματος προσαρμοσμένη στα ευρωπαϊκά δεδομένα. Η διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων, όπως αυτών του Φεβρουαρίου του 1820 με τη διεξαγωγή λεμβοδρομιών και αγώνα δρόμου για τους ναυταθλητές στην κεντρική πλατεία του νησιού, μαρτυρούν το αθλητικό ενδιαφέρον της περιόδου. Το 1823 στα εγκαίνια των ανακτόρων των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου πραγματοποιήθηκαν αγώνες στο τρέξιμο, στην πάλη, στην πυγμαχία και στα άλματα με μεγάλη συμμετοχή θεατών. Στη συνέχεια, την ίδια ημέρα παίχτηκε και το ομαδικό παιχνίδι «τζιόστρα»¹ (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, 2004, σ. 7). Επίσης, κατά τη διάρκεια της βρετανικής κυριαρχίας αναπτύχθηκαν στην Κέρκυρα τόσο το κρίκετ όσο και το ποδόσφαιρο, ομαδικά αθλήματα, τα οποία είχαν ήδη εισαχθεί στα αγγλικά κολλέγια (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, 2004, σσ. 9-10).

Μια άλλη αθλητική δραστηριότητα ψυχαγωγικού και διαγωνιστικού χαρακτήρα ιδιαίτερα δημοφιλής, η οποία διεξαγόταν συστηματικά την τελευταία Κυριακή των Αποκριών στην Κέρκυρα ήταν η «κοκκάνια». Σκοπός αυτού του παιχνιδιού ήταν να καταφέρει ο καλύτερος από τους διαγωνιζόμενους να σκαρφαλώσει σε μία μεγάλη ύψους κολόνα, η οποία είχε νωρίτερα επαλειφθεί με λίπος, ώστε να κερδίσει τα δώρα που υπήρχαν στην κορυφή. Ο Ελβετός γυμναστής Κάρολος Δελαπαλούδ έκανε αισθητή την παρουσία του την χρονιά που έλαβε μέρος

¹ Μεσαιωνικό ιππικό αγώνισμα

σε αυτήν την εκδήλωση και έκτοτε διαδραμάτισε ενεργό ρόλο στην καλλιέργεια του αθλητισμού στην Κέρκυρα. Υπήρξε συνιδρυτής του Κ.Γ.Σ., σχεδίασε το Γυμναστήριο του συλλόγου και μαζί με τον αδελφό του Μισέλ έφεραν στην Κέρκυρα τα πρώτα αγωνιστικά ποδήλατα και ανέπτυξαν το άθλημα της ποδηλασίας (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, 2004, σ. 6). Ο Κ. Δελαπαλούδ διδάξε Φυσική Αγωγή στο ιδιωτικό εκπαιδευτήριο «*Καποδίστριας*» και στο Αρσάκειο Κέρκυρας, Οπλομαχητική στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών ενώ υπήρξε γυμναστής του Κ.Γ.Σ., θέτοντας τις βάσεις για την ανάπτυξη του αθλητισμού στην Κέρκυρα (Κερκυραϊκός Γυμναστικός Σύλλογος).

Η ακμή του αθλητικού φαινομένου κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας οδήγησε στην ίδρυση πολλών αθλητικών συλλόγων στην Κέρκυρα μετά την ένωση με την Ελλάδα και επέδρασε θετικά στην ανάπτυξη του ελληνικού αθλητισμού. Το πρώτο ελληνικό αθλητικό σωματείο ο «*Κερκυραϊκός Σύλλογος Ριπής*», ιδρύεται στην Κέρκυρα το 1869 ενώ από το 1893 έως το 1912 ιδρύονται έντεκα αθλητικά σωματεία, από τα οποία τα περισσότερα καλλιεργούσαν το κρίκετ (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, 2004, σ. 11). Κυρίαρχη θέση κατέχει η ίδρυση του Κ.Γ.Σ. στις 6 Μαρτίου του 1893, ο οποίος υπήρξε από τα αρχαιότερα σωματεία στον ελληνικό χώρο και ένα από τα ιδρυτικά σωματεία του ΣΕΑΓΣ, μετέπειτα ΣΕΓΑΣ (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, 2004, σ. 13). Επίσης, το 1896 ιδρύεται από μία ομάδα νεαρών ανδρών της «υψηλής κοινωνίας» ο Σύλλογος Αντισφαιρίσεως Κέρκυρας, με σκοπό την καλλιέργεια του Lawn Tennis, αν και η δραστηριότητα του Ομίλου ήταν περισσότερο η κοσμική προβολή των μελών του και λιγότερο ο αθλητικός συναγωνισμός (Corfu Lawn Tennis Club - Since 1896). Την ίδια περίοδο ιδρύεται και ο «*Φιλαθλητικός Σύλλογος Κέρκυρας (Φ.Σ.Κ.)*», πρόδρομος του σημερινού ΝΑΟΚ. Ο Φ.Σ.Κ. υπήρξε το πρώτο ναυταθλητικό σωματείο του νησιού για λεμβοδρομίες και το όνομά του αναφέρεται ανάμεσα στους διοργανωτές της Μεσολυμπιάδας του 1906 στην Αθήνα (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, σ. 14).

Το κυρίαρχο αθλητικό γεγονός, από τις αρχές του 20ου αιώνα υπήρξε η ραγδαία ανάπτυξη του ποδοσφαίρου και η ίδρυση ποδοσφαιρικών ομάδων. Την περίοδο του Μεσοπολέμου συμμετείχαν στην Ποδοσφαιρική Ένωση Κέρκυρας τα σωματεία Άρης, Ελλήσποντος και ο Τοπικός Προσκοπικός Σύνδεσμος. Από αυτά, το πρώτο εκπροσωπούσε τους γηγενείς κερκυραίους ενώ το δεύτερο τους πρόσφυγες που είχαν εγκατασταθεί στην Κέρκυρα μετά την Μικρασιατική καταστροφή. Τα δύο πρώτα σωματεία είχαν φανατικούς φιλάθλους, οι οποίοι μάλιστα συντηρούσαν

οικονομικώς τις ομάδες που υποστήριζαν. Οι ποδοσφαιρικές συναντήσεις διεξάγονταν στον χώρο της κάτω πλατείας καθώς δεν υπήρχε ακόμα γήπεδο ποδοσφαίρου (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, 2004, σ. 15).

Αξιόλογη υπήρξε και η αθλητική κίνηση στην περιοχή της Νότιας Κέρκυρας με την ίδρυση μετεμφυλιακά του Αθλητικού και «Ποδοσφαιρικού Ομίλου Λευκίμμης (ΑΠΟΛ)» και του Αθλητικού και Ποδοσφαιρικού Συλλόγου Λευκίμμης ο «Διαγόρας» (Ασπιώτης, 2008, σσ. 13-47). Εκτός από την ανάπτυξη του ποδοσφαίρου, οι δύο αυτοί σύλλογοι συνδιοργάνωναν από το 1958 και τους Παλλευκιμμαϊκούς αγώνες στίβου με μεγάλη απήχηση στην τοπική κοινωνία (Ασπιώτης, 2008, σ. 65).

Μεταγενέστερα ιδρύονται και άλλες αθλητικές ενώσεις και σωματεία στο νησί με πρωταγωνιστές την «Καλαθοσφαιρική Ένωση Φαίακας» το 1976, τον «Αθλητικό Όμιλο Σχερία» το 1988, με στόχο την καλλιέργεια και ανάπτυξη της γυναικείας καλαθοσφαίρισης, τον «Γυμναστικό Όμιλο Κέρκυρας» για την καλλιέργεια της ενόργανης και ρυθμικής γυμναστικής και πολλών άλλων, τα οποία ανέδειξαν έναν μεγάλο αριθμό Κερκυραίων αθλητών. Η ανάπτυξη πολλών μορφών οργανωμένης άθλησης στην Κέρκυρα, επέφερε την προαγωγή του αθλητισμού το τελευταίο τέταρτο του 20ου αιώνα και ανέδειξε την σημαντική του θέση μέσα στο κοινωνικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι του τόπου.

14. Η σχολική γυμναστική στην Κέρκυρα

Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα καταγράφεται μια συστηματική ανάπτυξη της σχολικής γυμναστικής, η οποία επηρεάζεται από τα νέα κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα, από τις νεωτερικές απόψεις διαχείρισης του ανθρώπινου σώματος καθώς και από τις σύγχρονες ανάγκες διαπαιδαγώγησης των πολιτών. Πολιτικές και πολιτισμικές εξελίξεις οδήγησαν στον επαναπροσδιορισμό της αξίας της σχολικής γυμναστικής και ενίσχυσαν τη θεσμική κατοχύρωσή της στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896 (Γιαννάκης, 1989, σσ. 118-124) και η διασύνδεση τους με νέες ανθρωπιστικές ιδεολογίες αλλά και με μια νέα κουλτούρα αγωνιστικών δραστηριοτήτων, η ανάγκη εκσυγχρονισμού του επικρατούντος εκπαιδευτικού συστήματος και ταυτόχρονα οι εθνικές βλέψεις και σκοπιμότητες με την υποβόσκουσα επιθυμία καλλιέργειας του εθνικού φαντασιακού καθόρισαν το περιεχόμενο και το ιδεολογικό πρόσημο της σχολικής γυμναστικής (Παυλογιάννης, 2020, σ. 1).

Την περίοδο αυτή εκδηλώνεται στην Κέρκυρα μία αξιοσημείωτη αθλητική κίνηση, η οποία οφείλεται στις ευρωπαϊκές επιρροές που δέχεται το νησί εξαιτίας της γεωγραφικής του θέσης. Παράλληλα καθοριστική προς την άνθηση των νεωτερικών σπορ υπήρξε η πολιτισμική επίδραση του βρετανικού τρόπου ζωής και η αστικοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα την ίδρυση ενός μεγάλου αριθμού γυμναστικών και αθλητικών σωματείων στην πρωτεύουσα του νησιού². Η θετική στάση που διαμορφωνόταν εντός των αθλητικών συλλόγων για τη σωματική άσκηση και τα οφέλη της είχε επίδραση και στη σχολική γυμναστική κυρίως στην ιδιωτική εκπαίδευση. (Παυλογιάννης, 2020, σ. 5)

Τα ιδιωτικά σχολεία του νησιού διαφήμιζαν στον τοπικό τύπο τη διεξαγωγή του μαθήματος της σωματικής αγωγής από εξειδικευμένους γυμναστές σε αντίθεση με τα δημόσια που παρά την υποχρεωτικότητα του μαθήματος παραμελούσαν την

² Στην Κέρκυρα την περίοδο αυτή ιδρύονται ο Κερκυραϊκός Σύλλογος Ριπής [1869], ο Γυμναστικός Σύλλογος Κέρκυρας [1893], ο Κερκυραϊκός Γυμναστικός Σύλλογος Κρίκετ [1899], ο Ποδηλατικός Σύλλογος εν Κερκύρα (1901), ο Φιλαθλητικός Σύλλογος Κερκύρας «SportClub» (1902), ο Αθλητικός Σύλλογος «ο Άρης» (1903), η Κερκυραϊκή Εταιρεία Κρίκετ «ο Φοίνιξ» (1903), ο Γυμναστικός Σύλλογος Κρίκετ «ο Βύρων» (1904), ο Γυμναστικός Σύλλογος Κρίκετ εν Κερκύρα (1908), η Κερκυραϊκή Εταιρεία Κρίκετ «ο Νέος Φοίνιξ» (1908) και ο Σύλλογος Αντισφαιρίσεως Κερκύρας (1912) (Παυλογιάννης, 2020, σ. 36).

επιτέλεση του (Παυλογιάννης, 2020, σ. 6). Ταυτόχρονα, τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια θέλοντας να διατηρήσουν το κύρος τους και την υπεροχή τους σε σχέση με τα δημόσια σχολεία, έδιναν ιδιαίτερη σημασία στην εικόνα των μαθητών τους κατά τη διάρκεια των δημόσιων εμφανίσεων και εκδηλώσεων. Έτσι οι γυμναστικές επιδείξεις χρησιμοποιούνταν για την προβολή του ποιοτικού και σύγχρονου παιδαγωγικού έργου των ιδρυμάτων και καθώς κέρδιζαν το διεκρινόμενο ενδιαφέρον της τοπικής κοινωνίας ήταν μία καλή ευκαιρία για την προσέλκυση νέων εγγράφων για την οικονομική τους ενίσχυση (Κατσαρός, 2003, σ. 408).

Σταδιακά, η γυμναστική προστέθηκε στο πρόγραμμα διδασκαλίας και στα δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από καθηγητές Φυσικής Αγωγής και περιλάμβανε ασκήσεις σουηδικής γυμναστικής, αγωνίσματα στίβου, καλαθοσφαίριση και πετοσφαίριση. Οι ομάδες των σχολείων συμμετείχαν στα σχολικά πρωταθλήματα στίβου, καλαθοσφαίρισης και πετοσφαίρισης και σε αγωνιστικές συναντήσεις με ομάδες της Κέρκυρας ενώ όλοι οι μαθητές/ριες έπαιρναν μέρος στις ετήσιες γυμναστικές επιδείξεις των σχολείων (Παυλογιάννης, 2020, σ. 11).

Η προσπάθεια αυτή προς τη συστηματοποίηση της διδασκαλίας της γυμναστικής στη δημόσια εκπαίδευση δεν έγινε βέβαια χωρίς προβλήματα και υπαναχωρήσεις. Την οργάνωση της εκπαίδευσης χαρακτήριζε η προχειρότητα, η έλλειψη προγραμματισμού και κτηριακών υποδομών. Έτσι ενδεικτικές είναι οι περιπτώσεις τόσο του Ελληνικού Σχολείου Λευκίμμης όπου στα τριάντα επτά χρόνια λειτουργίας του (1892-1929) μόνο μία σχολική χρονιά (σχ. Έτος 1918-1919) απασχολήθηκε σε αυτό γυμναστής (Κάντας, 2005, σ. 135) όσο και του Ημιγυμνασίου Λευκίμμης όπου το σχ. Έτος 1930-1931 τη γυμναστική αναλαμβάνει να διδάξει ο θεολόγος του σχολείου ενώ τη σχολική χρονιά 1937-38, λόγω έλλειψης προσωπικού στο πρόγραμμα μαθημάτων δεν περιλαμβάνονταν τα Τεχνικά, η Ωδική και η Γυμναστική (Κάντας, 2005, σσ. 217-218).

Στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια ο βηματισμός προς την παγίωση μίας τοπικής αθλητικής παράδοσης και η παροχή ποιοτικής αθλητικής παιδείας ανακόπηκαν λόγω της ταραγμένης πολιτικής κατάστασης και του οικονομικού μααρασμού που προηγήθηκε. Οι σχολικές και εξωσχολικές υποδομές, όπου υπήρχαν ήταν σε κακή κατάσταση. Όμως παρά τις δύσκολες συνθήκες, η επιστημονική συστηματοποίηση της γυμναστικής, η ελκυστικότητα των νεωτερικών σπορ και η έμφυτη ενεργητικότητα των νέων ανθρώπων, η οποία σε συνθήκες ειρήνης και σταθερότητας πολλαπλασιάζεται, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την

προοδευτική αναβάθμιση της σχολικής γυμναστικής και τη μεταστροφή της εκπαιδευτικής κοινότητας σχετικά με την παιδαγωγική της αξία (Παυλογιάννης, 2020).

Τη δεκαετία του 1950 οι γυμναστές/τριες του 1^{ου} και 2^{ου} Γυμνασίου Κέρκυρας, του Γυμνασίου Θηλέων, της Εμπορικής Σχολής Κέρκυρας και του Γυμνασίου Λευκίμμης συστηματοποίησαν και οργάνωσαν τον σχολικό αθλητισμό και έβαλαν τις βάσεις για την ανάπτυξη του σωματειακού αθλητισμού στις τοπικές κοινωνίες. Οι παιδαγωγοί αυτοί με το πάθος τους ξεπέρασαν τις εξωτερικές αντιξοότητες και ενέπνευσαν στους μαθητές/τριες τους την αγάπη για τον αθλητισμό, συμπαρασύροντας ολόκληρη την τοπική κοινωνία σε μία νέα αθλητική κουλτούρα (Ασπιώτης, 2008, σ. 65).

15. Η σχολική γυμναστική στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η πρώτη απόπειρα εισαγωγής του μαθήματος της γυμναστικής στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, συμπίπτει με την έκδοση του πρώτου νόμου της Αντιβασιλείας για την οργάνωση της δημοτικής εκπαίδευσης του Ελληνικού κράτους, το 1834 (ΦΕΚ 11/3-3-1834, 1834). Ωστόσο, παρόλο που η σωματική άσκηση βρήκε την πρώτη της θεσμική κατοχύρωση, ως αυτόνομο μάθημα στη δημοτική εκπαίδευση πολύ νωρίς, στην πράξη δεν κατάφερε να εδραιωθεί και να πρωταγωνιστήσει στην εκπαιδευτική διαδικασία. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η πρώτη ουσιαστική συζήτηση για τη διδασκαλία του μαθήματος στα δημοτικά σχολεία από εξειδικευμένο προσωπικό έγινε στις εισηγήσεις του Ν.1566/1985 (ΦΕΚ 167/30-9-1985, 1985) με θέμα «Δομή και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης». Έτσι το μάθημα της Φ.Α. μέχρι τα τέλη του 20ου αιώνα διδασκόταν από τους δασκάλους και τις δασκάλες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Το 1950 στο Νομό της Κέρκυρας τα περισσότερα σχολεία δημοτικής εκπαίδευσης ήταν μονοθέσια ή διθέσια και μόνο στην πρωτεύουσα του νησιού συναντάμε πολυθέσια σχολεία. Αυτό είχε αρνητικό αντίκτυπο στο μάθημα της σχολικής γυμναστικής, καθώς η αναλογία δασκάλου προς μαθητές/τριες ήταν απαγορευτική για την ουσιαστική διεξαγωγή του μαθήματος. Ένας επιπλέον ανασταλτικός παράγοντας υπήρξε η έλλειψη κατάλληλων κτηριακών υποδομών τόσο στην περιφέρεια όσο και στο κέντρο (Αρχείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας).

Μελετώντας τα αρχεία των σχολείων που φυλάσσονται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Κέρκυρας διαπιστώνουμε ότι τα περισσότερα σχολεία αντιμετώπιζαν προβλήματα στην εξεύρεση κατάλληλων χώρων στέγασης με αποτέλεσμα να φιλοξενούνται σε πρόχειρες και ακατάλληλες αίθουσες διδασκαλίας, χωρίς την ύπαρξη διαμορφωμένου προαύλιου χώρου. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του 2ου Δημοτικού Σχολείου, *«στην αυλή του οποίου στριμώχνονταν εννιακόσια παιδιά, ενώ κανονικά δεν θα μπορούσαν να ασκούνται περισσότερα από σαράντα»* (Παυλογιάννης, 2020, σ. 10). Παρόμοιο πρόβλημα αντιμετώπιζε και το 7^ο Δημοτικό, ένα από τα παλαιότερα σχολεία της πόλης, το οποίο μετά από πολλές μετακομίσεις σε μισθωμένα κτήρια κατάφερε μόλις το 1977 να εγκατασταθεί σε νέο διδακτήριο και να διεκδικήσει την επέκταση της αυλής του για τη δημιουργία χώρων άθλησης «σε

όφελος της σωματικής και πνευματικής υγείας των μαθητών του»³ (Αρχείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας).

Η έλλειψη χώρων άθλησης, ο μεγάλος αριθμός των μαθητών και κυρίως η ανυπαρξία εξειδικευμένου γυμναστικού προσωπικού θα οδηγήσουν στην περιθωριοποίηση του μαθήματος και στην καθιέρωση μίας δευτερεύουσας θέσης της σχολικής σωματικής αγωγής στο ωρολόγιο πρόγραμμα των δημοτικών σχολείων.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι τα περισσότερα σχολεία τοποθετούσαν το μάθημα της γυμναστικής στις τελευταίες διδακτικές ώρες υποδηλώνοντας τη δευτερεύουσα θέση του στο σχολικό πρόγραμμα. Σε έγγραφο του ΝΕΦΑ Αθην. Αλαμάνου προς τους Διευθυντές των περισσότερων δημόσιων δημοτικών σχολείων της πόλης καθώς και των ιδιωτικών «*Αγίου Ιωάννη*» και «*Ιονίου Σχολής*», με ημερομηνία 17-11-1975 διαβάζουμε χαρακτηριστικά: «*Εκ του αποσταλέντος υφ' υμών προγράμματος ωρών διδασκαλίας του μαθήματος της Γυμναστικής, παρατηρήσαμεν ότι, εις μερικές περιπτώσεις τούτο διδάσκεται εις ακατάλληλους ώρας (από 12^{ης} έως 14^{ης}). Επειδή τούτο αντιβαίνει προς τους παιδαγωγικούς και υγιεινούς σκοπούς του μαθήματος, ως επίσης και προς τις σχετικές διαταγές του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ... παρακαλούμε όπως, δια τους ανωτέρω λόγους, τροποποιήσετε τούτο προς αποτελεσματικωτέραν επίτευξη του σκοπού του μαθήματος επ' ωφελεία των μαθητών*» (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).⁴

Ένα επιπλέον ενδεικτικό στοιχείο της επικρατούσας αντίληψης αποτελεί το γεγονός ότι στους ετήσιους απολογισμούς της Σχολικής Εφορίας του 7^{ου} Δ. Σχ. από το 1968 έως και το 1977 καταγράφονται δαπάνες για τη Φυσική Αγωγή μόνο τα έτη 1971 για την αγορά ενός βιβλίου με θέμα «*Ρυθμικαί Γυμνάσεις*» του Σκαρμούτσου Κων/νου και το 1972 για τη συμμετοχή του σχολείου σε αθλητικούς αγώνες. Σε αυτό το διάστημα κατασκευάζεται επίσης μία αμμοδόχος χωρίς, ωστόσο να διευκρινίζεται η χρήση της. Γίνεται επομένως φανερό ότι τη συγκεκριμένη περίοδο (Δικτατορία 1967-1974) δινόταν μεγαλύτερη βαρύτητα στην εικόνα του σχολείου κατά τη διάρκεια των δημόσιων εμφανίσεών του, (γυμναστικές επιδείξεις, αθλητικοί αγώνες), παρά στη βελτίωση των συνθηκών επιτέλεσης του μαθήματος εντός του σχολικού προγράμματος (Αρχείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας).

³ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 9

⁴ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 5

Μετά την εδραίωση της δημοκρατίας καταγράφεται η συστηματική προσπάθεια της πολιτείας σε κεντρικό επίπεδο να ενισχύσει και να καθιερώσει στην πράξη τη Φ.Α., ως μάθημα ισάξιο με τα υπόλοιπα της δημοτικής εκπαίδευσης και να προσδώσει στη γυμναστική νέα επιστημονικά χαρακτηριστικά. Το Υπουργείο Παιδείας θέτει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό της παρεχόμενης αγωγής θέλοντας να υπογραμμίσει τη γενικότερη αλλαγή της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η Φ.Α. ως *«δραστήρια έκφραση ζωής»* μπορεί να επιδράσει θετικά *«στην κοινωνική αντίληψη, στη βιολογική ανάπτυξη, στη καλλιέργεια της ευγενικής άμιλλας και στο πνεύμα της συνεργασίας που πρέπει να αναπτύσσεται ανάμεσα στα παιδιά»* σε ένα ευνομούμενο και δημοκρατικό κράτος⁵ (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Η προσπάθεια για τη μετάβαση της Φ.Α. στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση από την αδιαφορία και την αμφισβήτηση στην αποδοχή και την εδραίωση θα κινηθεί σε τρεις βασικούς άξονες:

- Στην αλλαγή του γνωστικού αντικειμένου, με την εισαγωγή των δημοφιλών νεωτερικών σπορ (μπάσκετ-βόλεϊ), των αγωνισμάτων του στίβου και της γυμναστικής με τη μορφή ελεύθερης δραστηριότητας (άσκηση - παιχνίδι)
- Στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο νέο γυμναστικό πρόγραμμα και τη φιλοσοφία που το χαρακτήριζε και
- Στη βελτίωση των σχολικών αθλητικών εγκαταστάσεων.

Η ουσιαστική ανάπτυξη της σχολικής γυμναστικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Κέρκυρας θα αποτελέσει το μεγάλο στοίχημα των Κ.Φ.Α. του νομού, οι οποίοι από το 1993 θα αναλάβουν επίσημα τη διδασκαλία της. Διεκδικώντας αρχικά τη βελτίωση των χώρων διεξαγωγής του μαθήματος, την έγκαιρη προμήθεια ποιοτικότερου αθλητικού υλικού και την οργάνωση σχολικών αγώνων για μαθητές/τριες δημοτικού, θα αντιστρέψουν την παραμελημένη εικόνα διεξαγωγής του μαθήματος, θα συμβάλουν στην καλλιέργεια της αγάπης των μαθητών/τριων προς τον αθλητισμό και θα προσφέρουν στην επίτευξη του γενικότερου σκοπού της εκπαίδευσης *«...για την ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών...»* (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

⁵ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 11 «Εγκύκλιος Φ.73/6792/Γ4/25, Αθήνα 13 Ιανουαρίου 1983»

15.1 Οι αθλητικές εγκαταστάσεις στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Οι αθλητικές εγκαταστάσεις των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες άρτιας διεξαγωγής του μαθήματος ενώ ταυτόχρονα αποτελούν δείκτη μέτρησης της παγιωμένης αντίληψης και θέσης που δίνουν οι εμπλεκόμενοι φορείς στη σχολική γυμναστική. Το Υπουργείο Παιδείας διαχρονικά είχε επικοινωνία με την αποκεντρωμένη διοίκηση σε μία προσπάθεια βελτίωσης των αθλητικών υποδομών.⁶ Στα αρχεία του Γ.Φ.Α. Κέρκυρας συναντάμε την υπ' αριθμ. Φ.772.1/9798/Ν/14/28-1-79 διαταγή του Υπουργείου Παιδείας, με την οποία ζητούνται από τους Επιθεωρητές των Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης στοιχεία σχετικά με την κατάσταση των χώρων διεξαγωγής του μαθήματος της γυμναστικής προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για τη βελτίωσή τους.

Με το υπ' αριθμ. 37565/30-8-75 Υπόμνημα της Διεύθυνσης Σωματικής Αγωγής της Νομαρχίας προς το Υπουργείο Παιδείας επισημαίνεται ότι είκοσι ένα από τα εβδομήντα έξι δημοτικά σχολεία που λειτουργούσαν τότε στο νομό διέθεταν κατάλληλο χώρο για την εγκατάσταση αθλητικών οργάνων και την κατασκευή σκαμμάτων για άλματα.

a/a	Σχολεία με δυνατότητα εγκατάστασης αθλητικών οργάνων		
1	Δ. Σχ. Βιρού	12	4 ^ο Δ. Σχ. Κέρκυρας
2	Δ. Σχ. Αγίου Μαρτίνου	13	Δ. Σχ. Αργυράδων
3	Δ. Σχ. Καβαλλουρίου	14	Δ. Σχ. Γιαννάδων
4	Δ. Σχ. Αγίων Δούλων	15	Δ. Σχ. Μελικίων
5	Δ. Σχ. Αντιπερνών	16	Δ. Σχ. Καναλίου
6	Δ. Σχ. Κανακάδων	17	Δ. Σχ. Περιβολίου
7	Δ. Σχ. Καρουσάδων	18	Δ. Σχ. Σιναράδων
8	Δ. Σχ. Κάτω Κορακιάνας	19	Δ. Σχ. Άνω Λευκίμμης
9	Δ. Σχ. Περουλάδων	20	Δ. Σχ. Παντατίκων
10	Δ. Σχ. Ποταμού	21	Δ. Σχ. Τεμπλονίου
11	Δ. Σχ. Σιδαρίου		

Πίνακας 1: Σχολεία που διέθεταν χώρο για την εγκατάσταση αθλητικών οργάνων 1975 (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας)

Επιπλέον, το Δημ. Σχ. Δουκάδων και το Δημ. Σχ. Περουλάδων αιτούνταν την οικονομική ενίσχυση για τη δημιουργία υπόστεγων γυμναστικής (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας). Με εξαίρεση το 4^ο Δ.Σχ. Κέρκυρας, τα υπόλοιπα από τα

⁶ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 8

παραπάνω σχολεία βρίσκονταν στην περιφέρεια του νησιού. Γίνεται επομένως φανερό ότι η έλλειψη αύλειου χώρου στα σχολεία της πόλης αλλά και σε έναν μεγάλο αριθμό σχολείων της υπαίθρου αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα διεξαγωγής του μαθήματος.

Για τη βελτίωση αυτών των συνθηκών καθοριστικός υπήρξε ο ρόλος των διευθυντών και δασκάλων των σχολικών μονάδων. Η προσπάθεια τους για τη δημιουργία χώρων άθλησης στα σχολεία που υπηρετούσαν υπήρξε πρωταρχικής σημασίας για την καλλιέργεια της αγάπης της μαθητικής κοινότητας προς τη Φ.Α. αλλά και για τη συνολική αναβάθμιση της κοινωνικής διαβίωσης. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Δημ. Σχ. Βιρού Κέρκυρας.⁷ Το 1976 και ενώ το μάθημα της γυμναστικής στα περισσότερα δημοτικά σχολεία του νησιού, όπως έχει ήδη αναφερθεί λόγω έλλειψης κατάλληλων χώρων και εξειδικευμένου προσωπικού, ήταν περιθωριοποιημένο, ο Διευθυντής του Δημ. Σχ. Βιρού Κέρκυρας και Έφορος του Κερκυραϊκού Γυμναστικού Συλλόγου Φίλης Αρίσταρχος κινεί με μεθοδικότητα και επιμονή τη διαδικασία χρηματοδότησης για τον εξοπλισμό του σχολείου με σύγχρονα όργανα γυμναστικής από τη Διεύθυνση Σωματικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Το σχολείο διέθετε μεγάλη αυλή και το όραμα του διευθυντή υπήρξε η αξιοποίηση της για τη γύμναση της νεολαίας της ευρύτερης περιοχής. Στην προσπάθεια αυτή οι κάτοικοι του χωριού ήταν διατεθειμένοι να προσφέρουν εθελοντική εργασία. Παρατηρείται επομένως η συσπείρωση μίας κοινότητας ανθρώπων, η οποία δε διστάζει να εμπλέξει ακόμα και τον τοπικό Βουλευτή προς την επίτευξη του κοινού της σκοπού ενώ παράλληλα διαφαίνεται η αναγνώριση της αξίας του μαθήματος της γυμναστικής στη συνείδηση των πολιτών και η επιθυμία να γεφυρωθούν οι ανισότητες στις ευκαιρίες για άθληση μεταξύ των μαθητών/τριών του αστικού κορμού και της υπαίθρου (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Επιπλέον, η επιλογή των αθλητικών οργάνων υποδηλώνει τη μετάβαση από την παιδαγωγική γυμναστική στη σύγχρονη ψυχοκινητική διαπαιδαγώγηση με στόχο την ψυχαγωγία των μαθητών/τριών μέσα από τη χαρά της ελεύθερης κίνησης, η οποία είναι συνυφασμένη με την παιδική ηλικία. Παράλληλα, η επιλογή δημιουργίας σκάμματος αλμάτων και βαλβίδας σφαιροβολίας υποδηλώνει την υπεροχή των αθλημάτων του στίβου σε σχέση με τις αθλοπαιδιές (μπάσκετ, βόλεϊ, χάντμπολ), η

⁷ Βλέπε παράτημα έγγραφο 7

εκμάθηση των οποίων απαιτούσε πιο εξειδικευμένες γνώσεις και κατάλληλες αθλητικές εγκαταστάσεις. Την ίδια χρονιά καταγράφεται και η επιχορήγηση της σχολικής εφορίας του Δ. Σχ. Τεμπλονίου Κέρκυρας για την εγκατάσταση οργάνων παιδικής χαράς.

Στις αρχές του 1979 ο Α. Φίλης ζητά συμπληρωματική πίστωση από τη Διεύθυνση Σωματικής Αγωγής του Υπουργείου για την κατασκευή *«τερέν βόλεϋ μπωλ»* και *«μπάσκετ μπωλ»* στο Δημ. Σχ. Βιρού. Επιθυμία του διευθυντή ήταν η δημιουργία αθλητικού κέντρου στον χώρο του σχολείου, το οποίο θα αποτελούσε πόλο έλξης για τη νεολαία της ευρύτερης περιοχής. Στο τέλος του επόμενου έτους το σχολείο του Βιρού διέθετε σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις (γήπεδο μπάσκετ-βόλεϊ- σκάμμα αλμάτων και παιδική χαρά). Το μεγάλο ενδιαφέρον του δασκάλου Α. Φίλη για την ανάπτυξη του αθλητισμού αναγνωρίζεται και επαινείται από την αναπληρώτρια Ν.Ε.Φ.Α. Παρή Ελπίδα, η οποία συντάσσει σημείωμα για να τεθεί στον υπηρεσιακό φάκελο του εκπαιδευτικού και *«να ληφθή υπ' όψιν, όταν θα συνταχθή υφ' υμών η έκθεσις ουσιαστικών προσόντων»* (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Αντίστοιχα σημειώματα συντάχθηκαν από τον αναπληρωτή Ν.Ε.Φ.Α. Αλαμάνο Αθηναγόρα για τους εκπαιδευτικούς Πανδή Σταματέλο (Πρόεδρος του Παλλευκιμμαϊκού Αθλητικού Ομίλου), Γαστεράτο Χαράλαμπο (Γενικός Γραμματέας του ΠΑΟ) και Πανδή Θεμιστοκλή (Μέλος του ΠΑΟ), οι οποίοι εξαίρονται για την εξωσχολική τους δραστηριότητα προς την ανάπτυξη του αθλητισμού στην περιοχή της Λευκίμμης. Επιπλέον, ο δάσκαλος Πανδής Σταματέλος επί σειρά ετών υπήρξε υπεύθυνος για τη διεξαγωγή της Β' φάσης των σχολικών αγώνων στίβου του 2^{ου} Ομίλου Νοτίου Συγκροτήματος. Έτσι η παρότρυνση του Υπουργείου Παιδείας για κοινή προσπάθεια σχολείου και εξωσχολικών παραγόντων προκειμένου να μετατραπεί ο κάθε σχολικός χώρος σε ένα υποτυπώδες γυμναστήριο βρίσκει εφαρμογή στη Νότια Κέρκυρα χάρη στην αγάπη των εν λόγω εκπαιδευτικών προς τη Φ.Α. (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Τον Μάιο του 1979 γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες προς τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (Τμήμα Σχολικού Αθλητισμού) προκειμένου να ενισχυθεί οικονομικά με το ποσό των 350.000 δρχ το Δημ. Σχ. Αγίου Ιωάννη για τη διαμόρφωση του αύλειου χώρου και την εγκατάσταση παιδικής χαράς. Η Ν.Ε.Φ.Α. Κέρκυρας Ευαγγελία Ζούρου θεωρούσε επιβεβλημένη την κατασκευή χώρων άθλησης στο σχολείο αυτό, καθώς απείχε πάνω από 10 χλμ. από την πόλη της

Κέρκυρας και μακριά από κάθε αθλητική εγκατάσταση. Η απάντηση από το Γραφείο Προγραμματισμού και Μελετών της Διεύθυνσης Αθλητισμού της Γ.Γ.Α. έρχεται ένα μήνα αργότερα και είναι αρνητική. Συγκεκριμένα αναφέρεται *«Σας πληροφορούμε μετά λύπης μας ότι η προτεραιότητα για την εκτέλεση του προγράμματος αθλητικών έργων που ανέλαβε η υπηρεσία μας δεν επιτρέπει προς το παρόν την ικανοποίηση του αιτήματός σας»*. Οι ανάγκες κατασκευής αθλητικών χώρων πανελλαδικά ξεπερνούν τις δυνατότητες της κεντρικής διοίκησης για την ταυτόχρονη ικανοποίηση τους με αποτέλεσμα να μην αρκεί η επιθυμία και οι γραφειοκρατικές ενέργειες των τοπικών φορέων για την αναβάθμιση των συνθηκών διεξαγωγής του μαθήματος (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι οι αθλητικές εγκαταστάσεις στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για πολλές δεκαετίες υπήρξαν ιδιαίτερα υποβαθμισμένες. Ωστόσο, χαρισματικοί εκπαιδευτικοί με αγάπη για τον αθλητισμό και όραμα για τον τόπο και τη νεολαία αποτέλεσαν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής οργάνωσης προς τη δημιουργία χώρων άθλησης. Φορείς νέων προοδευτικών ιδεών άνοιξαν τον δρόμο προς την ουσιαστική διδασκαλία του μαθήματος της γυμναστικής στα δημοτικά σχολεία και εφάρμοσαν στην πράξη το άνοιγμα του σχολείου προς την τοπική κοινωνία.

Οι συνθήκες αυτές βελτιώνονται σε μεγάλο βαθμό με την είσοδο των Κ.Φ.Α. στη Δημοτική Εκπαίδευση. Στο πρόσωπο του γυμναστή κάθε σχολείο βρίσκει τον καθ' ύλην αρμόδιο να διεκδικήσει καλύτερες συνθήκες διεξαγωγής του μαθήματος. Τη δεκαετία του 1990 πληθαίνουν οι αιτήσεις των σχολείων προς το Γ.Φ.Α. για εγκατάσταση αθλητικών οργάνων και επαρκή προμήθεια αθλητικού υλικού. Ο κυρίαρχος λόγος που δομείται σε αυτά τα αιτήματα είναι η ανάγκη βελτίωσης των αθλητικών υποδομών των σχολείων για την καλύτερη εκγύμναση και την ευχάριστη απασχόληση των μαθητών⁸ (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

⁸ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 18

15.2 Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 1034/1977 «Περί των διδασκομένων μαθημάτων και του Αναλυτικού και Ωρολογίου προγράμματος του Δημοτικού Σχολείου» (ΦΕΚ 347/12-11-1977, 1977) σκοπός του Δημοτικού Σχολείου είναι μεταξύ άλλων «να θέση τας βάσεις της αγωγής των μαθητών ... ήτοι να πλουτίση τας εμπειρίας των, να διεγείρη και να αναπτύξη τας σωματικές και διανοητικές των ικανότητες...». Στα διδασκόμενα μαθήματα συνυπάρχει η γυμναστική με νέα πλέον ονομασία «Φυσική Αγωγή». Στο Διάταγμα αυτό ορίζεται ο σκοπός της Φ.Α. ενώ ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των διδασκομένων αντικειμένων για κάθε δύο συνεχόμενες τάξεις. Επομένως, η Φ.Α. εξισώνεται σε θεσμικό επίπεδο με τα υπόλοιπα μαθήματα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και απαιτείται πλέον η αποτελεσματική διδασκαλία της από τους λειτουργούς αυτής της βαθμίδας.

Στην Κέρκυρα με απόφαση του Νομάρχη, η οποία βασιζόταν στο συγκεκριμένο Π.Δ. συγκροτείται τον Μάιο του 1980 «*Νομαρχιακή Οργανωτική Επιτροπή Αθλητικών Εκδηλώσεων Δημοτικής Εκπαίδευσης*». Η επιτροπή απαρτιζόταν από τον Νομάρχη Κέρκυρας, ως πρόεδρο, τον Επιθεωρητή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ως αντιπρόεδρο, τον Νομαρχιακό Επιθεωρητή Φυσικής Αγωγής ως εισηγητή, τον Επιθεωρητή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ως μέλος και έναν δάσκαλο, ως γραμματέα. Έργο της επιτροπής ήταν μέσα στο πλαίσιο του θεσμού των αθλητικών δραστηριοτήτων των μαθητών/τριων των τριών μεγαλύτερων τάξεων του Δημοτικού (Δ', Ε', ΣΤ'), ο προγραμματισμός και η οργάνωση ενημερωτικών συγκεντρώσεων και υποδειγματικών διδασκαλιών από εξειδικευμένους καθηγητές Φ.Α. για την επιμόρφωση των δασκάλων πάνω σε θέματα αθλητισμού. Σε εκτέλεση της παραπάνω απόφασης ορίστηκαν να διδάξουν στους/στις δασκάλους/ες των Δημοτικών Σχολείων της πόλης τον μήνα Σεπτέμβριο του 1980 οι παρακάτω Κ.Φ.Α.:

ΟΝΟΜΑ	ΑΘΛΗΜΑ
ΜΟΣΧΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΣΤΙΒΟΣ
ΑΛΑΜΑΝΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ
ΓΙΟΥΡΓΑ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ
ΑΡΑΚΛΕΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΜΙΝΙ ΜΠΑΣΚΕΤ
ΓΚΑΣΙΑΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΧΕΙΡΟΣΦΑΙΡΗΣΗ

Πίνακας 2: Επιμορφωτές 1980 (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας)

Παράλληλα, οργανώθηκαν αθλητικές εκδηλώσεις για τους μαθητές/τριες των Δημοτικών Σχολείων της πόλης (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Διαπιστώνουμε επομένως, ότι στόχος της επιτροπής ήταν η έγκαιρη και σφαιρική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω στα σύγχρονα διδακτικά αντικείμενα της Φ.Α. στο δημοτικό σχολείο, ώστε να είναι προετοιμασμένοι οι δάσκαλοι/ες να τα διδάξουν στους μαθητές/τριες τους με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς. Παρατηρούμε επίσης, τη μετάβαση από την παιδαγωγική γυμναστική προς νέα αθλητοκεντρικά προγράμματα διδασκαλίας, καθώς και τη διασύνδεση του μαθήματος με την ανάπτυξη του εξωσχολικού αθλητισμού. Τέλος, διαφαίνεται η επιθυμία για μία ενιαία διδασκαλία της Φ.Α. σε όλα τα σχολεία της πόλης, με μία ύλη κοινή και προκαθορισμένη.

Νωρίτερα, στις αρχές του 1975, για την ενημέρωση των δασκάλων σχετικά με τις νέες τάσεις της σωματικής αγωγής στην εκπαίδευση, παραλαμβάνεται από τους Διευθυντές των σχολείων *«παρά του κ. Δ/ντου Σωματικής Αγωγής Κέρκυρας»* αντίτυπο του βιβλίου με τίτλο *«Σύγχρονος Γυμναστική Δημοτικού Σχολείου»* του Ε. Επιθεωρητή Σωματικής Αγωγής Νικ. Τερζάκη. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται από τότε η ενημέρωση των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή ενιαίου προγράμματος γυμναστικής σε όλα τα σχολεία του Νομού και ταυτόχρονα θεμελιώνεται η προσπάθεια για την απομάκρυνση της Φ.Α. από τη σφαίρα της προαιρετικής δραστηριότητας (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Στη συνέχεια, τον Νοέμβριο του 1988 χορηγήθηκε άδεια απουσίας σε όλους/ες τους/τις δασκάλους/ες των Δημοτικών Σχολείων του Νομού προκειμένου να λάβουν μέρος σε σεμινάριο για τη διδασκαλία της Φ.Α. που οργάνωσε το Γραφείο Φυσικής Αγωγής σε συνεργασία με την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Κέρκυρας. Η διάρκεια του σεμιναρίου ήταν δύο ημέρες και τα σχολεία μοιράστηκαν σε τρεις ομάδες εργασίας λόγω του μεγάλου τους αριθμού. Ας μην ξεχνάμε ότι ένα χρόνο νωρίτερα η Ελλάδα είχε κατακτήσει την πρώτη θέση στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα καλαθοσφαίρισης γεγονός που αύξησε το ενδιαφέρον προς τη Φ.Α. και ενίσχυσε την επιθυμία του λαού για μαζική άθληση (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Γενικότερα, παρατηρούμε ότι από το 1980 και μετά τα γνωστικά αντικείμενα της Φ.Α. εξειδικεύονται, ώστε να καλύψουν τις σύνθετες ανάγκες της παιδικής ηλικίας ενώ αποκτούν μία επιστημονικά τεκμηριωμένη σκοποθεσία, εναρμονισμένη με τους γενικότερους στόχους της εκπαίδευσης και τις ευρωπαϊκές παιδαγωγικές τάσεις. Παράλληλα, αυξάνεται το ενδιαφέρον των γονέων για την ποιότητα της παρεχόμενης παιδείας και μέσω οργανωμένων συλλόγων διεκδικούν τη βελτίωση των συνθηκών μόρφωσης των παιδιών τους. Πρωτοπόροι σε αυτήν την προσπάθεια υπήρξαν οι γονείς του συλλόγου του 6^{ου} Δημ. Σχ., οι οποίοι το 1959 με δική τους πρωτοβουλία διεκδικούν και πετυχαίνουν τον διορισμό γυμνάστριας απόφοιτης της Ε.Α.Σ.Α. για την εκγύμναση των παιδιών τους αναλαμβάνοντας οι ίδιοι τα έξοδα αποζημίωσής της⁹ (Αρχείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας). Ταυτόχρονα, οι δάσκαλοι αντιλαμβάνονται στην πράξη ότι οι απαιτήσεις της νέας εποχής προστάζουν την εξειδίκευση της διδακτικής πράξης και για τον λόγο αυτό διεκδικούν μέσω των συνδικαλιστικών τους οργάνων την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας). Οι συνθήκες για την εισαγωγή καθηγητών Φ.Α. στο Δημοτικό Σχολείο είχαν πλέον ωριμάσει.

⁹ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 4

15.3 Η ανάθεση του μαθήματος σε Κ.Φ.Α.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση η ανάθεση της διδασκαλίας του μαθήματος της Φ.Α. σε εξειδικευμένο διδακτικό προσωπικό πραγματοποιήθηκε με το ΠΔ 64/93 (ΦΕΚ 28/10-3-1993, 1993). Νωρίτερα, με τον Νόμο 1566/85 (ΦΕΚ 167/30-9-1985, 1985), η διδασκαλία των μαθημάτων φυσικής αγωγής, μουσικής, ξένων γλωσσών και καλλιτεχνικών των δημοτικών σχολείων, εκτός από τους δασκάλους, μπορούσε να ανατεθεί και σε εκπαιδευτικούς των αντίστοιχων ειδικοτήτων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Αυτό γινόταν με απόφαση του Νομάρχη είτε με ολική απόσπαση είτε με υπερωριακή απασχόληση είτε για τη συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου των εκπαιδευτικών.

Στην Κέρκυρα, με βάση τα αρχεία του Γραφείου Φ.Α. καταγράφεται αρχικά μία δυσκολία στην έναρξη εφαρμογής αυτής της νέας εκπαιδευτικής προσπάθειας. Διαφαίνεται ότι, τόσο οι μόνιμοι όσο και οι αναπληρωτές Κ.Φ.Α., δεν επιθυμούσαν την τοποθέτησή τους σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το σχολικό έτος 1987-1988 οι θέσεις αναπληρωτών Κ.Φ.Α. σε δύο σχολεία Σ.Δ.Ε.Ν.Π. (Σχολεία Δοκιμαστικής Εφαρμογής Νέων Προγραμμάτων) του νησιού παρέμειναν ασυμπλήρωτες, παρ' όλες τις προσπάθειες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας για την κάλυψή τους.

Επιπλέον με το υπ' αριθμ. 1282/29.10.1992 έγγραφό του 1^{ου} Γραφείου της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης επισημαίνεται ότι το μάθημα της γυμναστικής στο Δημ. Σχ. Κασσιόπης θα μπορούσε να ανατεθεί στον/στη γυμναστή/τρια του γειτονικού Γυμνασίου και Λυκείου προς συμπλήρωση του ωραρίου του/της, κάτι που προφανώς δεν είχε συμβεί έως τότε. Τέλος, σε έγγραφό του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του 11^{ου} Δ. Σχ. Κέρκυρας, με ημερομηνία 14.9.1992, προς τον Διευθυντή του σχολείου και στη συνέχεια του Διευθυντή προς το Γραφείο Φυσικής Αγωγής καταγράφεται η επιθυμία για την τοποθέτηση γυμναστή στο σχολείο και υποβόσκει η απογοήτευση από την έλλειψη της συγκεκριμένης ειδικότητας (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Τα επόμενα χρόνια η κατάσταση ομαλοποιείται. Το 1988 στο 12^ο Δ. Σχ., στο 6^ο Δ. Σχ. και στο Δ. Σχ. Άνω Λευκίμης, στο πλαίσιο εφαρμογής ειδικού προγράμματος του Υπουργείου Παιδείας, το μάθημα διδάσκεται από γυμναστές/στρίες. Στο 7^ο και στο 4^ο Δ. Σχ. Κέρκυρας από το 1992 πραγματοποιείται πιλοτικό πρόγραμμα ποδοσφαίρου για τους μαθητές των τριών πρώτων τάξεων.

Παράλληλα, μία νέα συνθήκη, η οποία επέδρασε καταλυτικά στην αναβάθμιση της σχολικής γυμναστικής στη Δημοτική Εκπαίδευση υπήρξε η συγχώνευση των ολιγοθέσιων γειτονικών σχολείων και η λειτουργία πολυθέσιων Σχολικών Κέντρων στην κερκυραϊκή περιφέρεια. Σύμφωνα με τα αρχεία της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας, από το 1985 έως το 2000 έχουμε τη λειτουργία περισσότερων από είκοσι νέων πολυθέσιων δημοτικών σχολείων, τα οποία δημιουργήθηκαν με σκοπό να εξυπηρετήσουν τις παιδαγωγικές ανάγκες της σύγχρονης εποχής. Τα σχολεία αυτά διέθεταν καταλληλότερες αθλητικές εγκαταστάσεις και πληρούσαν τις προϋποθέσεις για τη σύσταση οργανικής θέσης γυμναστή. Σταδιακά, καθώς δημιουργούνται οργανικές θέσεις γυμναστών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, τοποθετούνται Κ.Φ.Α. σε όλα τα δημοτικά σχολεία του νησιού. Το δίκαιο αίτημα των εκπαιδευτικών, των γονέων και κυρίως των μαθητών /τριών για ποιοτική και ολόπλευρη παιδεία θα ικανοποιηθεί στο τέλος του 20^{ου} αιώνα (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Α/Α	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗΣ
1	9/Θ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	1. ΦΕΚ 689/ΤΒ'/14-08-1997 (3/θ Δ.Σ. Αγίου Ιωάννη και 2/θ Κομπιτσίου σε 5/θ Δ.Σ. Αγίου Ιωάννη) 2. ΦΕΚ 1065/ΤΒ'/30-08-2000 (5/θ Δ.Σ. Αγίου Ιωάννη και 2/θ Κοκκινίου σε 6/θ Δ.Σ. Αγίου Ιωάννη)
2	6/Θ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ	1. ΦΕΚ 472/ΤΒ'/20-06-1996 (5/θ Δ.Σ. Αγίου Ματθαίου και 1/θ Δ.Σ. Κάτω Παυλιάνας σε 6/θ Δ.Σ. Αγίου Ματθαίου) 2. ΦΕΚ 764/ΤΒ'/24-07-1998 (6/θ Δ.Σ. Αγίου Ματθαίου και 1/θ Δ.Σ. Βουνιατάδων σε 7/θ Δ.Σ. Αγίου Ματθαίου) 3. ΦΕΚ 1760/ΤΒ'/19-08-2013 (6/θ Δ.Σ. Αγίου Ματθαίου και 2/θ Δ.Σ. Άνω Παυλιάνας σε 6/θ Δ.Σ. Αγίου Ματθαίου)
3	10/Θ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΓΡΟΥ	1. ΦΕΚ 319/ΤΒ'/12-05-1992 (3/θ Δ.Σ. Αγρού και 1/θ Δ.Σ. Δάφνης και 1/θ Δ.Σ. Μεσσαριάς σε 4/θ Δ.Σ. Αγρού) 2. ΦΕΚ 472/ΤΒ'/20-06-1996 (6/θ Δ.Σ. Αγρού και 1/θ Δ.Σ. Αρμενάδων και 1/θ Δ.Σ. Ραχτάδων και 1/θ Δ.Σ. Δροσάτου και 1/θ Χωροεπισκόπων σε 7/θ Δ.Σ. Αγρού) 3. ΦΕΚ 689/ΤΒ'/14-08-1997 (7/θ Δ.Σ. Αγρού και 1/θ Δ.Σ. Βαλανσίου σε 8/θ Δ.Σ. Αγρού) 4. ΦΕΚ 1680/ΤΒ'/27-08-1999 (8/θ Σχ.Κ. Αγρού και 2/θ Δ.Σ. Πάγων σε 10/θ Σχ. Κ. Αγρού)
4	1ο 12/Θ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΘΙΝΑΛΙΩΝ	1. ΦΕΚ 104/ΤΑ'/3-08-1983 (1/θ Δ.Σ. Αχαράβης και 1/θ Δ.Σ. Αγίου Παντελεήμονα σε 2/θ Δ.Σ. Αχαράβης) 2. ΦΕΚ 319/ΤΒ'/12-05-1992 (3/θ Δ.Σ. Αχαράβης και 1/θ Δ.Σ. Αγίου Μαρτίνου και 1/θ Δ.Σ. Πετάλειας σε 3/θ Δ.Σ. Αχαράβης) 3. ΦΕΚ 472/ΤΒ'/20-06-1996 (6/θ Δ.Σ. Αχαράβης και 1/θ Δ.Σ. Επίσκεψης και 2/θ Δ.Σ. Περίθειας και 1/θ Δ.Σ. Λουτσών και 1/θ Δ.Σ. Ξαθάτων και 2/θ Σφακερών σε 8/θ Δ.Σ. Αχαράβης)
5	2ο 7/Θ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΘΙΝΑΛΙΩΝ	ΦΕΚ 764/ΤΒ'/24-07-1998 (3/θ Δ.Σ. Νυμφών και 1/θ Δ.Σ. Κληματιάς και 1/θ Δ.Σ. Πλάτωνα Νυμφών σε 5/θ Δ.Σ. Νυμφών)

Πίνακας 3: Ενδεικτικός αριθμός σχολείων που συγχωνεύτηκαν (Αρχείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας)

15.4 Σχολείο και κολύμβηση

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η κολύμβηση συμπεριλαμβάνεται στα διδακτικά αντικείμενα του πρώτου αναλυτικού προγράμματος σπουδών για το δημοτικό σχολείο από το 1977, με την επισήμανση «όπου αυτό είναι δυνατό». Σε θεωρητικό επίπεδο το Υπουργείο Παιδείας αναγνωρίζει τη σπουδαιότητα της εκμάθησης της κολυμβητικής δεξιότητας σε μαθητές/τριες μιας χώρας όπως η Ελλάδα, η οποία διαθέτει 3000χλμ προσβάσιμων ακτών. Το 1983 το Υπουργείο Παιδείας μελετάει την οργάνωση πανελληνίων αγώνων κολύμβησης Δημοτικών Σχολείων και παροτρύνει τους νομούς που διαθέτουν κολυμβητήρια να πραγματοποιήσουν προκριματικούς αγώνες με όρια επιδόσεων (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας). Παρόλα αυτά απουσιάζουν από τα Α.Π.Σ. τόσο οι πρακτικές οδηγίες όσο και τα ενδεικτικά σχέδια μαθημάτων για την κολύμβηση. Έτσι μέχρι πρόσφατα (σχ. Έτος 2015-2016) η πλειοψηφία των δημοτικών σχολείων δεν υιοθετούσε τη διδασκαλία της κολύμβησης στο πλαίσιο του μαθήματος της Φ.Α. (Γκότσης, Καλαμπαλίκας, & Ντάνης, 2016, σσ. 7-9).

Εικόνα 1: Πρόγραμμα Κολύμβησης σε μαθητές Δημ.Σχ.Αφρας. Πηγή : <https://blogs.sch.gr/dimafras/2019/01/28/%CE%BC%CE%AC%CE%B8%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%84-%CF%84%CE%AC%CE%BE%CE%B7/>

Παρόμοια έλλειψη ενδιαφέροντος για την εκμάθηση κολύμβησης εντός του σχολικού προγράμματος καταγράφεται και στα κερκυραϊκά σχολεία. Συγκεκριμένα, τον Μάρτιο του 1977 διαβιβάζεται στον Ν.Ε.Φ.Α. Κέρκυρας εγκύκλιος της «Ελληνικής Θαλάσσιας Ένωσης» με θέμα «διαγωνισμός εκπαιδευτικών διά θαλασσίαν δραστηριότητα». Η Ε.Θ.Ε., έχοντας την έγκριση των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας, Παιδείας και Εμπορικής Ναυτιλίας, προκηρύσσει διαγωνισμό εκπαιδευτικών Στοιχειώδους και Μέσης Εκπαίδευσης για την ανάπτυξη της αγάπης προς τη θάλασσα και την εκμάθηση κολύμβησης στους μαθητές/τριες τόσο κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους όσο και κατά τις θερινές διακοπές. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να οργανώσουν Σχολικούς Ναυτικούς Ομίλους, να διδάξουν διάφορους τρόπους

κολύμβησης, να οργανώσουν κολυμβητικές ημερίδες και αγώνες κολύμβησης, υδατοσφαίρισης, κωπηλασίας, ιστιοπλοΐας κα.. Στους εκπαιδευτικούς που θα διακρίνονταν για τις δράσεις τους θα δίνονταν έπαινοι με χρηματικό βραβείο 4.000 δρχ. ενώ στους μαθητές ειδικοί έπαινοι «*μετ' ευσήμων*».

Η εγκύκλιος κοινοποιήθηκε στα λύκεια, τα γυμνάσια και τα δημοτικά του νομού και ενημερώθηκαν οι καθηγητές, οι δάσκαλοι και οι μαθητές. Όμως η απάντηση υπήρξε εξολοκλήρου αρνητική. Κανείς εκπαιδευτικός δεν υπέβαλλε έκθεση συμμετοχής στο διαγωνισμό, όπως όριζε η παρ. 7α της σχετικής εγκυκλίου. Ο Ν.Ε.Φ.Α. ενημέρωσε το Αρχηγείο Ναυτικού ότι στο νησί την εκπαίδευση των αρχαρίων μαθητών στη κολύμβηση την έχει αναλάβει ο εξωσχολικός σωματειακός αθλητισμός και συγκεκριμένα ο Ναυτικός Αθλητικός Όμιλος Κέρκυρας (Ν.Α.Ο.Κ.) με τον προπονητή-γυμναστή Παναγιώτη Μαρκόπουλο (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Η έλλειψη εξειδικευμένων γνώσεων από το εκπαιδευτικό προσωπικό, η δυσκολία μετακίνησης των μαθητών, η πίεση της ολοκλήρωσης της διδασκόμενης ύλης και η δυσφορία από την παρακώληση του σχολικού προγράμματος θα μπορούσαν να εξηγήσουν αυτήν την άρνηση της εκπαιδευτικής κοινότητας να εμπλακεί στη διάδοση της βιωματικής αγάπης για τη θάλασσα σε ένα νησί. Η ιδιαιτερότητα του αντικειμένου και η έλλειψη σε σχολικό επίπεδο εκπαιδευτικών που θα αγκάλιαζαν μία τέτοια προσπάθεια συντέλεσαν στο να μην καταστεί το σχολείο ένας από τους φορείς εκμάθησης της κολύμβησης, μίας δεξιότητας χρήσιμης και ωφέλιμης για τους νέους του νησιού.

15.5 Το κρίκετ στο δημοτικό σχολείο

Το κρίκετ εμφανίζεται ιστορικά στην Ελλάδα για πρώτη φορά στην Κέρκυρα, η οποία βρισκόταν υπό αγγλική κατοχή. Στις 23 Απριλίου 1823 αξιωματικοί του Βρετανικού Ναυτικού παίζουν στην Κάτω Πλατεία το ομαδικό αυτό άθλημα. Οι Κερκυραίοι έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτό το ήρεμο και ψυχαγωγικό παιχνίδι ενώ οι Άγγλοι από την πλευρά τους προθυμοποιήθηκαν να το διδάξουν και να το διαδώσουν στην τοπική κοινωνία.

Εικόνα 2: Ενημερωτικό φυλλάδιο της ΕΛΟΚ.
(προσωπικό αρχείο Ε. Τσερη)

Το Κρίκετ σταδιακά μετατρέπεται από «πολιτισμική εισαγωγή» σε αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κέρκυρας, η οποία συνεχίζει την ιστορία και την παράδοση που ξεκίνησε το 1823 (Ελληνική Ομοσπονδία Κρίκετ).

Τη δεκαετία του 1970 τα αθλητικά σωματεία κρίκετ έγιναν μέλη του Σ.Ε.Γ.Α.Σ. (Σύνδεσμος Ελληνικών Γυμναστικών και Αθλητικών Σωματείων) και δημιουργήθηκαν νέες ομάδες εφήβων και παιδών. Ωστόσο, καθοριστική για τη διάδοση του κρίκετ στην κερκυραϊκή μαθητική κοινότητα υπήρξε το 1996 η ίδρυση της Ελληνικής Ομοσπονδίας Κρίκετ (ΕΛ.Ο.Κ.) με έδρα την Κέρκυρα. Έχοντας ως πρωταρχικό στόχο τη διάδοση του αθλήματος και το πέρασμά του στις επόμενες γενιές, η Ομοσπονδία επιδιώκει από το ξεκίνημα της τη συνεργασία με φορείς του σχολικού αθλητισμού (Ελληνική Ομοσπονδία Κρίκετ).

Το 1998 προσλαμβάνονται για τις ανάγκες της ΕΛ.Ο.Κ. τρεις γυμναστές με κύριο μέλημά τους την ενημέρωση και την εκμάθηση του κρίκετ σε μαθητές δημοτικού σχολείου. Για το σκοπό αυτό, επιμορφώνονται στο «Qwick kriket».¹⁰ Επιλέγεται συνειδητά αυτή η εκδοχή του κρίκετ, καθώς στοχεύει στην ενθάρρυνση των παιδιών να λάβουν μέρος στο άθλημα, δίνοντας έμφαση στη συμμετοχή και την διασκέδαση όλων των μαθητών/τριων ανεξάρτητα από τις προηγούμενες αθλητικές τους εμπειρίες. Έχοντας τη συγκατάθεση και την σχετική άδεια τόσο του Προϊσταμένου φυσικής αγωγής όσο και των Προϊσταμένων εκπαίδευσης, οι

¹⁰ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 19

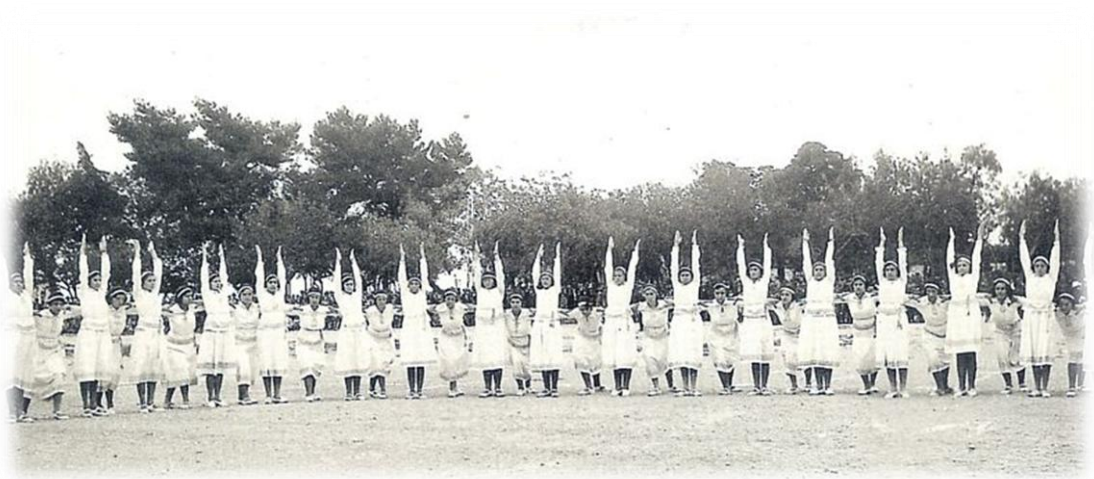
γυμναστές σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς Φ.Α. των σχολείων επιδίδονται στη συστηματική διδασκαλία του κρίκετ στους μαθητές και τις μαθήτριες. Κάθε σχολείο λαμβάνει από την Ομοσπονδία ειδικό αθλητικό εξοπλισμό για το «kwick cricket». Στο τέλος της σχολικής χρονιάς οργανώνεται πρωτάθλημα κρίκετ δημοτικών σχολείων με μεγάλη συμμετοχή μεικτών ομάδων (προσωπικό αρχείο).

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα της ΕΛ.Ο.Κ. «Το κρίκετ πάει σχολείο» κέρδισε την ευρεία αποδοχή της κερκυραϊκής μαθητικής νεολαίας αποδεικνύοντας ότι η συνεργασία σχολικών και εξωσχολικών φορέων μπορεί να οδηγήσει στην καλλιέργεια της τοπικής πολιτισμικής συνείδησης. Η επιλογή της διδασκαλίας του κρίκετ στα κερκυραϊκά σχολεία, εκτός από τη συνέχιση μίας παλιάς αθλητικής παράδοσης, προσφέρει ισότιμα σε αγόρια και κορίτσια τη χαρά της συμμετοχής στην προπόνηση και τους αγώνες, την καλλιέργεια της ομαδικότητας, της αποδοχής της αντίπαλης ομάδας και της εφαρμογής κανόνων. Παράλληλα, λειτουργεί ως μία εναλλακτική μορφή άσκησης και ως πεδίο διαθεματικής προσέγγισης εντός του σχολικού περιβάλλοντος.

16. Η σχολική γυμναστική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η γυμναστική στη Μέση Εκπαίδευση εισάγεται αρχικά το 1836 στο πλαίσιο του ελεύθερου σχολικού χρόνου και συγκεκριμένα «*Εις το διάστημα των ωρών της αναπαύσεως και των ημερών της διακοπής*». Με τον τρόπο αυτό η διδασκαλία της οδηγήθηκε στην περιθωριοποίηση και την απαξία έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Επίσημα το μάθημα της γυμναστικής εισάγεται στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με το ψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1862 ενώ το 1880 ορίζονται τρεις ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα για κάθε τάξη και διορίζεται ένας γυμναστής για κάθε γυμνάσιο (Τσούμας, 2009, σσ. 102-104).

Στην Κέρκυρα η σχολική γυμναστική στις αρχές του 20ου αιώνα ανθεί κυρίως εντός του σχολικού προγράμματος των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων «Καποδίστριας» και «Ελληνικό Εκπαιδευτήριο», τα οποία διατηρούσαν Σχολαρχείο (Κατσαρός, 1967) και φρόντιζαν για τη διδασκαλία της γυμναστικής από εξειδικευμένο προσωπικό. Προπολεμικά στα ιδιωτικά σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης επικρατεί το σουηδικό σύστημα γυμναστικής σε συνδυασμό με ομαδικά παιχνίδια όπως αυτά του ποδοσφαίρου, της αντισφαίρισης και του κρίκετ. Την ίδια εποχή στο Αρσάκειο Κέρκυρας διδάσκεται η γυμναστική στις μέλλουσες εκπαιδευτικούς, οι οποίες με τη σειρά τους την εφαρμόζουν στη διδακτική πράξη ορισμένες φορές μάλιστα με άριστα αποτελέσματα (Παυλογιάννης, 2020, σ. 6).

Εικόνα 3: Γυμναστικές επιδείξεις του Αρσακείου το 1933 στην πλατεία της Σπιανάδας. Πηγή:

<https://www.arsakeio.gr/gr/about/history/43-greek/administration/history>

Εικόνα 4: Σπουδαστές των εκπαιδευτηρίων "Καποδίστριας" στην Κέρκυρα. Πηγή Κατσαρός (2003)

Το 1954 ο πρώην Πρύτανης και Καθηγητής του Πανεπιστημίου Δ.Σ. Μπαλάνος σε άρθρο του στην κερκυραϊκή εφημερίδα *«Ελευθερία»* (Εφημερίδα "Ελευθερία", 1954) αναφέρεται στην κατάσταση της εκπαίδευσης μετά το τέλος της κατοχής και του εμφυλίου που ακολούθησε. Οι ελλείψεις στα σχολεία της χώρας ήταν τεράστιες τόσο σε κτηριακές εγκαταστάσεις όσο και σε υλικοτεχνική υποδομή. Η μεγάλη όμως ανησυχία του καθηγητή ήταν η ανεπάρκεια της παιδαγωγικής μόρφωσης, του απαραίτητου ήθους και της στοιχειώδους κοινωνικής ανατροφής των εκπαιδευτικών. Η νεολαία, σύμφωνα με τον καθηγητή, χρειαζόταν επείγοντως *«υγιά μόρφωσιν»* νου, χαρακτήρα και σώματος με *«βάσιν το χριστιανικό κήρυγμα, τους αθανάτους Έλληνες σοφούς και τα υγιά πορίσματα της νεωτέρας επιστήμης»*. Στο άρθρο αυτό, με τίτλο *«Ευχαί δια την παιδείαν»*¹¹, συνοψίζεται θα λέγαμε το ιδεολογικό πλαίσιο της τυπικής μόρφωσης της περιόδου. Το εκπαιδευτικό σύστημα, υπό την απειλή του κομμουνισμού, όφειλε να συνδράμει στην ανασυγκρότηση της εθνικής ταυτότητας επιστρατεύοντας το αφήγημα της συνέχειας του ένδοξου παρελθόντος (Κουλούρη, 2020β).

Έτσι η σχολική γυμναστική νομιμοποιεί τη θέση της στον εκπαιδευτικό χώρο της Κέρκυρας αναβιώνοντας τις αξίες και τα ιδανικά της κλασικής περιόδου και αξιοποιώντας τα πορίσματα της σύγχρονης ιατρικής επιστήμης για την υγεία και τη σωματική επιμέλεια. Τη δεκαετία του 1950 οι γυμναστές/τριες του 1^{ου} και 2^{ου} Γυμνασίου Κέρκυρας, του Γυμνασίου Θηλέων, της Εμπορικής Σχολής Κέρκυρας και

¹¹ Βλέπε (Μπαλάνος, 1954).

του Γυμνασίου Λευκίμμης γύμνασαν τους μαθητές/τριές τους με σουηδική γυμναστική ενώ συστηματοποίησαν και οργάνωσαν τον σχολικό αθλητισμό, κυρίως μέσα από τα αγωνίσματα του κλασικού αθλητισμού και τις αθλοπαιδιές μπάσκετ και βόλεϊ (Ασπιώτης, 2008, σ. 65). Το ποδόσφαιρο μένει εκτός διδασκόμενης ύλης, καθώς εξαγρίωνε «*σχεδόν άνευ εξαιρέσεων*»¹² τους νέους (Εφημερίδα "Ελευθερία", 1954). Οι γυμναστές, αξιοποιώντας τους χώρους άθλησης εντός και εκτός των σχολείων, οργανώνουν αθλητικές ημερίδες, αγώνες νομού και περιφερειακούς και καλλιεργούν το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών τους προς τη γυμναστική και τον αθλητισμό (Παυλογιάνης, σ. 9).

Το 1977 στο Νομό Κέρκυρας υπηρετούσαν συνολικά δεκαοκτώ γυμναστές δώδεκα στην πόλη και έξι στην ύπαιθρο (τρεις στο Γυμνάσιο Λευκίμμης και τρεις στο Γυμνάσιο Αγρού). Αυτή η ομάδα επιστημόνων γυμναστών ανέλαβε με υπευθυνότητα τη διδασκαλία της σχολικής γυμναστικής και ταυτόχρονα την οργάνωση και εφαρμογή του νέου θεσμού των αθλητικών δραστηριοτήτων εντός του σχολικού ωραρίου. Για τον σκοπό αυτό συμμετείχαν σε σεμινάρια και ενημερωτικές συγκεντρώσεις με θεματολογία γύρω από τον προγραμματισμό αθλητικών ημερίδων, την οργάνωση των αθλητικών χώρων και τη διδασκαλία των βασικών στοιχείων των διαφόρων αθλημάτων (κλασικού αθλητισμού, πετοσφαίρισης, καλαθοσφαίρισης, ενόργανης γυμναστικής) (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Ταυτόχρονα, την περίοδο αυτή ένα πρωτοεμφανιζόμενο άθλημα κεντρίζει το ενδιαφέρον των Κ.Φ.Α.. Πρόκειται για τη χειροσφαίριση, η οποία μπορεί να διδαχθεί στο πλαίσιο των αθλοπαιδιών. Ο Κ.Φ.Α. Γ. Αρακλειώτης αναλαμβάνει να ενημερώσει τους συναδέλφους του για τους κανόνες και τη μέθοδο διδασκαλίας του αθλήματος με την ευχή «*να πάρουν το άθλημα στα χέρια τους, πριν τους προλάβουν άλλοι, για το καλό των παιδιών και του κλάδου των γυμναστών*». Διαφαίνεται, επομένως, μία διαμάχη μεταξύ των απόφοιτων γυμναστών της Ε.Α.Σ.Α. και των εμπειρικών προπονητών για λόγους παιδαγωγικούς αλλά και οικονομικούς (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Η περίοδος που ακολουθεί είναι πλούσια σε σεμινάρια Κ.Φ.Α. σε κεντρικό επίπεδο, καθώς αλλάζει το περιεχόμενο, οι μέθοδοι και η φιλοσοφία του μαθήματος. Ο σχεδιασμός της επιμόρφωσης περιλαμβάνει δύο φάσεις. Αρχικά, επιλέγονται και στέλνονται για ενημέρωση στην Αθήνα ορισμένοι Κ.Φ.Α., οι οποίοι στη συνέχεια

¹² Βλέπε (Τα ήθη μας, 1954)

επιστρέφουν και μεταδίδουν τις γνώσεις που αποκόμισαν στους συναδέλφους τους σε τοπικό επίπεδο. Το 1990 οργανώνεται σεμινάριο για μόνιμους και αναπληρωτές Κ.Φ.Α. στο Ε.Α.Κ. Κέρκυρας με θέμα την εφαρμογή των νέων αναλυτικών προγραμμάτων του μαθήματος Φ.Α. στο γυμνάσιο και το λύκειο. Το σεμινάριο οργανώνει το Γραφείο Φ.Α., σύμφωνα με την εγκύκλιο Γ4 /1331/24-8-90 του Υπουργείου Παιδείας και η παρακολούθησή του είναι υποχρεωτική¹³ (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Μία νέα περίοδος ξεκινά για τη σχολική γυμναστική στη Μέση Εκπαίδευση καθώς από τις αρχές του 1990 με το Π.Δ.11 τροποποιούνται τα Ωρολόγια Αναλυτικά Προγράμματα για τη βαθμίδα αυτή. Με αυτό το Π.Δ. δόθηκαν λεπτομερείς πληροφορίες για το σκοπό, τους επιμέρους στόχους και την ύλη του μαθήματος, η οποία ήταν εκτεταμένη. Περιλάμβανε τα περισσότερα βασικά αθλήματα (βόλεϊ, μπάσκετ, χάντμπολ, γυμναστική, στίβος, χορούς, ποδόσφαιρο) και στόχευε στην υλοποίηση στόχων βιολογικών-υγιεινών, κινητικών-εκφραστικών, κοινωνικών-ηθικών, βιωματικών, πνευματικών-γνωστικών.

Στο γυμνάσιο οι μαθητές/τριες διδάσκονταν όλα τα γνωστικά αντικείμενα ενώ στο λύκειο επέλεγαν ένα από αυτά, στο οποίο θα εξασκούσαν για ένα ή περισσότερα τρίμηνα. Η φιλοσοφία των νέων αναλυτικών προγραμμάτων αποσκοπούσε κυρίως στην εκμάθηση σε ικανοποιητικό βαθμό αθλητικών δεξιοτήτων, ώστε οι μαθητές/τριες να οδηγηθούν στη δια βίου άθληση μέσω αθλητικών δραστηριοτήτων. Την ίδια περίοδο, με το νόμο 1894/1990 αποφασίστηκε η ίδρυση Ειδικών Αθλητικών Τάξεων, ενώ με τη Γ4/1149/30-8-1994 Υπουργική Απόφαση καθορίστηκε το πλαίσιο λειτουργίας τους στο γυμνάσιο. Το επόμενο Α.Π. Φ.Α. δημοσιεύτηκε το 2003 (ΦΕΚ 303Β', 13-3-2003, 2003) και στηρίζονταν στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.). Το Α.Π. του 2003, εξακολουθεί να ρυθμίζει με μικρές τροποποιήσεις τη διδασκαλία του μαθήματος της Φ.Α. μέχρι και σήμερα (2022).

¹³ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 16

16.1 Η περίοδος της δικτατορίας 1967-1974

Η επιβολή της δικτατορίας των Συνταγματαρχών ανέκοψε βίαια τόσο τις γενικές μεταρρυθμιστικές τάσεις στην εκπαίδευση που προηγήθηκαν, όσο και την πορεία εκσυγχρονισμού της σχολικής γυμναστικής. Με το Β.Δ. 723/1969 ως στόχοι του μαθήματος της Φ.Α. καθορίζονταν η τάξη, η πειθαρχία και η μεγιστοποίηση των αθλητικών επιδόσεων (Γιαννακόπουλος & Αλμπανίδης, 2017, σσ. 69-71). Παράλληλα, επανεμφανίζεται μια εθνική ρητορική για το αθλητικό ιδεώδες σε σχέση με την ανύψωση του Έλληνα και της Ελλάδας, η οποία οδηγεί σε ένα συνονθύλευμα των ιδανικών της αρχαιοελληνικής παιδείας με τον λαϊκό πολιτισμό. Στο ίδιο διάταγμα αναφέρεται χαρακτηριστικά: *«Αθλητισμός: Σκοπός ...1) η διατήρησης των εθνικών ασμάτων, των εθνικών χορών και άλλων συναφών εκδηλώσεων του λαϊκού πολιτισμού...»*. Επίσης, στο ίδιο διάταγμα, στην ενότητα της παιδαγωγικής γυμναστικής προβλέπονταν ασκήσεις από την εκπαίδευση των στρατιωτών, ενώ ήταν αυστηρές και οι εντολές για την εξωτερική εμφάνιση και τη διαγωγή των μαθητών/τριών.

Η ιδιαίτερη προσοχή που δινόταν στη σχολική γυμναστική για προπαγανδιστικούς λόγους αλλά και ο δεσποτισμός της επικρατούσας εκπαιδευτικής πολιτικής την περίοδο της δικτατορίας διαφαίνεται σε έγγραφο από το φάκελο αλληλογραφίας του Γυμνασίου Θηλέων Κέρκυρας με αποστολέα τη Γενική Επιθεώρηση των Σχολείων της Μέσης Εκπαίδευσης, προς το Γυμνάσιο Θηλέων Κέρκυρας το 1969 με θέμα του το *«απαράδεκτον»* της περικοπής ωρών... στο μάθημα της Γυμναστικής. Αναφέρεται, συγκεκριμένα: *«Εκ του γενομένου ελέγχου των στοιχείων λειτουργίας του καθ' υμάς Γυμνασίου προκύπτει ότι έχετε περικεκομμένες ώρας Φιλολογικής και Γυμναστικής. Επειδή το τοιούτον είναι απαράδεκτον και αντίκειται προς τας υφιστάμενας διαταγάς, παραγγέλομεν, όπως άμα ήξει της παρούσης, αναμορφώσητε το πρόγραμμα ...ούτως ώστε να μη παρατηρήται ουδεμία περικοπή ωρών... Σχετικώς γνωρίζομεν υμίν ότι η υπερωριακή διδασκαλία μέχρι 12 ώρας εβδομαδιαίως τυγχάνει υποχρεωτική δια τους Φιλολόγους, Μαθηματικούς, Φυσικούς και Καθηγητάς Ξένων Γλωσσών και Σωματικής Αγωγής...»* (Παπαβλασοπούλου, 2020, σ. 54).

Ταυτόχρονα η πρακτική εντυπωσιασμού των πολιτών και η καλλιέργεια της ψευδαίσθησης ότι όλα «βαίνουν καλώς» στον εκπαιδευτικό και στον ευρύτερο χώρο αποτυπώνονται στον τοπικό Τύπο της συγκεκριμένης περιόδου. Άρθρα με τίτλους «Η

νεολαία διεσώθη», «Πρωτοφανής επιτυχία» [των γυμναστικών επιδείξεων], «4.300.000 δραχ. εις τα αθλητικά σωματεία» [της Κέρκυρας] ξεπερνούν το επίπεδο ενημέρωσης του κοινού και περνούν στη σφαίρα διαμόρφωσης και χειραγώγησης της κοινής γνώμης. Απόδειξη αποτελεί το γεγονός ότι το πρόβλημα στέγασης των δημόσιων σχολείων δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης εξακολουθούσε να υφίσταται και οι ιθύνοντες περιορίζονταν στην έκφραση ευχών και υποσχέσεων για άμεση επίλυση¹⁴.

Το 1967 σε έγγραφο του Διευθυντή του Γυμνασίου Θηλέων με αποδέκτη τον Επιθεωρητή Μέσης Εκπαίδευσης της Θ' περιφέρειας αναφέρεται: «*Β. Διδακτηριακαί ανάγκαι : Δέον να εξευρεθῇ οικόπεδον προς ανέγερσιν Σχολῆς υπό του Κράτους. Το σημερινόν ιδιωτικόν κτήριον, εκτός του μεγάλου ενοικίου, είναι λίαν ανεπαρκές και ακατάλληλον, διότι ούτε καταλλήλους αιθούσας διαθέτει ούτε κατάλληλον αυλήν έχει ούτε υπόστεγον δια τη γυμναστικήν*». (Παπαβλασοπούλου, 2020, σ. 299) Παρόλα αυτά το μάθημα της γυμναστικής θα πρέπει να γινόταν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και μεταδοτικότητα από την πλευρά των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής του Γυμνασίου Θηλέων καθώς μία από τις συχνότερες επιλογές των μαθητριών για ανώτερες σπουδές ήταν η Γυμναστική Ακαδημία (Παπαβλασοπούλου, 2020, σσ. 188-189).

¹⁴ Ενδεικτικά (Αι εορταστικά εκδηλώσεις επί τη γεννήση του Διαδόχου Παύλου, 1967; Η νεολαία διεσώθη, 1967; Οι γυμναστικές επιδείξεις του Β' Δημ. Σχολείου, 1967).

16.2 Γυμναστικές επιδείξεις

Οι γυμναστικές επιδείξεις ήταν μια γυμναστική-αθλητική εκδήλωση, η οποία διεξαγόταν στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς, μέχρι το 1975. Σε αυτές τις αθλητικές

Εικόνα 5: Γυμναστικές επιδείξεις στην Κάτω Πλατεία. Αναπαράσταση αφής ολυμπιακής φλόγας (1952). Πηγή:

<http://www.kerkyraikos.gr/1950-1959.html>

εκδηλώσεις συμμετείχαν όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες της Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης. Στις δραστηριότητες που παρουσιάζονταν από τους μαθητές/τριες κυρίαρχη θέση κατείχε το γυμναστικό πρόγραμμα, δηλαδή ένα σύμπλεγμα γυμναστικών ασκήσεων, που εκτελούνταν

ταυτόχρονα και συντονισμένα από όλους, με σκοπό τον θαυμασμό και τον εντυπωσιασμό του κοινού. Οι γυμναστικές επιδείξεις πραγματοποιούνταν, είτε στις σχολικές αυλές,

είτε σε στάδια, είτε σε οποιονδήποτε κατάλληλα διαμορφωμένο υπαίθριο χώρο. Αποτελούσαν την κορυφαία σχολική γιορτή και ένα από τα σπουδαιότερα, από άποψη θεάματος, γεγονότα του τόπου. Αυτήν την σχολική γυμναστική εκδήλωση παρακολουθούσαν όχι μόνο οι γονείς και κηδεμόνες των παιδιών αλλά και πλήθος κόσμου. Με ιδιαίτερη μάλιστα πρόσκληση καλούνταν όλες οι τοπικές αρχές όπως πολιτικοί, δημοτικοί, κοινοτικοί υπάλληλοι αλλά και η στρατιωτική και ιερατική ηγεσία (Γκάτζιου, 2021, σσ. 31-35).

Σύμφωνα με την Οικονομάκου οι γυμναστικές επιδείξεις πιθανώς να έχουν την αφετηρία τους στο ΒΔ του 1862 βάσει του οποίου, κατά το τελευταίο δεκαήμερο του Μαΐου κάθε έτους, πραγματοποιούνταν οι εξετάσεις της γυμναστικής ενώπιον του αρμόδιου γυμνασιάρχη και των καθηγητών (Οικονομάκου, 2017, σ. 440). Η πρώτη όμως απαλλαγμένη από το άγχος των εξετάσεων γυμναστική επίδειξη σχολείου, πραγματοποιήθηκε το 1883, στο Κεντρικό Γυμναστήριο με συντονιστή τον Ι. Φωκιανό. Τελικά οι γυμναστικές επιδείξεις θεσμοθετήθηκαν (άτυπα) το 1899 με τον Ν. ΒΧΚΑ' και στη συνέχεια το 1909 με τον Ν. ΓΥΛΗ'.

Το 1924 έχουμε το πρώτο οργανόγραμμα διεξαγωγής των γυμναστικών επιδείξεων από τον Ι Χρυσάφη. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες του Χρυσάφη, οι επιδείξεις θα περιλάμβαναν, εκτός από το καθαρά γυμναστικό πρόγραμμα και αγώνες στίβου, ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, και παιδαγωγικά

παιχνίδια. Κατά τη διάρκεια του δικτατορικού καθεστώσ της 4ης Αυγούστου του Ι. Μεταξά (1936-1940) οι γυμναστικές επιδείξεις απέκτησαν μεγάλη βαρύτητα. Στον Πρακτικό Οδηγό του Μιχαηλίδη¹⁵ το 1936 δίνονταν λεπτομερείς οδηγίες για την άρτια και επιτυχημένη διεξαγωγή των επιδείξεων. Κατά τη δικτατορία των συνταγματαρχών (1967-1974) οι γυμναστικές επιδείξεις αντιμετωπίστηκαν ως τελετουργικές διαδικασίες πειθάρχησης και μύησης των μαθητών/τριών στα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη. Η τάξη, η πειθαρχία και η μεγιστοποίηση των αθλητικών επιδόσεων αποτέλεσαν γενικότερα τις κυριότερες επιδιώξεις και τους νέους στόχους της Φυσικής Αγωγής.¹⁶ Με την αποκατάσταση της δημοκρατίας και με πρωτεργάτη των Ι. Ιωαννίδη οι γυμναστικές επιδείξεις θα καταργηθούν οριστικά το 1975 και τη θέση τους θα πάρει η ετήσια αθλητική γιορτή. (Οικονομάκου, 2017, σσ. 440-443)

Στην πόλη της Κέρκυρας οι γυμναστικές επιδείξεις αποτέλεσαν διαχρονικά ένα ιδιαίτερα δημοφιλές αθλητικό και πολιτιστικό γεγονός.¹⁷ Οι εκδηλώσεις αυτές λάμβαναν χώρα αρχικά στο «Γυμναστήριο» του Κ.Γ.Σ., στη συνέχεια στη κεντρική πλατεία της πόλης (Σπιανάδα) και από το 1959 και έως την κατάργησή τους στο Ε.Α.Κ. Κέρκυρας.¹⁸ Στη νότια Κέρκυρα οι γυμναστικές επιδείξεις είχαν αντίστοιχη αποδοχή από την τοπική κοινωνία και πραγματοποιούνταν στην αυλή του Δ. Σχ. Μελικίων ή στην τοποθεσία που βρίσκεται σήμερα το στάδιο της Λευκίμμης λόγω καταλληλότητας και ευρύτητας του χώρου.¹⁹ Στη βόρεια Κέρκυρα πραγματοποιούνται γυμναστικές επιδείξεις πρώτη φορά το 1973 από το νεοσύστατο τότε Γυμνάσιο Αγρού, οι οποίες δεν υστερούσαν σε επιτυχία και αποδοχή από τις αντίστοιχες εκδηλώσεις του αστικού κέντρου.²⁰

¹⁵ Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης του καθεστώτος

¹⁶ Ενδεικτικά (Η νεολαία διεσώθη, 1967; Ομιλία του Δ/ντου Μ. Εκπαιδεύσεως Νομού Κέρκυρας Κων/νου Κατσιγιαννάκη, 1973).

¹⁷ Βλέπε (Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών Μ. εκπαιδεύσεως Κέρκυρας, 1954; Στεφανίδης, Αι γυμναστικά επιδείξεις του γυμνασίου θηλέων της σχολής Γαλλίδων Καλογραιών, 1954; Αι γυμναστικά επιδείξεις, 1959; Οι γυμναστικές επιδείξεις του Ιονίου Λυκείου, 1967; Οι γυμναστικές επιδείξεις της Ιονίου Σχολής, 1967).

¹⁸ Ενδεικτικά βλέπε (Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών Μ. εκπαιδεύσεως Κέρκυρας, 1954; Αι εορταστικά εκδηλώσεις επί τη γεννήση του Διαδόχου Παύλου, 1967; Εορταστικά εκδηλώσεις, 1968; Εορταστικά εκδηλώσεις, 1971).

¹⁹ Βλέπε (Όγδοοι Παλλευκιμμάϊκοί Λαϊκοί Αγώνες Στίβου, 1968).

²⁰ Βλέπε (Αι γυμναστικά επιδείξεις του Γυμνασίου Αγρού, 1973).

Εικόνα 6: Γυμναστικές επιδείξεις, Γυμνασίου Λευκίμης (1961-1963). Προσωπικό αρχείο Σοφίας και Στυλιανής Καββαδία

Οι γυμναστικές επιδείξεις των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης στην Κέρκυρα πραγματοποιούνταν κάθε χρονιά την 21η Μαΐου και αποτελούσαν μέρος των ευρύτερων εορταστικών εκδηλώσεων της εθνικής επετείου της Ενώσεως των Επτανήσων με την Ελλάδα. Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων ακολουθούσε μία συγκεκριμένη δομή. Ξεκινούσε με την παρέλαση των μαθητών μπροστά από τους επισήμους και την έπαρση της σημαίας. Ακολουθούσαν ο όρκος των αθλητών/τριών, ο Ολυμπιακός Ύμνος, τα γυμναστικά συμπλέγματα από τους μαθητές και τις μαθήτριες, ρυθμικές ασκήσεις και παραδοσιακοί χοροί από τις μαθήτριες υπό τους ήχους των Φιλαρμονικών και επιδείξεις παιχνιδιών. Στη συνέχεια πραγματοποιούνταν τα αγωνίσματα του κλασικού αθλητισμού, η απονομή των

βραβείων, ο Εθνικός Ύμνος, η υποστολή της Σημαίας και η αποχώρηση των μαθητών /τριών με παρέλαση και πάλι μπροστά από τους επισήμους.²¹

Γυμναστικές επιδείξεις πραγματοποιούνταν και από τα δημοτικά σχολεία της πόλης και των περιχώρων, τις οποίες προετοίμαζαν οι δάσκαλοι/ες των σχολείων.²² Από το πρόγραμμα εκδηλώσεων του 2^{ου} Δ. Σχ. Κέρκυρας το 1967, το οποίο περιλάμβανε ρυθμικές κινήσεις με μουσική για τους μικρότερους μαθητές και γυμναστικές ασκήσεις και παιχνίδια για τα παιδιά της Ε' και ΣΤ' συμπεραίνουμε ότι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου δεν εφάρμοζαν πλέον κατά τη διάρκεια της ημερήσιας γύμνασης την παραδοσιακή σουηδική γυμναστική αλλά την ελεύθερη γυμναστική με συνεχόμενη ροή και ρυθμικότητα καθώς και τις παιδιές.²³

²¹ Βλέπε (Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών Μ. εκπαιδευσεως Κέρκυρας, 1954; Αι γυμναστικά επιδείξεις, 1959; Αι γυμναστικά επιδείξεις του Γυμνασίου Αγρού, 1973).

²² Βλέπε (Αι γυμναστικά επιδείξεις του Γ' Δημ. Σχολείου, 1954; Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών του Β' Δημ. Σχολείου, 1954; Αι γυμναστικά επιδείξεις του Η' Δημ. Σχολείου, 1954; Επιδείξεις του Δημ. Σχολείου Γαρίτσας, 1958; Στεφανίδης, 1959; Οι γυμναστικές επιδείξεις του Β' Δημ. Σχολείου, 1966).

²³ Βλέπε (Οι γυμναστικές επιδείξεις του Β' Δημ. Σχολείου, 1967).

Εικόνα 7: Γυμναστικές επιδείξεις, 7ο Δημ. Σχ. Κέρκυρας (1962). Προσωπικό αρχείο Μ. Πιπεράκη

Η διασύνδεση των γυμναστικών επιδείξεων με την πολιτιστική κουλτούρα της Κέρκυρας διαφαίνεται από το γεγονός της συμμετοχής σε αυτές των Φιλαρμονικών του νησιού, καθώς και από τη παρουσίαση κερκυραϊκών παραδοσιακών χορών από τις μαθήτριες των σχολείων. Η θεματολογία των γυμναστικών επιδείξεων και η επιτυχία εκτέλεσης των προγραμμάτων επιβεβαίωνε έμμεσα στη συνείδηση της κερκυραϊκής κοινωνίας την αξία της σχολικής γυμναστικής στη διαμόρφωση εθνικής συνείδησης και στη διάπλαση πειθαρχημένων και υπάκουων χαρακτήρων ενώ άμεσα δημιουργούσε μία αίσθηση υπερηφάνειας για τις επιδόσεις της μαθητικής νεολαίας.²⁴ Το γεγονός αυτό είχε ως συνέπεια τόσο το μάθημα της γυμναστικής όσο και οι γυμναστές/τριες των σχολείων να κατακτούν σταδιακά μία ξεχωριστή θέση τόσο εντός του σχολείου όσο και εκτός στον ευρύτερο κοινοτικό χώρο (Παυλογιάννης, 2020, σ. 11).

Εικόνα 8: Γυμναστικές επιδείξεις, Δημ. Σχ. Αλεπούς (1972). Προσωπικό αρχείο Γ. Μωραΐτη

²⁴ Βλέπε (Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών Μ. εκπαίδευσως Κέρκυρας, 1954).

16.3 Σχολικοί αθλητικοί αγώνες

Από τα μέσα της δεκαετίας του '50 ξεκινά η συστηματική οργάνωση σχολικών αθλητικών αγώνων, κυρίως κλασικού αθλητισμού, καλαθοσφαίρισης και πετοσφαίρισης, με τη μορφή ανταγωνιστικών πρωταθλημάτων. Οι γυμναστές των σχολείων αναλαμβάνουν την προετοιμασία των μαθητικών ομάδων για τη συμμετοχή τους σε ημερίδες και περιφερειακούς αγώνες (Παυλογιάννης, 2020, σ. 10).

Τον Μάιο του 1954 μετά το τέλος των γυμναστικών επιδείξεων στην Κάτω Πλατεία ακολούθησαν αγώνες στίβου²⁵. Από το πρόγραμμα των αγώνων προκύπτει ότι περιείχαν τα περισσότερα αθλήματα του στίβου (δρόμους, άλματα, ρίψεις, σκυταλοδρομίες) για αγόρια και για κορίτσια, περιλαμβάνοντας ειδικές κατηγορίες, παιδών και εφήβων για τα αγόρια και κορασίδων και νεανίδων για τα κορίτσια. Στους αγώνες αυτούς έλαβαν μέρος μαθητές και μαθήτριες από το Α΄ και Β΄ Γυμνάσιο Αρρένων, το Γυμνάσιο Θηλέων και την Εμπορική Σχολή (Εφημερίδα "Ελευθερία", 1954).

Το 1958 το Υπουργείο Παιδείας αναθέτει την οργάνωση των Περιφερειακών Μαθητικών Αγώνων στίβου των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης Κέρκυρας, Λευκίμμης, Ηγουμενίτσας και Φιλιατών στην Κέρκυρα και τους εντάσσει στο πρόγραμμα των εκδηλώσεων για τον εορτασμό της εθνικής εορτής της «Ενώσεως» (21η Μαΐου). Οι αγώνες διήρκησαν δύο ημέρες και σημείωσαν μεγάλη επιτυχία. Στη γενική βαθμολογία των αρρένων προηγήθηκε το Β΄ Γυμνάσιο Κέρκυρας και ακολούθησαν το Α΄ Γυμνάσιο Κέρκυρας, το Γυμνάσιο Λευκίμμης, το Γυμνάσιο Ηγουμενίτσας, η Εμπορική Σχολή Κέρκυρας και το Γυμνάσιο Φιλιατών ενώ στα κορίτσια πρώτο σε βαθμολογία ήταν το Γυμνάσιο Θηλέων Κέρκυρας, δεύτερο το Γυμνάσιο Ηγουμενίτσας και τρίτη η Εμπορική Σχολή Κέρκυρας.²⁶

²⁵ Βλέπε (Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών Μ. εκπαίδευσως Κέρκυρας, 1954).

²⁶ Βλέπε (Οι γυμναστικές επιδείξεις και οι αθλητικοί αγώνες Μ. Εκπαίδευσως, 1958).

Εικόνα 9: Αγώνες στίβου στο Ε.Α.Κ. Κέρκυρας (1965). Προσωπικό αρχείο Στυλιανής Καββαδία

Σταδιακά, στην καθιερωμένη ετήσια διοργάνωση σχολικών αγώνων κλασικού αθλητισμού προστέθηκαν νέα σχολικά πρωταθλήματα, ως αποτέλεσμα τόσο της αλλαγής των προτεραιοτήτων στη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων του ημερήσιου μαθήματος όσο και της στροφής του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριων προς τις αθλοπαιδιές.

Εικόνα 10: Οι ομάδες του 1ου Γυμνασίου και του ΚΓΣ μετά από φιλικό παιχνίδι καλαθοσφαίρισης (1950). Πηγή: <http://www.kerkyraikos.gr/1950-1959.htm>

Το σχολικό έτος 1983-1984 σύμφωνα με την υπ' αριθμ. Φ. 27/7755/Γ4/842/18-10-1983 εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας συμμετέχουν στους αγώνες Γεωγραφικού διαμερίσματος, που πραγματοποιήθηκαν στα Γιάννενα και την Άρτα τον Μάρτιο του '84 οι παρακάτω ομάδες: 1) Ομάδα καλαθοσφαίρισης Αρρένων Λυκείων με συνοδό τον καθηγητή Φ.Α. του 2^{ου} Γυμνασίου Κέρκυρας κ. Γ. Αρακλειώτη, 2) Ομάδα καλαθοσφαίρισης Θηλέων Λυκείων με συνοδό την καθηγήτρια Φ.Α. του 1^{ου} Γυμνασίου Κέρκυρας κ. Χ. Οικονόμου, 3) Ομάδα

πετοσφαίρισης Αρρένων με συνοδό τον καθηγητή Φ.Α. του Γυμνασίου Λευκίμης κ. Μ. Χρυσικόπουλου και 4) Ομάδα πετοσφαίρισης Θηλέων Λυκείων με συνοδό την καθηγήτρια Φ.Α. του Λυκείου Αγρού Μ. Σπέντζα.

Την ίδια χρονιά με βάση την υπ' αριθ' 549/7-3-1984 προκήρυξη των πανελληνίων αγώνων αγοριών και κοριτσιών Γυμνασίου επιλέγονται να λάβουν μέρος σε αυτούς μαθητές και μαθήτριες του 1^{ου}, 4^{ου} και 5^{ου} Γυμνασίου Κέρκυρας, οι οποίοι διακρίθηκαν στους αγώνες Γεωγραφικού Διαμερίσματος που

Εικόνα 11: Σχολικοί αγώνες στο Ε.Α.Κ. Κέρκυρας (1969).

Πηγή: <http://www.kerkyraikos.gr/1960-1969.html>

πραγματοποιήθηκαν στις 17 Μαρτίου του 1984 στην Κέρκυρα. Στη συνέχεια το 1987 η ομάδα καλαθοσφαίρισης θηλέων του 3^{ου} Λυκείου Κέρκυρας έφτασε μέχρι τους τελικούς στο πανελλήνιο σχολικό πρωτάθλημα ενώ το 1988 ήταν η μοναδική αντιπροσωπευτική ομάδα του Νομού Κέρκυρας σε πανελλήνιο σχολικό πρωτάθλημα.

Η εξεταζόμενη περίοδος τελειώνει με τη διοργάνωση στο Δημοτικό Θέατρο Κέρκυρας περιφερειακών μαθητικών καλλιτεχνικών αγώνων ελληνικών παραδοσιακών χορών και κλασικού, σύγχρονου και μοντέρνου χορού για μαθητές και μαθήτριες της Ηπείρου και της Κέρκυρας το 2004. Η οργάνωση των αγώνων σημείωσε μεγάλη επιτυχία και η προσπάθεια των 200 περίπου διαγωνιζόμενων απόσπασε το θαυμασμό του κοινού και των κριτικών επιτροπών. Σε έγγραφό του ο Διευθυντής της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας συγχαίρει τους μαθητές/τριες, τόσο για την εμφάνισή τους, όσο και για τον «καλό αγώνα» και επισημαίνει την αξία της συμμετοχής, του συναγωνισμού και της ψυχαγωγίας (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

16.4 Ενέργειες για την βελτίωση των αθλητικών εγκαταστάσεων των σχολείων

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα σε ευρωπαϊκό επίπεδο επιδιώκεται η επίτευξη των στόχων της Φυσικής Αγωγής μέσα από τους αγώνες και τα παιχνίδια, τα οποία σταδιακά παίρνουν τη μορφή των σύγχρονων αθλοπαιδιών. Η φιλοσοφία αυτή περνά και στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας με αποτέλεσμα την επικράτηση των σωματικών δραστηριοτήτων που συνδυάζουν την ψυχαγωγία με την άθληση. Η επιτυχία υλοποίησης αυτών των στόχων προϋποθέτει την ύπαρξη κατάλληλων αθλητικών εγκαταστάσεων και ειδικού αθλητικού υλικού.

Στην Κέρκυρα διαχρονικά ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα σχολεία μέσης εκπαίδευσης ήταν η έλλειψη χώρων στέγασης και άθλησης. Το θέμα αυτό απασχόλησε τόσο τους αρμόδιους των γυμναστικών θεμάτων όσο και την τοπική κοινωνία. Το 1953 με αφορμή τη διοργάνωση των μαθητικών αγώνων της 9^{ης} Εκπαιδευτικής Περιφέρειας στην Κέρκυρα αναδεικνύεται με αρθρογραφία το θέμα των ανεπαρκών αθλητικών υποδομών στο νησί (Παυλογιάννης & Αλμπανίδης, σ. 10). Αντίστοιχα, σε έγγραφο του με θέμα «Έλλειψη χώρου για το μάθημα της Φ.Α.» Αριθ. Πρωτ. Φ.24/52/1.2.1984 προς τη Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαιδύσεως, ο Γυμνασιάρχης Καρουσάδων ενημερώνει για την αδυναμία διδασκαλίας του μαθήματος, καθώς το σχολείο δεν διέθετε αυλή ενώ στο κοντινό κοινοτικό γήπεδο εκτελούνταν έργα από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Το 1976 ο Διευθυντής Σωματικής Αγωγής Αθ. Αλαμάνος σε έκθεση προτάσεων για το πενταετές πρόγραμμα ανάπτυξης «1976-1980» προς τη Νομαρχία Κέρκυρας επισημαίνει: *«θα αποτελέση έγκλημα δια την μαθητιώσα νεολαίαν της Κέρκυρας εάν, εις τα υπό ανέγερσιν διδακτήρια Μέσης Εκπαιδύσεως δεν κατασκευαστούν γήπεδα αθλοπαιδιών ικανά να εξυπηρετήσουν τους μαθητάς αυτών, καθώς και κλειστές αίθουσες γυμναστικής. Η ευθύνη θα βαρύνει όλου μας. Τουτ' αυτό ισχύει και δια το Γυμνάσιον Θηλέων»*²⁷ (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας). Ο συναισθηματικά φορτισμένος λόγος του Διευθυντή υποδήλωνε την απογοήτευσή του από τις έως τότε ενέργειες της διοίκησης για τη βελτίωση των αθλητικών εγκαταστάσεων στο νησί ενώ τα επιχειρήματα του δεν ήταν μόνο αθλητικά αλλά κυρίως κοινωνικά και παιδαγωγικά, εφόσον η ελλιπής γύμναση θα είχε επιπτώσεις τόσο στην αγωγή όσο και στην υγεία των μαθητών/τριών.

²⁷ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 6

Το στοίχημα επομένως της εποχής ήταν να μην επαναληφθούν λάθη και παραλήψεις του παρελθόντος, ειδικά αυτήν την περίοδο που η χώρα προσανατολιζόταν προς την ένταξή της στην Ε.Ο.Κ. και όφειλε να εναρμονιστεί με τα προηγμένα ευρωπαϊκά κράτη, τα οποία από καιρό είχαν αναγάγει τη Φ.Α. σε πρωταρχικό αντικείμενο εκπαίδευσης (Μέτος, 2021, σσ. 14-18).

Ταυτόχρονα τα νέα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα της Φ.Α. για το Γυμνάσιο, τα οποία ορίζονταν από τα ΠΔ 831/1977 (ΦΕΚ 270, 20/9/1977) και 374/1978 (ΦΕΚ 79, 15/5/1978) σηματοδοτούσαν τη στροφή στον αγωνιστικό αθλητισμό και τις αθλοπαιδιές. Για το λόγο αυτό καταγράφονται ενέργειες για την κατασκευή και ανάπλαση αθλητικών χώρων σε γυμνάσια του νησιού. Συγκεκριμένα, με την Απόφαση Αριθ. Πρωτ.723.21/54417 του 1978 της Δ/νσης Σωματικής Αγωγής του ΥΠ.Ε.Π.Θ. επιχορηγείται η Σχολική Εφορεία του Γυμνασίου Αγρού Κέρκυρας με 30.000 δρχ. για την κατασκευή γηπέδων καλαθοσφαίρισης και πετοσφαίρισης. Την ίδια χρονική περίοδο επιχορηγείται και η Σχολική Εφορεία του Γυμνασίου Λευκίμμης με 40.000 δρχ. για την κατασκευή γηπέδων αθλοπαιδιών και την εγκατάσταση οργάνων μπάσκετ και βόλεϊ στο γυμναστήριο του Γυμνασίου.²⁸ Ενώ η Σχολική Εφορεία του Β' Γυμνασίου Αρρένων Κέρκυρας επιχορηγείται με 100.000 δρχ. για την περίφραξη του αύλειου χώρου του σχολείου (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Αυτές οι μεμονωμένες περιπτώσεις δεν αντιστρέφουν τη συνολικά αρνητική εικόνα των αθλητικών υποδομών στα σχολεία του νησιού. Ενδεικτικά το 1987 το κλειστό γυμναστήριο των Λυκείων της πόλης παρέμενε ημιτελές και ακατάλληλο για χρήση καθώς δε διέθετε όργανα γυμναστικής ούτε εγκαταστάσεις αθλοπαιδιών.²⁹ Οι συνθήκες διεξαγωγής του μαθήματος της γυμναστικής στο 2^ο Λύκειο Κέρκυρας ήταν απαράδεκτες. Το σχολείο δεν διέθετε γήπεδα καλαθοσφαίρισης, πετοσφαίρισης και ποδοσφαίρου με αποτέλεσμα οι Κ.Φ.Α. να μην μπορούν να πραγματοποιήσουν το μάθημα τους. Η ίδια κατάσταση συνεχίζεται και το 1993.³⁰ Το κλειστό γυμναστήριο των Λυκείων δεν επαρκεί να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες μαθητών/τριών και εξωσχολικών σωματείων. Το Γυμνάσιο Σκριπερού, το οποίο την εποχή εκείνη στεγάζονταν σε ιδιόκτητο κτήριο, δεν διέθετε στεγασμένο χώρο γύμνασης και η αυλή του παρέμενε αδιαμόρφωτη (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

²⁸ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 10

²⁹ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 14

³⁰ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 17

Σταδιακά οι προσπάθειες δημιουργίας χώρων άθλησης τόσο στο αστικό κέντρο όσο και στην κερκυραϊκή ύπαιθρο αρχίζουν να καρποφορούν, κυρίως με τη διαμόρφωση εξωτερικών γηπέδων μπάσκετ και βόλεϊ. Το γεγονός αυτό έδωσε τη δυνατότητα συμμετοχής σε οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες σε μαθητές και μαθήτριες, που διαφορετικά δεν θα είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν βιωματικά τα σύγχρονα αθλήματα και να επωφεληθούν από την αθλητική πράξη. Η σχολική αυλή έγινε ο χώρος όπου γεφυρώθηκαν οι ανισότητες συμμετοχής των νέων στον αθλητισμό. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη σταδιακή εξασθένηση του αισθήματος αποκλεισμού των σχολείων της περιφέρειας από τα αθλητικά δρώμενα του κέντρου. Με τον τρόπο αυτό, διαμορφώθηκε μία κοινή αθλητική κουλτούρα και ένα habitus για το σώμα εναρμονισμένου με τις σύγχρονες αθλητικές εξελίξεις σε όλους τους μαθητές/τριες του νησιού.

17 Το γραφείο Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας

Με τον Ν. 1304/1982 ενισχύθηκε η αποκέντρωση της διοίκησης και οργάνωσης του σχολικού αθλητισμού με την ίδρυση Γραφείων Φ.Α. σε κάθε νομαρχία με στόχο τη δημιουργία θετικών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη του. Έτσι και στην Κέρκυρα ιδρύεται Γραφείο Φυσικής Αγωγής, το οποίο υπάγεται στη Δ/ση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ενώ η Νομαρχιακή Επιθεώρηση Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας (Ν.Ε.Φ.Α.) παύει να λειτουργεί με την έναρξη εφαρμογής του Νόμου. Στις αρμοδιότητες του Γραφείου συμπεριλαμβάνονται η διοίκηση των δραστηριοτήτων της Φ.Α. στα σχολεία του νομού, καθώς και ο προγραμματισμός και η οργάνωση των ετήσιων αθλητικών εκδηλώσεων.

ΕΤΟΣ	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΕΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
1958	ΓΚΕΡΕΚΟΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ
1976	ΑΛΑΜΑΝΟΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ
1977	ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
1980	ΡΑΡΗ ΕΛΠΙΔΑ
1981	ΝΤΡΙΜΕΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
1982	ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΑΛΙΚΗ

Πίνακας 4: Λίστα Νομαρχιακών Επιθεωρητών Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας

Σύμφωνα με την έκθεση πεπραγμένων για το έτος 1983 το γραφείο ανταποκρίθηκε στις υποχρεώσεις του. Έτσι οργάνωσε σχολικούς αγώνες και φρόντισε για τη συμμετοχή των νικητών στους περιφερειακούς και πανελλήνιους αγώνες. Επίσης ενήργησε για την προμήθεια αθλητικού υλικού από το Υπουργείο Παιδείας προς τα σχολεία και εισηγήθηκε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο την ανάγκη βελτίωσης των αθλητικών εγκαταστάσεων του νησιού καθώς και τη δημιουργία νέων (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΜΠΑΛΟΓΙΑΝΝΗ ΑΛΙΚΗ
ΛΕΖΟΣ ΘΩΜΑΣ
ΤΑΡΑΝΤΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ

Πίνακας 5: Προϊστάμενοι Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας

Διαχρονικά το Γραφείο Φ.Α. Κέρκυρας ασχολήθηκε με θέματα του σχολικού αθλητισμού, τη διοργάνωση των σχολικών αγώνων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, το συντονισμό και την άρτια εμφάνιση των σχολικών τμημάτων στις παρελάσεις και τις λιτανείες. Ταυτόχρονα επιμελήθηκε την

επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα Φ.Α., υποστήριξε τη λειτουργία των Τ.Α.Δ., και διευκόλυνε την πρόσβαση προπονητών του εξωσχολικού αθλητισμού εντός του σχολείου, με σκοπό την ενημέρωση των μαθητών/τριών πάνω σε μία μεγάλη ποικιλία αθλημάτων, ελέγχοντας πάντα την παιδαγωγική τους επάρκεια. Τέλος, ως βασικός φορέας οργάνωσης του σχολικού αθλητισμού δέχθηκε πλήθος αιτημάτων από Διευθυντές σχολείων, Κ.Φ.Α., και συλλόγους γονέων και κηδεμόνων για τη βελτίωση των συνθηκών επιτέλεσης της σχολικής γυμναστικής και κίνησε τις διαδικασίες για εξεύρεση λύσεων³¹ (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Με το Ν. 4027/2011 (ΦΕΚ 233 τ. Α') καταργούνται τα Γραφεία Φ.Α.. Σύμφωνα με το άρθρο 32 του ανωτέρω νόμου «Καταργούνται οι παρακάτω περιφερειακές υπηρεσίες, που αποτελούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες στο Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων: ...β) Τα γραφεία φυσικής αγωγής που είχαν προβλεφθεί στο άρθρο 9 του ν. 1304/1982...». Έκτοτε τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των προϊσταμένων των γραφείων φυσικής αγωγής ανέλαβαν οι διευθυντές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το κενό αυτό κλήθηκε να καλύψει ο νομοθέτης με τον ν. 4547/2018 (ΦΕΚ 102 τ. Α') με θέμα «Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις». Σύμφωνα με αυτόν τον νόμο σε κάθε Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αποσπάται με τριετή θητεία, ύστερα από επιλογή ένας εκπαιδευτικός του κλάδου ΠΕ11, με οργανική θέση στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης, ως Υπεύθυνος Φυσικής Αγωγής και Σχολικού Αθλητισμού. Στις αρμοδιότητες του συμπεριλαμβάνονται η υποστήριξη των σχολικών μονάδων σε θέματα σχολικών αθλητικών και συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και σε θέματα που αφορούν στη διδασκαλία του μαθήματος Φυσικής Αγωγής.

³¹ Βλέπε παράρτημα έγγραφο 15

18 Αθλητικό Γυμνάσιο Κέρκυρας

Με την εγκύκλιο Γ4/902/29-09-1988 του Υπουργείου Παιδείας, η οποία κυρώθηκε με τον Νόμο 1894/1990 αποφασίζεται η ίδρυση Ειδικών Αθλητικών Τάξεων σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Σκοπός αυτών των τάξεων, όπως προσδιορίζεται στο πρώτο άρθρο του Νόμου είναι: «... η ενίσχυση του σχολικού αθλητισμού με την απελευθέρωση των ιδιαίτερων κλίσεων των μαθητών, καθώς και η ευρύτερη καλλιέργειά του με τη βοήθεια συγκεκριμένων προγραμμάτων άθλησης».³² Στις Ειδικές Αθλητικές Τάξεις εγγράφονται και φοιτούν μαθητές/τριες με κριτήρια επιλογής.

Στην Κέρκυρα από το 1989 (Αρχείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας) έως το 2010 λειτούργησαν Τάξεις Αθλητικής Διευκόλυνσης (Τ.Α.Δ.) στο 3^ο Γυμνάσιο Κέρκυρας. Η λειτουργία των Τ.Α.Δ. στο νομό ήταν το αποτέλεσμα μακροχρόνιων προσπαθειών της εκπαιδευτικής κοινότητας της Κέρκυρας, οι οποίες δυστυχώς δεν υπήρξαν αρκετές ώστε να εξασφαλίσουν τη συνέχεια του θεσμού. Στο Αθλητικό Γυμνάσιο Κέρκυρας λειτούργησαν τμήματα:

- Στίβου
- Χειροσφαίρισης
- Κολύμβησης
- Κωπηλασίας
- Καλαθοσφαίρισης
- Υδατοσφαίρισης
- Συγχρονισμένης κολύμβησης
- Αντισφαίρισης
- Ποδοσφαίρου

Κατά τη διάρκεια λειτουργίας των Τ.Α.Δ. φοίτησαν σε αυτά 1.110 μαθητές και μαθήτριες με αθλητικές διακρίσεις σε Πανελλήνιο και Διεθνές επίπεδο³³ (Τίτλοι τέλους για τα αθλητικά τμήματα Γυμνασίων στην Κέρκυρα, 2011). Η επιλογή του μαθητικού δυναμικού γινόταν με τη διεξαγωγή «τεστ» σε μαθητές και μαθήτριες της ΣΤ΄ τάξης των Δημοτικών Σχολείων του Νομού. Τον Ιούνιο του 1989 πραγματοποιήθηκαν στο Εθνικό Στάδιο και στο Εθνικό Κολυμβητήριο Κέρκυρας τα

³² Βλέπε Ν. 1894/1990, άρθρο 7 ΦΕΚ 110^Α.

³³ Στο τμήμα της κολύμβησης φοίτησε ο ολυμπιονίκης Σπυρίδων Γιαννιώτης.

σχετικά τεστ στα αγωνίσματα του κλασικού αθλητισμού, στην κολύμβηση και την υδατοσφαίριση. Τον Μάρτιο της επόμενης χρονιάς το Γραφείο Φυσικής Αγωγής θέλοντας να στηρίξει τον θεσμό και να αυξήσει τον αριθμό των μαθητών /τριών στα ΤΑΔ οργάνωσε τη διεξαγωγή τεστ για τις τρεις τάξεις όλων των γυμνασίων της πόλης (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Ωστόσο, τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα Τ.Α.Δ. καταγράφονται ήδη σε έγγραφο της Διευθύντριας του 3^{ου} Γυμνασίου προς τον Νομάρχη και τον Δήμαρχο Κερκυραίων με ημερομηνία 12/11/1998. Η έλλειψη πιστώσεων καθυστέρουσε την πρόσληψη αναπληρωτών Κ.Φ.Α. αλλά και η μίσθωση λεωφορείων για την ασφαλή μεταφορά των μαθητών/τριών προς και από τους χώρους προπόνησης δεν είχε πραγματοποιηθεί μέχρι τότε. Για τους λόγους αυτούς η διευθύντρια ενημέρωνε τους αποδέκτες του εγγράφου για την απόφασή της να αναστείλει τη λειτουργία των Τ.Α.Δ. λόγω «παραλείψεων της πολιτείας» (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Το Δεκέμβριο του 2010 και ενώ η χώρα βρισκόταν σε πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, η Υπουργός Παιδείας αποφασίζει την οριστική διακοπή λειτουργίας των Τ.Α.Δ. Νομού Κέρκυρας, πλήττοντας συνολικά τον αθλητισμό του νησιού και προκαλώντας προβλήματα στους μαθητές και τις μαθήτριες με αυξημένες προπονητικές ανάγκες (Τίτλοι τέλους για τα αθλητικά τμήματα Γυμνασίων στην Κέρκυρα, 2011).

19 Στατιστικά στοιχεία αθλητικών εκδηλώσεων Σχ. Έτους 1999-2000

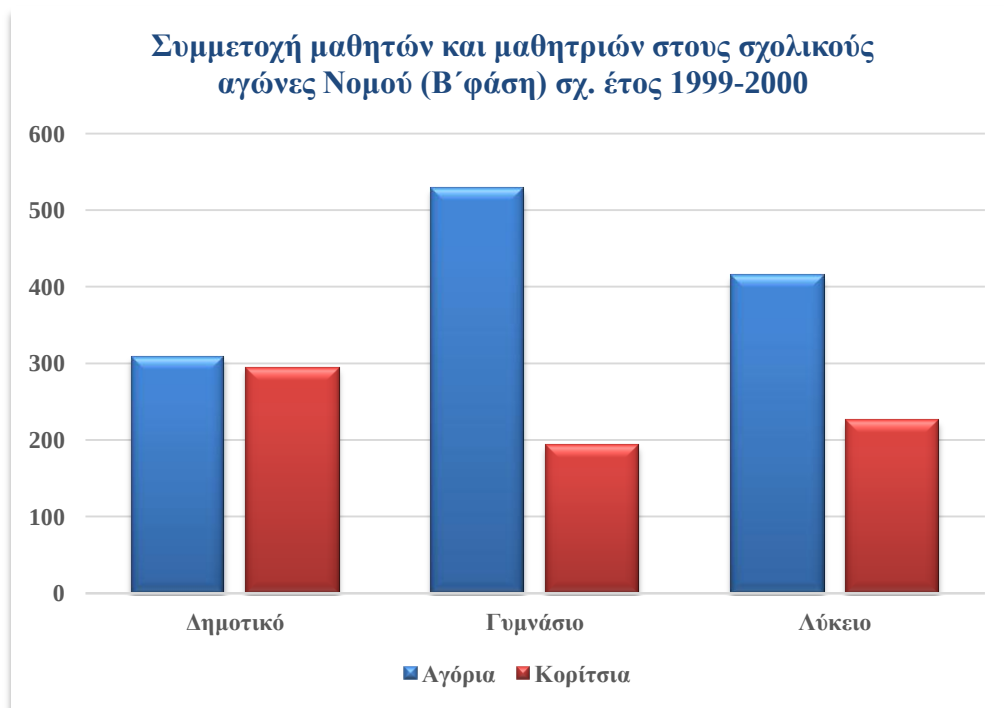
Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία των σχολικών αγώνων Νομού (Β' φάση) Δημοτικών Σχολείων, τη σχολική χρονιά 1999-2000 από τα εξήντα οκτώ σχολεία του Νομού Κέρκυρας συμμετείχαν στους αγώνες στίβου δώδεκα ομάδες αγοριών και δώδεκα ομάδες κοριτσιών με 128 αγόρια και 114 κορίτσια. Επίσης, στους αγώνες χειροσφαίρισης (mini handball) έλαβαν μέρος δεκαέξι ομάδες αγοριών και δεκαέξι ομάδες κοριτσιών με 180 μαθητές και 180 μαθήτριες. Ωστόσο, οι αγώνες καλαθοσφαίρισης και πετοσφαίρισης ενώ προβλεπόταν ήδη με την Γ4/1716/23-10-1990 απόφαση του Υπουργείου Παιδείας να προστεθούν από το σχολικό έτος 1990-1991, δεν πραγματοποιήθηκαν.

Η ανάγνωση των στατιστικών στοιχείων μαρτυρά τη μικρή συμμετοχή των Δημοτικών Σχολείων στις αθλητικές εκδηλώσεις, την προτίμηση της χειροσφαίρισης από τους μαθητές/τριες και την ισότιμη συμμετοχή αγοριών και κοριτσιών στους αγώνες. Καθώς ο αριθμός των Κ.Φ.Α. (34) ήταν αρκετός να καλύψει τη διδασκαλία του μαθήματος σε όλα τα σχολεία του Νομού, η μικρή συμμετοχή στους αγώνες θα μπορούσε να οφείλεται στη δυσκολία μετακίνησης των μαθητών/τριών των περιφερειακών σχολείων προς τους χώρους διεξαγωγής των εκδηλώσεων και στην πραγματοποίηση των αγώνων εκτός του σχολικού ωραρίου (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

Την ίδια χρονιά πραγματοποιήθηκαν αγώνες μαθητών/τριών γυμνασίου στα αθλήματα ανώμαλου δρόμου, καλαθοσφαίρισης, ποδοσφαίρου, στίβου, πετοσφαίρισης, χειροσφαίρισης και κολύμβησης, ενώ δεν έγιναν αγώνες ενόργανης γυμναστικής. Μεγαλύτερη ήταν η συμμετοχή στο ποδόσφαιρο, την πετοσφαίριση, τον στίβο και την καλαθοσφαίριση. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στο ποδόσφαιρο δε συμμετείχαν ομάδες κοριτσιών, επιβεβαιώνοντας έτσι την έμφυλη αντιμετώπιση των σπορ ακόμα και εντός του σχολικού αθλητισμού. Γενικότερα, παρατηρείται η αισθητά μικρότερη συμμετοχή μαθητριών σε σχέση με τους μαθητές στους αγώνες, καθώς και η προτίμηση των κοριτσιών σε αθλήματα, όπως η πετοσφαίριση, η κολύμβηση και ο στίβος, στα οποία δεν υπάρχει επαφή με τον αντίπαλο και σύγκρουση (Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας).

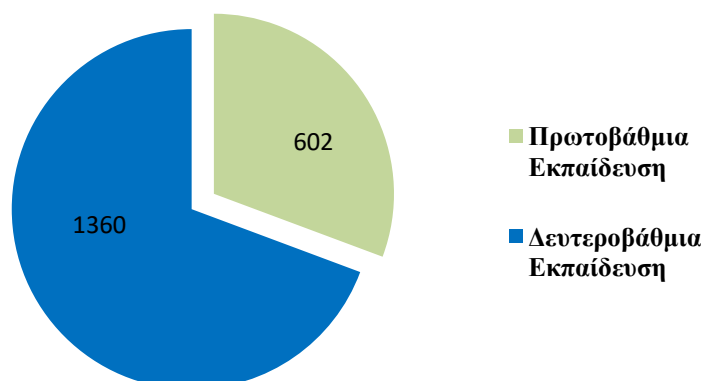
Παρόμοια είναι η εικόνα που προκύπτει από την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων των αγώνων των λυκείων. Οι πλειοψηφία των αγοριών προτιμούσε το ποδόσφαιρο ενώ τα κορίτσια συνέχιζαν, όπως και στο γυμνάσιο, να επιλέγουν την

πετοσφαίριση. Παρατηρούμε επομένως και εδώ τη διαίωνιση μίας ευρέως διαδεδομένης στερεοτυπικής αντίληψης περί αθλητισμού και φύλου. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών που συμμετείχαν στους αγώνες λυκείων ήταν σχεδόν διπλάσιος από τον αντίστοιχο των μαθητριών. Δημιουργείται έτσι η εντύπωση ότι ο αρχικός ενθουσιασμός των κοριτσιών για συμμετοχή σε σχολικά πρωταθλήματα στο δημοτικό σχολείο ελαττώνεται, καθώς προχωρά η φοίτησή τους στην επόμενη βαθμίδα εκπαίδευσης. Η ενόργανη γυμναστική δεν κέρδιζε το ενδιαφέρον τόσο των μαθητών όσο και των μαθητριών, ενώ στους αγώνες κολύμβησης υπήρξε ιδιαίτερα περιορισμένη συμμετοχή μαθητών/τριών. Παρόμοια είναι η εικόνα και του σχολικού έτους 2003-2004.

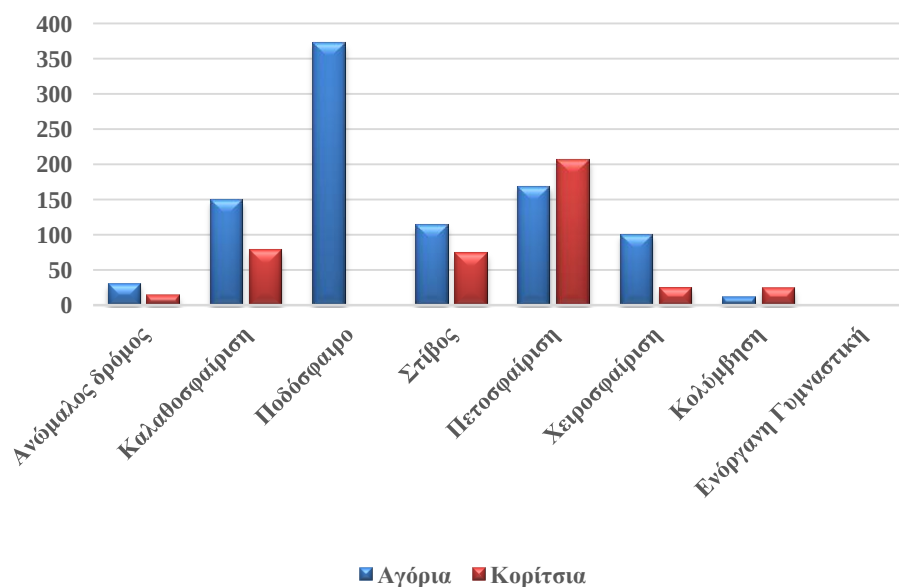
Γράφημα 1: Συμμετοχή μαθητών και μαθητριών στους σχολικούς αγώνες Ν. Κέρκυρας (Β' Φάση), σχ. έτος 1999-2000

**Συμμετοχή μαθητών/τριών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης
σχ. έτος 1999-2000**

Γράφημα 2: Συμμετοχή μαθητών/τριων ανά βαθμίδα εκπ/σης σχ. έτος 1999-2000

**Συμμετοχή κατά άθλημα στη Δευτεροβάθμια
Εκπαίδευση σχ. έτος 1999-2000**

Γράφημα 3: Συμμετοχή ανά άθλημα στη Β/μια Εκπαίδευση σχ. έτος 1999-2000

Συμπεράσματα – Προτάσεις Πολιτιστικής Διαχείρισης

Η πορεία της σχολικής γυμναστικής κατά το 19ο και 20ο αιώνα επηρεάστηκε από ιδεολογικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες και δέχθηκε ξένες επιδράσεις. Τα γυμναστικά συστήματα που υιοθετήθηκαν, ως αποτέλεσμα αυτών των επιρροών ήταν το γερμανικό (αρχές του 19ου αιώνα), το σουηδικό (άτυπα το 1899 με το ν. ΒΧΚΑ΄, επίσημα το 1909 με τον ν. ΓΥΛΗ΄) και τελευταία η παιδαγωγική γυμναστική (από το 1950 και μετά). Στις αρχές του 19ου αιώνα η σχολική γυμναστική αποσκοπούσε στην ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης, της πολιτισμικής ομοιομορφίας, της πειθαρχίας και της στρατιωτικής ετοιμότητας ενώ προς το τέλος του αιώνα αποτέλεσε μέρος της εθνικής εκπαίδευσης, καθώς αναγνωρίστηκε ο παιδαγωγικός της ρόλος στην καλλιέργεια του ήθους και του χαρακτήρα των μαθητών/τριών.

Από το 1909 οι γυμναστικές επιδείξεις, οι σχολικοί αγώνες, ο κλασικός αθλητισμός και τα λαϊκά παιχνίδια εδραιώθηκαν και οι δράσεις του μαθήματος της σωματικής αγωγής στράφηκαν προς τις γενικότερες απαιτήσεις της αγωγής. Οι στόχοι του μαθήματος κατά τη διάρκεια των δύο δικτατορικών περιόδων απέβλεπαν στην καλλιέργεια της τάξης και της πειθαρχίας.

Από το 1950 η παιδαγωγική γυμναστική με τη ρυθμική κίνηση και τη χρήση ελεύθερων ασκήσεων, αντικατέστησε την τακτικότητα και την πειθαρχημένη και ομοιόμορφη εκτέλεση των ασκήσεων της σουηδικής γυμναστικής. Ακολούθησε το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Φυσικής Αγωγής του 1977, στο οποίο καταγράφονται ως βασικές δραστηριότητες οι αθλοπαιδιές, στο πλαίσιο του κινήματος «εξαθλητισμού» που αναπτύχθηκε στην Ευρώπη και το οποίο θεωρούσε τα ανταγωνιστικά σπορ ως κύρια εκπαιδευτική πρακτική και ιδεολογία στο σχολείο. Ο «εξαθλητισμός» της Φυσικής Αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ήταν η βασική αιτία της ανάθεσης του μαθήματος αποκλειστικά σε Κ.Φ.Α. στα δημοτικά σχολεία. Στη συνέχεια, το ευρωπαϊκό ρεύμα της «κριτικής θεώρησης της Φυσικής Αγωγής και του Αθλητισμού», επηρέασε τα Αναλυτικά Προγράμματα της Φυσικής Αγωγής του 1995, τα οποία συμπεριέλαβαν εκτός από τις αθλοπαιδιές έναν μεγάλο αριθμό κινητικών δραστηριοτήτων, όπως τους χορούς, τα παιχνίδια κιναισθησης, οπτικής και ακουστικής αντίληψης, φαντασίας, δημιουργικότητας και αυτενέργειας. Επιδιώκοντας έτσι την επίτευξη στόχων βιολογικών-υγιεινών, κινητικών-εκφραστικών, κοινωνικών-ηθικών, πνευματικών-γνωστικών και βιωματικών.

Στην Κέρκυρα από τα τέλη του 19ου αιώνα εκδηλώνεται μία αξιοσημείωτη αθλητική κίνηση, η οποία συνδέεται με τις ευρωπαϊκές επιρροές που δέχεται το νησί, την πολιτισμική επίδραση του βρετανικού τρόπου ζωής και την αστικοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης. Αυτό είχε θετική επίδραση στη σχολική γυμναστική, η οποία αρχικά ανθεί στην ιδιωτική εκπαίδευση. Σταδιακά η γυμναστική προστέθηκε στο πρόγραμμα διδασκαλίας των δημόσιων σχολείων. Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση το μάθημα διδασκόταν από Κ.Φ.Α. και περιλάμβανε ασκήσεις σουηδικής γυμναστικής, αγωνίσματα στίβου, καλαθοσφαίριση και πετοσφαίριση. Ανασταλτικός παράγοντας στην απρόσκοπτη διεξαγωγή του μαθήματος υπήρξε διαχρονικά η έλλειψη κατάλληλων αθλητικών υποδομών τόσο στην περιφέρεια όσο και στο κέντρο του νησιού.

Κατά την περίοδο της Δικτατορίας (1967-1974) φαίνεται να δινόταν μεγαλύτερη βαρύτητα στην εικόνα των σχολείων κατά τη διάρκεια των δημόσιων εμφανίσεών τους (γυμναστικές επιδείξεις, αθλητικοί αγώνες), παρά την προσπάθεια βελτίωσης των συνθηκών επιτέλεσης του μαθήματος εντός του σχολικού προγράμματος. Μετά την εδραίωση της Δημοκρατίας καταγράφεται η συστηματική προσπάθεια της πολιτείας, σε κεντρικό επίπεδο, να ενισχύσει και να καθιερώσει στην πράξη τη Φ.Α., ως μάθημα ισάξιο με τα υπόλοιπα της δημοτικής εκπαίδευσης και να προσδώσει στη γυμναστική νέα επιστημονικά χαρακτηριστικά. Καταλύτης στην ανάπτυξη της σχολικής γυμναστικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση υπήρξε η είσοδος των Κ.Φ.Α. σε αυτήν την βαθμίδα. Πάγιο αίτημά τους υπήρξε η βελτίωση των χώρων διεξαγωγής του μαθήματος, η έγκαιρη προμήθεια ποιοτικού αθλητικού υλικού και η οργάνωση σχολικών αγώνων για μαθητές/τριες δημοτικού. Χαρισματικοί εκπαιδευτικοί με αγάπη για τον αθλητισμό και όραμα για τον τόπο και τη νεολαία αποτέλεσαν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής οργάνωσης προς τη δημιουργία χώρων άθλησης. Διαχρονικά καταγράφεται και το ενδιαφέρον των γονέων για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, οι οποίοι μέσω οργανωμένων συλλόγων διεκδικούν τη βελτίωση των συνθηκών μόρφωσης των παιδιών τους.

Τη δεκαετία του 1990 πληθαίνουν οι αιτήσεις των σχολείων προς το Γ.Φ.Α. για εγκατάσταση αθλητικών οργάνων και επαρκή προμήθεια αθλητικού υλικού. Ο κυρίαρχος λόγος που δομείτε σε αυτά τα αιτήματα είναι η ανάγκη βελτίωσης των αθλητικών υποδομών των σχολείων για την καλύτερη εκγύμναση και την ευχάριστη απασχόληση των μαθητών. Διαχρονικά το Γραφείο Φ.Α. Κέρκυρας ασχολήθηκε με

θέματα του σχολικού αθλητισμού, τη διοργάνωση σχολικών αγώνων, το συντονισμό και την άρτια εμφάνιση των σχολικών τμημάτων στις παρελάσεις και στις λιτανείες, επιμελήθηκε την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα Φ.Α., υποστήριξε τη λειτουργία των Τ.Α.Δ. και συνέβαλε στη συνεργασία σχολικού και εξωσχολικού αθλητισμού με γνώμονα την παροχή ολοκληρωμένης αθλητικής παιδείας στη μαθητική νεολαία. Ως βασικός φορέας οργάνωσης του σχολικού αθλητισμού δέχθηκε πλήθος αιτημάτων από διευθυντές σχολείων, Κ.Φ.Α., και συλλόγους γονέων και κηδεμόνων για τη βελτίωση των συνθηκών επιτέλεσης της σχολικής γυμναστικής και κίνησε τις διαδικασίες για εξεύρεση λύσεων.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα της ΕΛ.Ο.Κ. «Το κρίκετ πάει σχολείο» κέρδισε την ευρεία αποδοχή της κερκυραϊκής μαθητικής νεολαίας αποδεικνύοντας ότι η συνεργασία σχολικών και εξωσχολικών φορέων μπορεί να οδηγήσει στην καλλιέργεια της τοπικής πολιτισμικής συνείδησης. Οι Κ.Φ.Α. συμμετείχαν σε σεμινάρια και ενημερωτικές συγκεντρώσεις με θεματολογία γύρω από τον προγραμματισμό αθλητικών ημερίδων, την οργάνωση των αθλητικών χώρων και τη διδασκαλία των βασικών στοιχείων των διαφόρων αθλημάτων.

Στη Κέρκυρα οι γυμναστικές επιδείξεις αποτέλεσαν διαχρονικά ένα ιδιαίτερα δημοφιλές αθλητικό και πολιτιστικό γεγονός. Οι εκδηλώσεις αυτές λάμβαναν χώρα αρχικά στο «Γυμναστήριο» του Κ.Γ.Σ., στη συνέχεια στη κεντρική πλατεία της πόλης (Σπιανάδα) και από το 1959 και έως την κατάργησή τους στο Ε.Α.Κ. Κέρκυρας. Πραγματοποιούνταν την 21η Μαΐου, και αποτελούσαν μέρος των ευρύτερων εορταστικών εκδηλώσεων της εθνικής επετείου της ενώσεως των Επτανήσων με την Ελλάδα. Οι διασύνδεση των γυμναστικών επιδείξεων με την πολιτιστική κουλτούρα της Κέρκυρας διαφαίνεται από το γεγονός της συμμετοχής σε αυτές των Φιλαρμονικών του νησιού καθώς και από τη παρουσίαση κερκυραϊκών παραδοσιακών χορών από τις μαθήτριες των σχολείων. Η θεματολογία των γυμναστικών επιδείξεων και η επιτυχία εκτέλεσης των προγραμμάτων επιβεβαίωνε έμμεσα στη συνείδηση της κερκυραϊκής κοινωνίας την αξία της σχολικής γυμναστικής στη διαμόρφωση εθνικής συνείδησης και στη διάπλαση πειθαρχημένων πολιτών, ενώ άμεσα δημιουργούσε μία αίσθηση υπερηφάνειας για τις επιδόσεις της μαθητικής νεολαίας.

Από το 1989 έως το 2010 λειτούργησαν Τάξεις Αθλητικής Διευκόλυνσης (Τ.Α.Δ.) στο 3ο Γυμνάσιο Κέρκυρας από τις οποίες αναδείχθηκαν πολλοί/ες κερκυραίοι/ες αθλητές/τριες.

Τα στατιστικά των αγώνων στο τέλος της εξεταζόμενης περιόδου αποκαλύπτουν την επικράτηση των σύγχρονων αθλοπαιδιών στον εκπαιδευτικό χώρο της Κέρκυρας. Ένα ζήτημα που προκύπτει μελετώντας αυτά τα στοιχεία είναι η έμφυλη αντιμετώπιση των σπορ ακόμα και εντός του σχολικού αθλητισμού, καθώς παρατηρείται η αισθητά μικρότερη συμμετοχή μαθητριών σε σχέση με τους μαθητές στους αγώνες και η προτίμηση των μαθητριών σε αθλήματα όπως η πετοσφαίριση, η κολύμβηση και ο στίβος, στα οποία δεν υπάρχει επαφή με τον αντίπαλο και σύγκρουση. Η εξέταση αυτού του θέματος θα μπορούσε να αποτελέσει το αντικείμενο μίας ξεχωριστής ερευνητικής προσπάθειας.

Καταλήγοντας, θα λέγαμε ότι μεταπολεμικά η σχολική γυμναστική εδραιώνει τη θέση της εντός του σχολικού προγράμματος, καθώς διευθύνεται από επιστήμονες γυμναστές, οι οποίοι με το έργο και την παιδαγωγική τους επάρκεια, κερδίζουν την εκτίμηση των υπόλοιπων επιστημών στο χώρο της εκπαίδευσης αλλά και την αναγνώριση της κοινής γνώμης. Ο εκσυγχρονισμός των μεθόδων διδασκαλίας και η σταδιακή διασύνδεση της σχολικής γυμναστικής με τον αθλητισμό και τα ομαδικά παιχνίδια διευρύνουν την αποδοχή του μαθήματος στη συνείδηση των μαθητών/τριών και δημιουργούν τις προϋπόθεσης τόσο για την απόκτηση υγιεινών αθλητικών συνηθειών (χόμπι) όσο και για την ανίχνευση ταλέντων και μελλοντικών πρωταθλητών. Παράλληλα, με τη συμμετοχή των μαθητών/τριών σε σχολικούς αγώνες, τουρνουά, παρελάσεις και λιτανείες το σχολείο ανοίγει τις πόρτες του προς την κοινωνία διαμορφώνοντας κοινές μνήμες και τοπικές πολιτιστικές συνειδήσεις.

Στις μέρες μας όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται η αξία της γυμναστικής και του αθλητισμού ως σημαντικών στοιχείων των κοινωνικών και πολιτισμικών διαδικασιών. Επομένως, καθώς οι αθλητικές πρακτικές συγκαταλέγονται πλέον ισάξια στα αντικείμενα μελέτης της Ιστορικής Έρευνας η διαφύλαξη, συντήρηση και διαχείριση των αθλητικών αρχείων και τεκμηρίων κρίνεται απαραίτητη. Πάνω σε αυτά τα υλικά και άυλα τεκμήρια θα μπορούσε να αναπτυχθεί η τοπική αθλητική ιστορία ώστε να αποτελέσει μέρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των σχολείων, με στόχο την ανακάλυψη από τους μαθητές/τριες της τοπικής ταυτότητας, τη διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης και την κριτική στάση απέναντι στις πολυποικίλες εκφάνσεις της ζωής. Με τη διοργάνωση εκθέσεων φωτογραφίας με θέμα για παράδειγμα τις γυμναστικές επιδείξεις ή αγώνων αφιερωμένων σε εμβληματικές μορφές της τοπικής αθλητικής ιστορίας, με εργασίες μελέτης των τοπικών αθλητικών αρχείων και επισκέψεις σε αθλητικούς χώρους με αρχιτεκτονική

και ιστορική αξία θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί το άνοιγμα του σχολείου στον περιβάλλοντα χώρο, στην τοπική κοινωνία, συμπαρασύροντας τους μαθητές/τριες στη βιωματική ανακάλυψη του αθλητικού και πολιτισμικού πλούτου του τόπου.

Βιβλιογραφία:

- Corfu Lawn Tennis Club - Since 1896*. (χ.χ.). Ανάκτηση από Όμιλος Αντισφαίρισης Κέρκυρας: <https://corfutennis.weebly.com/>
- Duygu Harmandar, D., & Yildiran, I. (2013). The Philosophy of Physical Education and Sport from Ancient Times to the Enlightenment. *European Journal of Education Research*, vol. 2, no 4, σσ. 191-202.
- Αγαλιανού, Ο. (2014). Η Φυσική Αγωγή στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο: Η μετάβαση από τον 20ο στον 21ο αιώνα. *7ο Επιστημονικό Συνέδριο Ιστορίας Εκπαίδευσης με διεθνή συμμετοχή, "Ποια γνώση έχει την πιο μεγάλη αξία; Ιστορικές-Συγκριτικές προσεγγίσεις"*, (σσ. 218-231). Πάτρα.
- Αι γυμναστικά επιδείξεις του Γ' Δημ. Σχολείου. (1954, 6 2). *Ελευθερία, Έτος ΙΑ'*(Αρ. Φυλ. 2773).
- Αι γυμναστικά επιδείξεις του Γυμνασίου Αγρού. (1973, 6 8). *Ελευθερία, Έτος 30ον*(Αρ. Φυλ. 8202).
- Αι γυμναστικά επιδείξεις του Η' Δημ. Σχολείου. (1954, 6 19). *Ελευθερία, Έτος ΙΑ'*(Αρ. Φυλ. 2788).
- Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών Μ. εκπαιδεύσεως Κέρκυρας. (1954, 5 21). *Ελευθερία, Έτος ΙΑ'*(Αρ. Φυλ. 2765).
- Αι γυμναστικά επιδείξεις των μαθητών του Β' Δημ. Σχολείου. (1954, 6 8). *Ελευθερία, Έτος ΙΑ'*(Αρ. Φυλ. 2778).
- Αι γυμναστικά επιδείξεις. (1959, 5 23). *Ελευθερία, Έτος ΙΣΤ'*(Αρ. Φυλ. 4255).
- Αι εορταστικά εκδηλώσεις επί τη γεννήση του Διαδόχου Παύλου. (1967, 5 30). *Ελευθερία, Έτος 23ον*.
- Αντωνίου, Δ. (1989). *Τα προγράμματα της Μέσης Εκπαίδευσης 1833-1929*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Αρχείο Γραφείου Φυσικής Αγωγής Κέρκυρας. (χ.χ.).
- Αρχείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κέρκυρας. (χ.χ.).

- Ασπιώτης, Ν. (2008). *Το αθλητικό ταξίδι της Λευκίμμης-Οι παρέες της Κυριακής (1950-1990)*. Λευκίμμη: Ε. Κούρκουλος-Μ. Καρύδης Ο.Ε.
- Βουζανίδου, Ε. (2020). *Η φυσική αγωγή των θηλέων στην ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το 1834 έως το 1944*. Διδακτορική Διατριβή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (ΔΠΘ), Τμήμα Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Κομοτηνή.
- Γιαννάκης, Θ. (1989). *Ιστορία Φυσικής Αγωγής - Από τους πρωτόγονους λαούς μέχρι σήμερα*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών Τ.Ε.Φ.Α.Α.
- Γιαννακόπουλος, Α. (2016). *Ο Αθλητισμός και η Φυσική Αγωγή στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1967-1974*. Κομοτηνή. Διδακτορική Διατριβή
- Γιαννακόπουλος, Α., & Αλμπανίδης, Ε. (2017). Το μάθημα της Γυμναστικής στην εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της δικτατορίας (1967-1974). *Αθληση και Κοινωνία Περιοδικό Αθλητικής Επιστήμης*, 1.
- Γιάτσης, Σ., & Καρανταΐδου, Μ. (1994). Τομείς στην πορεία της ελληνικής Φυσικής Αγωγής κατά τον 20ο αιώνα - Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τ. 22, σσ. 21-42.
- Γκάτζιου, Δ. (2021). *Φωτογραφίζοντας τις γυμναστικές επιδείξεις στη μεταπολεμική Ελλάδα (1950-1975)*. ΕΑΠ, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών - ΠΜΣ Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Γκότσης, Κ., Καλαμπαλίκας, Σ., & Ντάνης, Α. (2016). *Η Διδασκαλία της Κολύμβησης στο Σχολείο*. Σέρρες: Άσσηρος.
- Διγγελίδης, Ν., Θεοδωράκης, Ι., Ζέτου, Ε., & Δήμας, Ι. (2006). *Φυσική Αγωγή Ε' & ΣΤ' Δημοτικού: Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ./Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Ελληνική Ομοσπονδία Κρίκετ*. (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.cricket.gr/>
- Εορταστικά εκδηλώσεις. (1968, 5 21). *Τηλέγραφος, Έτος 10ον*(Αρ. Φυλ. 2975).
- Εορταστικά εκδηλώσεις. (1971, 5 21). *Τηλέγραφος, Έτος 13ον*(Αρ. Φυλ. 3723).

- Επιδείξεις του Δημ. Σχολείου Γαρίτσης. (1958, 6 11). *Ελευθερία*, Έτος ΙΕ' (Αρ. Φυλ. 3975).
- Ζαϊμάκης, Γ. (2010). Δίκτυα κοινωνικότητας και σωματειακός αθλητισμός στο Ηράκλειο (1898-1940). *Κρητικά Χρονικά* 32, pp. 297-341.
- Η νεολαία διεσώθη. (1967, 6 3). *Ελευθερία*, Έτος 23ον (Αρ. Φυλ. 6663).
- Κάντας, Σ. (2005). *Ιστορία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Νότιας Κέρκυρας από το 1892 μέχρι και το 1948*. Κέρκυρα. Διδακτορική Διατριβή
- Κάντας, Σ. (2013). *Η ίδρυση των πρώτων δημόσιων σχολείων στην εξοχή της Κέρκυρας*. Κέρκυρα: Ιόνιος Λόγος.
- Κατσαρός, Σ. (1967). *Σύντομη Ιστορία της Κέρκυρας*. Κέρκυρα: Ιδιωτική Έκδοση.
- Κατσαρός, Σ. (2003). *Ιστορία της Κέρκυρας Σπύρου Κατσαρού εξερατισμάτων συνταχθείσα*. (Σ. Καρβούνης, & Σ. Ασωνίτης, Eds.) Κέρκυρα: MELLON.
- Κερκυραϊκός Γυμναστικός Σύλλογος*. (χ.χ.). Ανάκτηση 2 8, 2022, από www.kerkyraikos.gr/
- Κουλούρη, Χ. (1997α). *Αθλητισμός και όψεις της αστικής κοινωνικότητας Γυμναστικά και Αθλητικά σωματεία 1870-1922*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Κουλούρη, Χ. (2020β). *Φουστανέλες και χλαμύδες Ιστορική μνήμη και Εθνική ταυτότητα 1821-1930*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Κουρκουμέλης, Ν. (2002). *Η εκπαίδευση στην Κέρκυρα κατά τη διάρκεια της Βρετανικής Προστασίας (1816-1864)*. Αθήνα: Συλλογος προς διάδοσιν των ελληνικών γραμμάτων.
- Κουρκουμέλης, Ν. (2016). *Εκπαιδευτικά της νήσου Ζακύνθου*.
- Κούρου, Μ., Υφαντή, Α., & Τσατσαρώνη, Α. (2007). *Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής στην Ελλάδα και ο λόγος του σώματος*. Επιστήμες Αγωγής.
- Λαμπριανίδης, Λ. (2012). *Οικονομική Γεωγραφία. Στοιχεία θεωρίας και εμπειρικά παραδείγματα*. Αθήνα: Πατάκης.

- Λάμπρου, Χ. (2012). *Αναλυτικά προγράμματα Φυσικής Αγωγής Δημοτικού και Γυμνασίου και Προπτυχιακά προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Επιστήμης, Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Κριτική και συγκριτική θεώρηση κατά τη χρονική περίοδο 1983-2008*. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας - Τομέας Παιδαγωγικής. Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Μαργαρίτης, Γ. (2010). In *Ιστορία των Ελλήνων*, τ.9 (pp. 658-659). Αθήνα: Δομή.
- Μέτος, Μ. (2021). *Η Φυσική Αγωγή στη εκπαίδευση. Ο δημόσιος λόγος σχετικά με τον ν. 1566/1985*. ΕΑΠ, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών - ΠΜΣ: Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Μπαλάνος, Δ. (1954, 01 01). Ευχαί δια την παιδείαν. "*Ελευθερία*"(Έτος ΙΑ').
- Μπουρνέλη, Π., Κουτσούκη, Δ., Ζωγράφου, Μ., Μαριδάκη, Μ., Χατζόπουλος, Δ., & Αγαλιανού, Ο. (2006). *Φυσική Αγωγή Α' & Β' Δημοτικού Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Ντάνης, Σ. (2013). *Η φυσική αγωγή στη βασική εκπαίδευση στην Ελλάδα (1827-1912)*. Ιωάννινα. Διδακτορική Διατριβή
- Όγδοοι Παλλευκιμμαϊκοί Λαϊκοί Αγώνες Στίβου. (1968, 5 29). *Τηλέγραφος*, Έτος 10ον(Αρ. Φυλ. 2980).
- Οι γυμναστικές επιδείξεις και οι αθλητικοί αγώνες Μ. Εκπαιδεύσεως. (1958, 5 23). *Ελευθερία*, Έτος ΙΕ'(Αρ. Φυλ. 3959).
- Οι γυμναστικές επιδείξεις της Ιονίου Σχολής. (1967, 6 8). *Ελευθερία*, Έτος 23ον(Αρ. Φυλ. 6667).
- Οι γυμναστικές επιδείξεις του Β' Δημ. Σχολείου. (1967, 6 6). *Ελευθερία*, Έτος 23ον(Αρ. Φυλ. 6665).
- Οι γυμναστικές επιδείξεις του Β' Δημ. Σχολείου. (1966, 6 4). *Ελευθερία*, Έτος 22ον(Αρ. Φυλ. 6363).

- Οι γυμναστικές επιδείξεις του Ιονίου Λυκείου. (1967, 6 7). *Ελευθερία*, Έτος 23ον(Αρ. Φύλ. 6666).
- Οικονομάκου, Μ.-Μ. (2017). *Η εξέλιξη της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Θεσμικό πλαίσιο, εκπαίδευση διδασκόντων, αναλυτικά προγράμματα, οργανωτικά ζητήματα): Δύο αιώνες εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων (19ος και 20ος)*. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού. Κομοτηνή: ΔΠΘ. Διδακτορική Διατριβή
- Ομιλία του Δ/ντου Μ. Εκπαιδεύσεως Νομού Κέρκυρας Κων/νου Κατσιγιαννάκη. (1973, 5 24). *Ελευθερία*, Έτος 30ον(Αρ. Φύλου 8191).
- Παπαβλασοπούλου, Χ. (2020). *Η γυναίκα στη Μέση Εκπαίδευση της Κέρκυρας , μέσα από τη δημογραφική αποτύπωση του πληθυσμού του Γυμνασίου Θηλέων Κέρκυρας κατά τα έτη 1945-1976*. Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Ιστορίας. Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Διδακτορική Διατριβή
- Παυλογιάννης, Ο. (χ.χ.). *Γυμναστικές και αθλητικές ιδέες και πρακτικές στο χώρο των Ιονίων Νήσων*.
- Παυλογιάννης, Ο. (2020). Αρχαία Αθλητισμού και Γυμναστικής. Μια ξεχασμένη ιστορία, μια νέα πολιτισμική αναγκαιότητα. Στο Β. Ζάχου (Επιμ.), *Αρχαία και Πολιτισμικές Αναγνώσεις*. Οσελότος.
- Παυλογιάννης, Ο. (2020). Η σχολική γυμναστική στην Κέρκυρα κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα: θεσμικό πλαίσιο, εκπαιδευτικές πρακτικές, ανθρώπινο δυναμικό, κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα. *Η Εκπαίδευση στη Νησιωτική Ελλάδα, Διαδικτυακό Επιστημονικό Συνέδριο, Κέρκυρα, Σεπτέμβριος 2020* (pp. 9-10). Κέρκυρα: Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ιονίων Νήσων/1ο Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού Ιονίων Νήσων.
- Παυλογιάννης, Ο., & Αλμπανίδης, Ε. (2004). Πτυχές της αθλητικής ιστορίας της Κέρκυρας - Η συμβολή της στην ανάπτυξη του ελληνικού αθλητισμού, τ. 26. *Δελτίο Αναγνωστικής Εταιρίας Κέρκυρας*, pp. 9-26.
- Παυλογιάννης, Ο., & Αλμπανίδης, Ε. (χ.χ.). *Πτυχές της αθλητικής ιστορίας της Κέρκυρας - Η συμβολή της στην ανάπτυξη του ελληνικού αθλητισμού*.

- Πάχη, Ο. (2011). Η Εκπαίδευση στην Κέρκυρα κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας (1814-1864). *Ανιστόρητον*, τ.8, αρ.29.
- Στεφανίδης, Θ. (1954, 6 11). Αι γυμναστικά επιδείξεις του γυμνασίου θηλέων της σχολής Γαλλίδων Καλογραιών. *Ελευθερία*, Έτος ΙΑ' (Αρ. Φυλ. 2781).
- Στεφανίδης, Θ. (1959, 6 9). Οι γυμναστικές επιδείξεις του Ε' Δημ. Σχολείου. *Ελευθερία*, Έτος ΙΣΤ' (Αρ. Φυλ. 4269).
- Τα ήθη μας. (1954, 01 05). *Ελευθερία*, Έτος ΙΑ' (Αρ. Φυλ. 2654).
- Ταμβάκος, Ι. (2018). *Πολιτικές του σώματος στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο ελληνικό σχολείο*. Πάτρα. Μεταπτυχιακή εργασία
- Τίτλοι τέλους για τα αθλητικά τμήματα Γυμνασίων στην Κέρκυρα. (2011, 01 13). Ανάκτηση από CorfuPress.com: <https://www.corfupress.com/2011/%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%83/%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%BF/koinonia/titloi-teloys-gia-ta-athlitika-tmimata-ton-gymnasion-stin-kerkyra/>
- Τσούμας, Α. (2009). *Η Γυμναστική στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση από τις «Σωμασκίες» στη «Σωματική Αγωγή» (1834-1936)*. Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Αθήνα.
- ΦΕΚ 11/31-3-1833. (1833). Β.Δ. *Περί συστάσεως επιτροπής προς διοργανισμόν των σχολείων*.
- ΦΕΚ 11/3-3-1834. (1834). Ν. *Περί Δημοτικών Σχολείων*.
- ΦΕΚ 141/12-7-1899. (1899). Ν. 2621 ΒΧΚΑ' *Περί γυμναστικής και αθλητικών γυμναστικών αγώνων*.
- ΦΕΚ 144/30-6-1909. (1909). *Περί κανονισμού του προγράμματος της διδασκίας γυμναστικής εν τοις σχολείοις της Δημοτικής και μέσης εκπαιδεύσεως*
- ΦΕΚ 160/13-9-1961. (1961). Β.Δ. 672 *Περί του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος των Γυμνασίων της πρώτης βαθμίδος*.

- ΦΕΚ 167/30-9-1985. (1985). Ν. 1566 Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.
- ΦΕΚ 19/18-12-1862. (1862). Ψήφισμα Εισαγωγή της γυμναστικής στα κατώτερα εκπαιδευτήρια (8-12-1862).
- ΦΕΚ 209/10-10-1995. (1995). Π.Δ. 377 Αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής του Δημοτικού Σχολείου.
- ΦΕΚ 225/10-11-1969. (1969). Β.Δ. 723 Περί των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων μαθημάτων σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως.
- ΦΕΚ 28/10-3-1993. (1993). Π.Δ. 64 Ίδρυση κλάδου εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, κλάδου εκπαιδευτικών Μουσικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καθορισμός προσόντων διορισμού στους κλάδους αυτούς, σύσταση οργανικών θέσεων και κατανομή των θέσεων αυτών σε Δημοτικά Σχ.
- ΦΕΚ 284/5-12-1909. (1909). Ν. 3438 ΓΥΛΗ΄ Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του ΒΧΚΑ΄ Νόμου περί γυμναστικής κ.λπ.
- ΦΕΚ 303Β΄, 13-3-2003. (2003). Υ.Α. αριθ. 21072α/Γ2 (2003).
- ΦΕΚ 347/12-11-1977. (1977). Π.Δ. 1034 Περί των διδασκομένων μαθημάτων και του αναλυτικού και Ωρολογίου Προγράμματος του Δημοτικού Σχολείου.
- ΦΕΚ 5/22-1-1990. (1990). Π.Δ. 11 Τροποποίηση και συμπλήρωση Ωρολογίων και Αναλυτικών προγραμμάτων σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
- ΦΕΚ 61/29-12-1865. (1865). Ν. 108 (ΡΗ΄) Περί διοργανώσεως της εκπαιδεύσεως κατά την Επτάνησον.
- ΦΕΚ 87/31-12-1836. (1836). Β.Δ. Περί του κανονισμού των Ελληνικών Σχολείων και Γυμνασίων.
- ΦΕΚ 97/16-5-1914. (1914). Ν. 240 Περί διοικήσεως της Δημοτικής και μέσης εκπαιδεύσεως.
- ΦΕΚ 99 Β΄/26-2-1987. (1987). Υ.Α. Σχολικές Αθλητικές Εκδηλώσεις, Γ4/931/13-11-1986.

Φουρναράκη, Ε. (1998). *Σωματική αγωγή των δύο φύλων στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Παράρτημα

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

*Εν Κερκύρα σήμερον τὴν 30^{ην} Νοεμβρίου 1950 ἡμέραν *Πέμπτην* καὶ ὡραν *6^{ην}* ὁ ἀπογεγραμμένος Διευθυντὴς τοῦ θοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Κερκύρας *Αλέξανδρος Μιχαήλ* διορίσθης *ἐπιθεωρητὴς Δημοτικῶν Σχολείων, παρέδωκε εἰς τὸν διδάσκαλον τοῦ ὡς ἂνω Σχολείου *Βασίλειον Κομπολεττήν* τὴν ὑληροσύνην, τὸ ὅλιν κλπ. τοῦ ἐν λόγῳ Σχολείου ὡς ἀκαλοῦσθως.

Α΄ *ΕΠΙΠΛΑ* *ΣΚΕΥΗ* κλπ.

1. Θρανία τύπου τραπεζῶν εὐσειτρεῖς Τεσσαράκοντα τρεῖς (43) μετὰ 42 καθισμάτων (πάγκων).
- 2.- Δίεδρα θρανία καινούργια τριάκοντα ὅνεια (39)
- 3.- Δίεδρα θρανία παλαιῶν τύπου τριάκοντα πέντε (35)
- 4.- Δίεδρα θρανία μικρὰ δεκατέσσαρα (14)
- 5.- Δίεδρα θρανία ἐν κακῇ καταστάσει δεκαεννέα (19)
- 6.- Ἀναρτήρες κοινὸν δεκατέσσαρες (14)
- 7.- Μελανοπίνακες ὅσο 1X2,30
- 8.- " τέσσαρες (4) μικρὰ
- 9.- Καρέκλαι κοινὰ πέντε (5)
- 10.- " τύπου καφενερέου συμπτωσόμενη μία (1)
- 11.- " στρογγυλὲς τέσσαρες (4)
- 12.- Πολυθρόνα Γραφείου μία (1)
- 13.- Καρέκλαι κανθουργεῖς ξύλιναι τέσσαρες (4)
- 14.- Τράπεζαι κοιναί διὰ τὰς τάξεις ὀκτώ (8)
- 15.- Τράπεζα Γραφείου μετὰ πέντε συρταρίων μία (1)
- 16.- Ἐρμάριον μεγάλο χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὴν φύλαξιν τῶν ἐκποπτικῶν μέσων ἓν (1)
- 17.- Μικρὸν ἔρμάριον μαθητικῆς βιβλιοθήκης ἓν (1)
- 18.- Μικρὸν ἔρμάριον χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Σχολείου ἓν (1)
- 19.- Κώδων μικρὸς εἷς (1)
- 20.- " μεγάλος " (1)
21. Σκάλα μεγάλη μία (1)
- 22.- μικρὸ καμινέτο ἓν (1)
- 23.- Ἐρμάριον μεγάλο κουζίνας θυνάμενον νὰ χρησιμοποιεθῇ καὶ

- 8.- Καλαθοί ἀχρήστων ξν (1)
- 9.- Γραφομηχανή εν κακή καταστάσει μία (1)
- 10.- Ἀνθεδοχεῖα δύο (2)
- 11.- Σταχτοδοχεῖον ξν (1)

I. ΕΙΔΗ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

1. ξν (1)
- 2.- Μπάλλα βόλλεϋ μία (1) εν κακή καταστάσει
- 3.- Αἶχτο βόλλεϋ ξν (1)
- 4.- Στόλεβάτες ἑλματος ὕψους δύο (2)

ΙΑ. ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ

- 1.- Ντεϋξ ξξ (6)
- 2.- Τεμάχια καλωδίου δύο (2)
- 3.- Φίσα μία (1)
- 4.- Τεμάχιο καλωδίου με περιβάλωμα ξν καουτσουκ φιά δυνατό ρεύμα.

ΙΒ. ΔΙΑΦΟΡΑ

- 1.- Σημάτα μεταξωτή μετά κοντόξ μία (1)
- 2.- " μάλλινη " " "
- 3.- Βάθρο Σημάτων ξν (1)
- 4.- Εύλινα θπλα δεκαπέντε (15)
- 5.- Εύλινες κορνίζες δύο (2)
- 6.- Σακιά κατεστρωμένα μικρά πέντε (5)
- 7.- Κουρτινάκια μικρά δύο (2) εν ψευτολίνοξ
- 8.- Κινηματογράφος Βωβός καινούργιος
- 9.- Κουρτίνα μεγάλη μία (1)
- 10.- μεγάλο ξν (1)
- 11.- Πολιές τρεῖς (3)
- 12.- Πετσέτα μία (1)
- 13.- Ξεργα ἱχθυογραφίας μαθητῶν.-
- 14.- Τεύχη Χαρτοκοπτικής δεκαπέντε (15)

ΙΓ. ΑΡΧΕΙΑ

- 1.- Τοῦ Σχολείου

έγγραφο 1: Πρωτόκολλο παράδοσης παραλαβής βου Δημ. Σχ (1950). Στη δεύτερη σελίδα διαβάζουμε "είδη αθλητισμού: μπάλλα βόλλεϋ μία (1) εν κακή καταστάσει"

εν αντι 563944

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΙΑΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ἐν Κερκύρα τῇ 13 Μαρτίου 1959

Πρὸς

Ἀριθ. πρωτ. 5639 Τὸν κ.Οἰκονομικὸν Ὑπουργὸν Κερκύρας

Ἐνταῦθα

Κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 399/3.2.59 ἐγγράφου τοῦ κ. Νομομηχανικοῦ Κερκύρας δι' οὗ οὗτος ἀποφαινεται ὅτι τὸ κτίριον τοῦ 2' ἑξαταξίου Δημοτικοῦ Σχολείου Κερκύρας (Ἀγ. Ρόκου) κατόπιν γενομένης αὐτοψίας παρουσιάζει σαφῆ σημεῖα ἐτοιμορροπίας καὶ κατόπιν ὁρνήσεως τῶν κληρονόμων τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ ἐν λόγῳ κτιρίου ὅπως ἐκτελέσουν τὰς ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νομομηχανικοῦ υποδειχθείσας ἐπισκευὰς, παρακαλοῦμεν, ὅπως προβῇτε εἰς τὰς δεούσας ἐνέργειας πρὸς ἐνοικίαν ἐτέρου οἰκήματος καταλλήλου διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ὡς εἴρηται Σχολείου .

Ὁ χῶρος τὸν ὁποῖον δέον νὰ ἔχῃ τὸ διδασκτήριον τοῦτο ἀνέρεχεται εἰς τὸ ἐμβαδὸν τῶν 300 τ.μ. ἤτοι 6 αἰθούσας ἀνὰ 50 τ.μέτρα ἐκάστη αἰθουσα καὶ δύο γραφεῖα ἀνὰ 12 τ.μ. ἑκαστον.

Ἐκτὸς τούτου δέον ὅπως ἔχῃ καὶ ἔκτασιν περὶ τὰ 2.000 τ.μ. ἃτινα θέλουσι χρησιμοποιηθῇ ὡς προαύλιον, χῶρος παιδιῶν, χῶρος γυμναστηρίου, χῶρος δι' ἀνέγερσιν ἐπαρκῶν ἀποδευτηρίων καὶ χῶρος διὰ μαγειρείου, πρὸς παρασκευὴν τοῦ Μαθητικοῦ Συσσιτίου.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς Ἀ. Κερκύρας

Κοινοπολίσεις

κ. Δ/ντὴν 4' Δημοτ. Σχολείου
Κερκύρας

Ἄν. Π. Κυρὲς

Ο, Πρωτοκόπ. Τμήμα, Πρωτοκόπ. Τμήμα

ἐγγραφο 3: Αίτηση βελτίωσης της κτηριακής κατάστασης του 7ου Δημ. Σχ. (1959)

Φ. Π. Σχολεϊών.

2389
12.11.59

Φ.Κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ Παιδείας

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ Σμ. Αγωγής
ΓΜΗΜΑ " " "
ΓΡΑΦΕΙΟΝ " " "
(Πληροφορία : Κ. Γεωργίου Σπ. Προς
(Τηλ.) ΠΡΑΞΙΣ
Βα υός ήπιγνόντος ασ ασφάλειας

Εν Αθήναις τῇ 29-10-1959

Αριθ. πρωτ. 121291 Έγγραφόν σας υπ' αριθ.

Θέμα: ~~"Έγκριση πρόσληψης επί τῷ νομίμῳ ὠρομισθίῳ τῆς ἀδιορί-~~
στου πτυχιούχου τῆς Β Α Σ Α Ζερβοῦ Βεατρίκης διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Γυμναστικῆς εἰς τὸ ΣΤ. Δημοτ. Σχολ. Κερκύρας"

"Έχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Ν Α 1709/1942 περὶ Σμ. Αγωγῆς τῶν Δημοσίων καὶ Ἰδιωτικῶν Σχολείων τῆς Πτοχειώδους Ἐκπαιδεύσεως" κυρωθέντος καὶ διατηρηθέντος ἐν ἰσχύϊ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 298/1946 πράξεως τοῦ Ἰπουργοῦ Συμβουλίου καὶ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 88696/16-7-58 καὶ 123873/7-10-58 σχετικῆς ἡμετέρας ἀποφσεῖς, πρὸς δὲ καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1980/14-10-59 ἀναφορὰν τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δημοτ. Σχολείων Α' περιφ. Κερκύρας μετὰ τῶν ἐπισυναπτομένων ταύτῃ δικαιολογητικῶν, περὶ τοῦ ἐν περιλήψει ἀναφερομένου θέματος ὡς καὶ τὰ παρὰ τῆς Δ/σεως Σμ. Αγωγῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἰπουργοῦ ὑποβληθέντα δικαιολογητικά, περὶ διορισμοῦ τῆς ὡς Καθηγητρίδος Σμ. Αγωγῆς εἰς δημοσία σχολεῖα Μ Β τῆς πτυχιούχου τῆς Ἰθνικῆς Ἀκαδημίας Σμ. Αγωγῆς Ζερβοῦ Βεατρίκης,

Ἀποφασίζομεν

Ἐγκρίνομεν τὴν ἐπὶ ὠρομισθίῳ ἐκ δραχ. 24 πρόσληψιν τῆς πτυχιούχου τῆς Ἰθν. Ἀκαδημίας Σμ. Αγωγῆς Ζερβοῦ Βεατρίκης διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Σμ. Αγωγῆς εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ ΣΤ. Δημοτ. Σχολ. Κερκύρας τῆς Α' περιφ. Κερκύρας τῆς ὁμοειβῆς τῆς ταύτης καταβαλλομένης ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Γονέων καὶ Κηδεμόνων τοῦ

./.

έγγραφο 4: Έγκριση πρόσληψης γυμνάστριας στο 6ο Δημ. Σχ. (1959)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
Δ/ΝΣΙΣ ΣΩΜΑΤ.ΑΓΩΓΗΣ

Πληροφορίες: Αθην. Αλαμάνος
Τηλέφ. 24395

Εν Κερκύρα τη 17 - 11 - 1975
Αριθ. πρωτ. 37750

Πρός

Τους κ.κ.Δ/ντές των Δημοτικών
Σχολείων, 1ου, 4ου, 5ου, 6ου, 7ου,
8ου, 9ου, Ιδιωτικού Άγίου Ι-
ωάννου και Ιδιωτικού Ιόνιος
Σχολή.

Ενταύθα.

Εκ του αποσταλέντος ύφ'ύμων προγράμματος ώρων διδασκαλίας του μαθήματος της Γυμναστικής, παρατηρήσαμεν ότι, εις μερικές περιπτώσεις τοῦτο διδάσκεται εις ἀναταλλήλους ώρας (ἀπό 12ης ἕως 14ης).

Επειδή τοῦτο ἀντιβαίνει πρὸς τοὺς παιδαγωγικοὺς καὶ ὑγεινοὺς σκοποὺς τοῦ μαθήματος, ὡς ἐπίσης καὶ πρὸς τὰς σχετικὰς διαταγὰς τοῦ Ἰπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ἡ τελευταία ρ.712.4/8/109510 τῆς 15-10-75,

Παρακαλοῦμεν ὥπως, διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, τροποποιήσετε τοῦτο πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἐξέτευσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ μαθήματος ἐκ'ὀψεως τῶν μαθητῶν.

Κοινοποιήσεις.

- 1) Νομαρχιακὸν Ἐπιθεωρητὴν Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσης.
- 2) Εἰς Δημοτικὸν Σχολεῖον.
- 3) Γ: " "

Ενταύθα.

Εντολὴ Νομάρχου

έγγραφο 5: Έγγραφο του Ν.Ε.Φ.Α. Κέρκυρας για την τροποποίηση ωρολογίων προγραμμάτων σχολείων σχετικά με τις ώρες διδασκαλίας της Γυμναστικής (1975)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ Κερκύρας

Δ/σις Σωμ. Ἀγωγῆς

Βαθμὸς Ασφαλείας

Ἐν Κερκύρα τῇ 26-3-1976

Ἀριθ. Πρωτ. Δ.Υ. Βαθμὸς Προτεραιότητος

Ταχ. Δ/σης :
Πληροφορίες : Ἀ. Ἀλαμῶνος
Τηλέφωνον : 31395

Τὴν Νομαρχίαν Κερκύρας
ΠΡΟΣ : Διὰ τῆς Ὁμάδος Ἐργασίας
Ἐκπαιδεύσεως

ΘΕΜΑ : "Υποβολὴ προτάσεων διὰ τὸ πενταετές Πρόγραμμα ἀναπτύξεως 1976-80".

Ἐπισημάνεις ἀδυναμιῶν καὶ ἐμποδίων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀθλητισμοῦ ἐν Κερκύρα :

- 1) Ὁ τρόπος μέ τὸν ὁποῖον κινεῖνται αἱ Ἐπιτροπὴς Δ/σεως τῶν Ἐθνικῶν Σταδίων-Γυμναστηρίων, παρεμποδίζει τὴν ταχεῖαν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Ἐπιβάλλεται νὰ δοθῇ εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς αὐτάς μεγαλυτέρα εὐχέρεια ὡς πρὸς τὴν διαχείρησιν τῆς περιουσίας αὐτῶν.
- 2) Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀθλητισμοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λευκίμμης ἣτις ἔχει πληθυσμὸν περὶ τὴν 13.000 κατοίκους, διαθέτουσα Γυμνάσιον μὲ περισσοτέρους τῶν 500 μαθητῶν καὶ ἀθλητικὸν Σωματεῖον, ἐπιβάλλεται ἡ κατασκευὴ πλήρους Ἐθνικοῦ Σταδίου.
- 3) Θὰ ἀποτελέσῃ ἔγκλημα διὰ τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν τῆς Κερκύρας εἰς τὰ ὑπὸ ἀνέγερσιν διδαστήρια Μῆσης Ἐκπαιδεύσεως, δὲν κατασκευασθῶν γῆπεδα ἀθλοπαιδιῶν ἱκανὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν τοὺς μαθητὰς αὐτῶν, καθὼς καὶ κλειστὰς σῆθους Γυμναστικῆς. Ἡ εὐθύνη θὰ βαρύνῃ ὅλους μας. Τοῦτ' αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ Γυμνάσιον θηλέων (κτῆριον Παλαιοῦ Νοσοκομεῖου).
- 4) Νὰ δοθῇ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις, εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερον ἀριθμὸν Δημοτικῶν Σχολείων τοῦ Νομοῦ, πρὸς ἐγκατάστασιν ὑποστέγων Γυμναστικῆς καὶ ἀθλητικῶν ὀργάνων, ἀπαραιτήτων διὰ τὴν καλυτέραν ἐκγύμνασιν τῶν μαθητῶν.

Ὁ Δ/τῆς Σωμ. Ἀγωγῆς
Νομοῦ Κερκύρας
Ἀθην. Ἀλαμῶνος

ἔγγραφο 6: Προτάσεις για το πενταετές πρόγραμμα αναπτύξεως 1976-1980 του Ν.Ε.Φ.Α. Κέρκυρας (1976)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ Κερκυρας

Δ/σιν Σωμ. Αγωγής

Βαθμός Ασφαλείας

Εν Κερκυρα τη 24-6-1976

Αριθ. Πρωτ. Σ.Α/418 Βαθμός Προτεραιότητας

Τό Υπουργείον Εθνικής Παιδείας

ΠΡΟΣ: κατ' Ορησινευμάτων

Δ/σιν Φυσικής Αγωγής

Αθήνας

Τεχ. Δ/σης :

Πληροφορία Γ' Α. Αλαμάνος

Τηλέφωνον : 31395

ΘΕΜΑ :

κατόπιν τής υπ' αριθ. 773.21/2579/16-6-76 ύμετέρας, έπεσιεφθμεν κατ' άλλιν τό Δημολικόν Σχολείον Βιρού κατ' διεπιστώσαμεν ότι ύφίσταται άνάγκη έξοπλισμού του Σχολείου διά γυμναστικών όργάνων, ήτις τυγχάνει άπαραίτητος διά τήν έκγύμνασιν των μαθητών του Σχολείου.

Γυμναστικά όργανα ήτινα, κατ' τήν ήμετέραν κρίσιν, δέον όπως τοποθετηθούν είναι: Μία τραμπάλα, μία όρεζοντία κλίμαξ, ένας μύλος πά-δων κατ' ή κατασκευή ενός σκάμματος άλμάτων. Ταύτα θεωρούμεν ως έντε-λώς άπαραίτητα κατ' έχομεν ζητήσει διά του υπ' αριθ. Σ.Α/99/13-2-76 ήμετέρου έγγραφου. Η άγορά κατ' τοποθέτησις των άνωτέρω ύπελογίσθη είς τό ποσό των 35.000 δραχμών περίπου.

Εύχης έργον θα ήτο, έκτός των άνωτέρω, κατ' ή τοποθέτησις μίας κυλίστρας (άγορά ως έγγιστα 7.500 δραχ.), μίας αιώρας 4 θέσεων αξίας 14.000 δραχ., μίας σύνθετου γεφύρας άναρριχήσεως παιδών με κινουμένους κρίκους αξίας 15.500 δραχ. κατ' ή κατασκευή βαλβίδος σφαιροβολίας.

Η αθλή του Σχολείου είναι ύπερεπαρκής διά τήν έγκατάστασιν άρκιτων Γυμναστικών όργάνων. Η περιμετρός της πρέπει νά περιορισθί, λόγω τή φύσεως του έδάφους (έπικλινής προς τίς δύο πλευρές) είς τά 140 περίπου μέτρα. Επιδάλλεται ή περίφραξις, ένα προστατεύση τά έντός αύτης τοποθετηθησόμενα Γυμναστικά όργανα, άποτελουμένης έκ σιδηρών πασσάλων μετ' συρματοπλέγματος, με βάσιν έκ τσιμέντου, δαπάνης ως έγγιστα περί τίς 20.000 δραχ., διότι ως μās έδήλωσεν ό Δ/τής του Σχολείου, οι κάτοικοι του χωρίου είναι διατεθειμένοι νά πρόσφέρουν έθελοντικώς έργασίαν.

Τό Σχολείον τοῦτο έχει δύο βασικά πλεονεκτήματα: α) λόγω θέσεως θα δόναται νά έξυπηρετήση άρκιτά έκ των γύρω χωρίων κατ' β) ό Δ/τής του Σχολείου, νέος τήν ήλικίαν, τυγχάνει Εφορος Στίβου του κυριωτέ-ρου Αθλητικού Σωματείου του Νομού Κερκυρας, του Κερκυραϊκού Γυμνα-στικού Συλλόγου, προυπόθέσις ήτις έγγυάται τήν καλήν χρήσιν των όργάνων Γυμναστικής κατ' τήν άνάπτυξιν του Αθλητισμού Στίβου είς τήν

Εντολή Νομάρχου

Αγωγής

Αθήνα, Αλαμάνος

έγγραφο 7: Έγγραφο του Ν.Ε.Φ.Α. Κέρκυρας για την εγκατάσταση αθλητικών όργάνων στο Δημ. Σχ. Βιρού (1976)

Ε.Φ.

Βαθμός Ασφαλείας

Σ.Α 47

20-1-76

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΣΩΜ. ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΩΝ

Αθήναις

τῇ

12-1-

197 6

Αριθ. πρωτ.

Βαθμός προτεραιότητας

Φ 773.211/070

Ταχ. Δ/σεις : Έρμος 15

Πληροφορίες :

Τηλέφωνον : 3231-390

ΠΡΟΣ : ✓ Τὴν Νομαρχίαν Κερκίρας
Δ/νσιν Σωματικῆς Ἀγωγῆς
Εἰς Κέρκυραν

ΘΕΜΑ : Ἐπιχορήγησις Σχολείων.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' ἀριθ. Σ.Α./6/5-1-76 ὑμετέρας ἀναφορᾶς, γνωρίζομεν εἰς ὑμᾶς ὅτι διὰ τὴν χορήγησιν οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως εἰς Σχολεῖα πρὸς ἐκτέλεσιν Γυμναστηριακῶν ἔργων ἢ ἐγκαταστάσιν ὀργάνων παιδικῆς χαρᾶς, δεόν ὥπως ἐν ἑκαστῷ Σχολεῖῳ κειρωρισμένως ὑποβάλλῃ ἡμῖν δι' ὑμῶν σχετικὴν ἀναφορὰν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν (προϋπολογισμὸν δαπάνης κ.λ.π.), ἕνα ἐν συνεχείᾳ ἢ καθ' ἡμᾶς Ὑπηρεσίᾳ μελετήσῃ τὴν δυνατότητα ἐκανοποιήσεως τοῦ ἐν λόγῳ αἰτήματος, ἐν τῇ γενικωτέρῳ πλαισίῳ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν σχολείων ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀνάγκας τούτων καὶ πρὸς τὸ ὕψος τῆς διατιθεμένης διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν πιστώσεως.-

Ἑσωτερικὴ Διανομή

Δ/νσιν Σωμ. Ἀγωγῆς
Τμῆμα Γυμναστηρίων.

Ὁ Διευθυντής

ΙΩ. ΣΚΟΡΔΙΔΗΣ

Α. Π. Β. Σ. ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ
Σ. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

έγγραφο 8: Έγγραφο της Διεύθυνσης Σωματικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας για την επιχορήγηση αθλητικών εγκαταστάσεων (1976)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δ.Ε.Β. ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΦΟΡΕΙΑ
7ου ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ
Κ Ε Ρ Κ Υ Ρ Α Σ

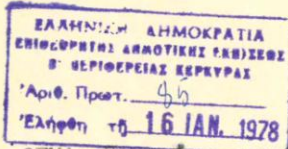
Κέρκυρα τ.ς 28-12-1977

Αριθ. Πρωτ. 193

η μη έφρασε

Ταχ. Δ/ση: 7η Παρ. Δον. Δημουλίσσα
Πληροφορίες: Επ. Χυτήρης
Τηλέφωνο: 31193

ΠΡΟΣ: Τόν κ. Πρόεδρον καί τό
Διοικητικόν Συμβούλιον τοῦ
Ψυχιατρικοῦ Νοσοκομείου
Κερκύρας

ΚΟΙΝ: Ἐπὶ/τὴν Δ.Ε.Β. Κερκύρας

ΘΕΜΑ: Παραχώρηση τοῦ Σχολεῖο ἀναλυτικοῦ χώρου."

Σὺς γνωρίζουμε τὰ παρακάτω:

Τὸ 7ο Δημοτικὸ Σχολεῖο Κερκύρας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ Σχολικοῦ
ἔτους 1977-78 ἐγκατεστάθηκε στὸ νέο διδαστήριον ποὺ βρέθηκε-
ται παράπλευρα καὶ νοτιοδυτικῶς τοῦ Ψυχιατρικοῦ Νοσοκομείου.

Στὸ ἀνατολικὸ τμήμα τοῦ χώρου τῆς αὐλῆς τοῦ Σχολεῖου ὑπάρχει
ἀναλυτικὸς χώρος ποὺ ἀνήκει στὴν κυριότητα τοῦ Ψυχιατρικοῦ
Νοσοκομείου.

Φρονούμε ὅτι ὁ χώρος αὐτός θά ἦταν δυνατόν νὰ ἀποτελέσει
συμπλήρωμα τοῦ ὑπολοίπου χώρου τῆς αὐλῆς τοῦ Σχολεῖου, ὥστε
μὲ τὴν κατάλληλη διαμόρφωσή του νὰ γίνεи χώρος κατάλληλος
γιὰ τὴν ἐγκατάσταση ἀθλοπαιδιῶν σὲ ὄφελος τῆς σωματικῆς καὶ
πνευματικῆς ὑγείας τῶν μαθητῶν.

Σὺς παρακαλοῦμε θερμὰ καὶ εἰσηγηθεῖτε σὲ συνεδρίαση τοῦ
συμβουλίου σας τὴν προσωρινὴ παραχώρηση στὸ Σχολεῖο μας τοῦ
ἀναλυτικοῦ αὐτοῦ χώρου.

Πρόεδρος τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας
τοῦ 7οῦ Δημοτικοῦ Σχολεῖου
Κερκύρας
Παπαγεωργίου

ἐγγραφο 9: Αἴτημα επέκτασης τῆς αὐλῆς τοῦ 7ου Δημ. Σχ. γιὰ τὴν ἐγκατάσταση ὁργάνων ἀθλοπαιδιῶν (1977)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Δ/ΝΣΙΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΩΝ

Ταχ. Δ/σεις : Ερμού 15

Πληροφορίες : Χαρ. Κόντος

Τηλέφωνον : 3230535

ΘΕΜΑ : *Επιχορήγηση Γυμνασίου Λευκίμμης
Κερκύρας.

Φ.Α 341
22-5-78 13 Μαΐου 1978

Αριθ. Πρωτ. 723.21/54415

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Έχοντες υπόψη τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Ν. Δ/τος 1729/1942, περὶ τοῦ Κεφαλαίου Σχολικῆς Γυμναστικῆς καὶ Σκοποβολίας καὶ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Ν. Δ/τος 646/1970, περὶ μετονομασίας τοῦ ἐν λόγῳ Κεφαλαίου καὶ κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως τούτου καὶ τῆς ἀριθμ. 323/6-5-1978 ἀναφορᾶς τοῦ Νομαρχιακοῦ *Επιθεωρητῆ Φυσικῆς *Αγωγῆς Κερκύρας

Ἀποφασίζομεν

Ἐγκρίνομεν τὴν διάθεσιν δραχμ. (... 40.000...) σαράντα χιλιάδων...

... εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κεφαλαίου Σχολικῆς Γυμναστικῆς καὶ Σχολικοῦ Ἀθλητισμοῦ, οἰκον. ἔτους 1978 καὶ ὑπὸ Κ.Α. 2278..., ὡς καὶ τὴν ἐκδοσὶν ἰσοπόσου χρηματικοῦ ἐντάλματος ἐπ' ὀνόματι τῆς Σχολικῆς *Εφορείας τοῦ Γυμνασίου Λευκίμμης Κερκύρας τῆς *Επιλ. Περ. Μ.Ε. Κερκύρας.

*Επιχορηγοῦμε ἀὐτῇ γιὰ τὴν κατασκευὴ γηπέδων ἀθλοπαιδιῶν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν ὁργάνων καλαθοσφαίρας-πετοσφαίρας στὸ Γυμναστήριον τοῦ Γυμνασίου.

Ἡ ὡς ἄνω Ἐφορεία παρακαλεῖται, ὅπως ἐξοφλήσῃ τὸ ἐν λόγῳ ἔνταλμα διὰ κανονικῆς ἐντύπου διπλοτύπου ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως, ἀποκεκομμένης ἐκ στελέχους, δεόντως τεθεωρημένης ὑπὸ τοῦ *Γεν. *Επιθ. Μ.Ε. *Επι. Περ. Κερκύρας... καὶ χαρτοσημασμένης διὰ ἰσοδράχμου χαρτοσήμου.

Κοινοποιήσεις :

1) Νομαρχία Κερκύρας Δ/ση Φυσικῆς *Αγωγῆς

Ὁ *Υπουργός

2) Γεν. *Επιθ. Μ.Ε. *Επι. Περ. Κερκύρας

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

3) Σχολικὴ *Εφορεία Γυμνασίου

4) Λευκίμμη-Κερκύρας

Ἐσωτερικὴ Διανομή

1) Δ/σιν Σωμ. Ἀγωγῆς, Τμήμα Γυμν/ρίων (2)

2) Ὑπηρεσίαν Παρέδρου Ε. Σ.

3) Δ/σὴ Δ/νῶν κ' Ὀρίων. Ὑποθέσεων (2)

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

760/2-3-74/10.000

έγγραφο 10: Επιχορήγηση για την κατασκευή γηπέδων αθλοπαιδιών στο Γυμνάσιο Λευκίμμης (1978)

Φ 10

Προϊστ. Γραφ. Διεύ. Φυσικής (Διεύθυνση)
18/1/83.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΘ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚ/ΤΩΝ Αθήνα 13 Ιανουαρίου 1983
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ Αριθ. Πρωτ. Βαθμός Προτεραιότητας
ΤΜΗΜΑ Α' 2.73/6792/ Γ4/ 25 ΕΠΕΙΓΟΝ

Ταχ. Δ/ση : Ερμού 15
Πληροφορίες : Δ. Ρουανάς
Τηλέφωνο : 32.22.584

- ΠΡΟΣ: Τους κ κ Νο άρχες του Κρατους
2. Προϊστά. ενους Δ/σεων Δημοτικής Εκπ/σης
 3. Δ/ντες Παιδαγωγικών Ακαδημιών
 4. Δ/ντές Πειραματικών Σχολείων και Εκκλησιαστικών Παιδαγωγικών Ακαδημιών Θεσ/νίκης και Βελλας Έδρες τους.

Ε Ε Μ Α: Η Φυσική αγωγή στο Δημοτικό σχολείο "

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΘΕΣΤΗΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΑΣ

Πρωτ. 49/14-1-83
Αριθ. Διεκπ.

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ

- ΚΟΙΝ: 1. Υφυπουργό Αθλητισμού Ν. Γενιάς
κ κ Κ. Ααλιώτη Πανεπιστημίου 25
2. Γενικό Γραμματέα Αθλητισμού
κ κ Μ. Κουλούρη, Πανεπιστημίου 25
✓ 3. Προϊστά. ενους Γραφείων Φυσικής Αγωγής (σ' όλους τους Νομούς της Χώρας)
4. Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας
Βενοφάντος 15 Α - Αθήνα

Το Υπ.Ε.Π.Θ., στα πλαίσια ενός ευρύτερου εκπαιδευτικού προγράμματος για τη βελτίωση της σχολικής αγωγής, καθιερώνει από το σχολικό χρόνο 1982 - 1983 τη Φυσική Αγωγή, σαν έδση α και στο Δημοτικό Σχολείο. Έχοντας κατά νου ότι ενώ έχει τωση μεγάλη ση'ασία για την ανάπτυξη του παιδιού, είχε αφιερεί στην ελεύθερη διάθεση του κάθε υπεύθυνου, ώστε τις περισσότερες φορές να μ'ην γίνεται σαν άδηση ή να γίνεται σε λίγες περιπτώσεις αλλά και σ' αυτές όχι σωστά.

Σήμερα που το Υπ.Ε.Π.Θ. αποβλέπει να δώσει στα Ελληνόπουλα μια ολοκληρωμένη αγωγή, αντιπροσώπευει το θέ α της Φυσικής Αγωγής, σαν μια

δραστήρια έκφραση ζωής, που έχει επίδραση στη σωματική κοινωνική αντίληψη, στη βιολογική ανάπτυξη, στη καλλιέργεια της ευγενικής άιλλας και στο πνεύμα της συνεργασίας που πρέπει ν' αναπτύσσεται ανάμεσα στα παιδιά.

Γι' αυτό πιστεύουμε πως η Ξυσική Αγωγή πρέπει να πάρει ουσιαστική θέση μέσα στο χώρο του Δημοτικού σχολείου, έστω και με τις γνωστές δυσκολίες που υπάρχουν, από την έλλειψη του κατάλληλου γυμναστικού προσωπικού και των αθλητικών εγκαταστάσεων στα σχολεία αυτά.

Με τη βάση αυτή εισάγεται σ' όλα τα Δημοτικά σχολεία της χώρας, η Ξ. Α. σάνμάθημα με μορφή παιζικής άθλησης που αποβλέπει στη καλλιέργεια ψυχοσωματικών ικανοτήτων και στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης και σύγχρονης νεανικής προσωπικότητας.

Η άθληση αυτή πρέπει να ικανοποιεί λειτουργικές και βιολογικές ανάγκες του παιδιού με ερεθισμούς στο κυκλοτοριακό και αναπνευστικό του σύστημα για τη σωστή του ανάπτυξη και την καλή του υγεία.

Μιά τέτοια άσκηση μπορεί να περιλαμβάνει τέσσερα βασικά αθλήματα.

- α) Κλασσικό αθλητισμό (δρόμο, άλμα, ρίψη)
- β) Αθλοπαιδιές (μπάσκετ - βόλλεϋ),
- γ) Κολύμβηση (όπου υπάρχουν κολυμβητήρια με κατάλληλους εκπ/τές,) και
- δ) Γυμναστική με μορφή ελεύθερης δραστηριότητας (άσκηση - παιχνίδια) με τα στοιχεία της ψυχαγωγίας και της βιοκινητικής ανάπτυξης (όχι την παλιά Σουηδική Γυμναστική) Προϋπόθεση για την επιτυχία της προσπάθειας αυτής είναι:

Η αξιοποίηση του σεμιναρίου που έγινε το περασμένο Φθινόπωρο 1982 σε κάθε Νομό για την Ξ.Α. στο Δημοτικό Σχολείο)

Τα στοιχεία που δόθηκαν σε κείνους τους εκπ/κούς που παρακολούθησαν τις ενημερωτικές συγκεντρώσεις για την Ξ.Α. πρέπει να εφαρμόζονται στα παιδιά σε όσα από τα 4 αθλήματα είναι τούτο δυνατόν.

Γιά ένα καλό ξεκίνημα, παρακαλούνται οι Διευθυντές όλων των Δημοτικών Σχολείων, να βοηθήσουν στο καινούργιο έργο που ανέλαβαν οι δάσκαλοι

Με συλλογική προσπάθεια σχολείου καί άλλων παραγόντων (ΥΠ.Ε.Π.Θ. ,

Γ. Γ. Α., Νομαρχίας, Τ. Αυτ/σης) πρέπει να μετατραπεί ο κάθε σχολικός χώρος, σ' ένα υποτυπώδες Γυμναστήριο.

Το θέμα αυτό μελετάται από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. σε συνεργασία με τον Υφυπουργό Αθλητισμού Ν. Γενιάς.

Πέρα απ' αυτό, σημαντικός θάναί ο ρόλος των δασκάλων σ' αυτή τη προσπάθεια, που θα πρέπει νάχουν πεισθεί ότι το Δημοτικό Σχολείο για την Φυσική αγωγή, δεν βρίσκεται στη σφαίρα της προαιρετικής δραστηριότητας, αλλά στο αμοιβαίο ενδιαφέρον των εκπ/κών και των τοπικών μαζικών φορέων.

Γι' αυτό, για να έχει ευρύτερο ενδιαφέρον και αποτελεσματία προσπάθεια για την καλλιέργεια της Φυσικής αγωγής σ' αυτή τη βαθμίδα της εκπ/σης, θα συγκροτηθεί σε κάθε σχολείο μια Επιτροπή από εκπ/κούς του Σχολείου και τον Διευθυντή^{του} και από άλλους εκπροσώπους τ. αυτοδ/σης και Συλλόγων γονέων και κηδεμόνων για την καλλίτερη οργάνωση της αθλητικής κίνησης στο Δημοτικό Σχολείο.

Πιο συγκεκριμένα, με απόφαση του Νομάρχη, η επιτροπή αυτή θα αποτελείται από τον Διευθυντή του σχολείου, από τέσσερες δασκάλους (έναν για κάθε άθλημα) και από έναν εκπρόσωπο της τ. Αυτ/σης, αν αυτό είναι δυνατόν και ένα του Συλλόγου γονέων και κηδεμόνων.

Έργο αυτής της Επιτροπής θα είναι η οργάνωση και η αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων της Φυσικής αγωγής του σχολείου.

Η φροντίδα της για την ικανοποίηση του αθλητικού ενδιαφέροντος των μαθητών και για δραστηριοποίησή τους και την μετάβασή τους σε αθλητικούς χώρους.

Όσα αθλήματα καλλιεργούνται στο σχολείο και δεν απαιτούν ιδιαίτερες τεχνικές γνώσεις, θα γίνονται από τους δασκάλους που έχουν ήδη ενημερωθεί πάνω σε συγκεκριμένο αθλητικό αντικείμενο.

Τα ειδικά όπως αθλήματα της κολύμβησης και της ενόργανης γυμναστικής, θα γίνονται μόνο από ειδικούς καθηγητές Φυσικής αγωγής που θα υπηρετούν σε αντίστοιχα αθλητικά κέντρα.

Για την αξιοποίηση της όλης προσπάθειας για τη Φυσική αγωγή στο Δημοτικό Σχολείο, θα γίνουν σ' όλη τη χώρα και σε διάφορα χρονικά διαστήματα του σχολικού χρόνου 1982 - 83 αθλητικές εκδηλώσεις με μορφή ημερίδας (όχι επίσημη) σ' όσα αθλήματα είναι τούτο δυνατόν.

Με τους αγώνες αυτούς αποβλέπουμε

- 1) Ν'αξιοποιηθεί ο ρόλος των δασκάλων για το καινούργιο έργο που ανέλαβαν.
- 2) Να δοθεί ευκαιρία στα παιδιά για ещё ευρύτερη αθλητική κίνηση.
- 3) Να καλλιεργηθεί το πνεύμα της συλλογικής προσπάθειας σ'όλους τους δασκάλους για τη Δ. Α. και να μπουν τα πρώτα θεμέλια του αθλητικού οικοδομήματος στο Δημοτικό Σχολείο.
- 4) Να καλλιεργηθεί ο αθλητισμός σε πλατειά βάση.

Συγκεκριμένα να γίνουν αγώνες στίβου (δρόμος 60 μ., 300 μ., ρίψη ελαστικής σφαίρας.

2) Αθλοπαιδιές (Μίνι μπάσκετ - Βόλλεϋ)

3) Αγώνες δρόμου σε ανώμαλο έδαφος (1000 μ.)

4) Αγώνες κολύμβησης (όπου υπάρχουν κολυμβητήρια)

Όλοι οι παραπάνω αγώνες να γίνονται σε προαιρετική βάση και σύμφωνα με την αποκλειστική προτίμηση του κάθε σχολείου για περικό ή για όλα τα παραπάνω αθλήματα, σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες κλιματολογικές και λειτουργικές συνθήκες της κάθε περιοχής του σχολείου.

Ιδιαίτερα όμως στις πόλεις που υπάρχουν δυνατότητες, οι αγώνες να γίνουν υποχρεωτικά, όπως στην Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Βόλο, Καβάλα, Τρίπολη, Ηράκλειο, Τρίκαλα, Ρόδο και όπου αλλού κρίνεται απαραίτητο, μεταξύ μαθητών των Σχολείων των παραπάνω πόλεων.

Τους αγώνες αυτούς θα οργανώσουν η Δ/ση Δημοτικής Εκπ/σης του Νομού ή Διαμερίσματος σε συνεργασία με το Γραφείο Ψυχικής Αγωγής.

Θέλουμε να πιστεύουμε πως με τον τρόπο αυτόν θα δημιουργηθεί το πραγματικό ενδιαφέρον, δασκάλων, γονέων, μαθητών έτσι που ο αθλητισμός να γίνει ποιότητα ζωής.

Γι'αυτό παρακαλούμε τους εκπαιδευτικούς των Δημοτικών Σχολείων και όσους πραγματικά ενδιαφέρονται για την Ψυχική αγωγή, να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να γίνει επί τέλους πράξη, ο πόθος και η

ελπίδα του Λαού μας, για μία καλλίτερη παιδεία.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

Ο Υ Π Ο Υ Ρ Γ Ο Σ

1. Γραφείο Υπουργού
κ. Απ. Κακλαμάνη
2. Γραφείο Υφυπουργού
κ. Π. Μώραλη
3. Δ/ση Εφαρμογής
Προγραμμάτων Δημοτικής
Εκπ/σης και Προσχολικής
Αγωγής
4. Δ/ση Φυσικής Αγωγής.

Π. ΜΩΡΑΛΗΣ

Ακριβές Αντίγραφο

Ο Προϊστάμενος

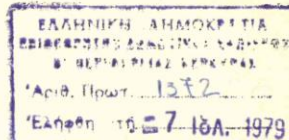
έγγραφο 11: Εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας (1983)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΙΥΣΙΣ ΣΟΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΩΝ

Τελ. Δ/σης : Έρμος 15
Παραπομπή : Χαρ.Κόντος
Τηλέφωνο : 3230-535
ΘΕΜΑ : "Επιχορήγηση 7ου Δημοτικού

Νά διατηρηθῇ μέχρι 31-12-84
Εν Αθήναις τῇ 30. Ιουνίου... 1979.
Αριθ. Πρωτ. Γ/126910 Π.Ε

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Σχολείου Κερυθράς
Έχοντας υπ' όψη τὸ άρθρον 1 τοῦ Ν. Δ/τος 1729/1942, περί τοῦ Κεραλαίου Σχολικῆς Γυμναστικῆς καὶ Σωματικῆς καὶ τὸ άρθρον 1 τοῦ Ν. Δ/τος 696/1970, περί μεταρρυθμίσαι τοῦ ἐν λόγῳ Κεραλαίου καὶ κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως τούτου κατὰ τοῦ ἀριθ. 585/19-10-78 ἐγγράφου τοῦ
Παρθενίου. "Επιθεωρητῆ Φυσικῆς. "Αγωγῆς Κερυθράς.....

Ἀποφασίζομεν
Ἐγκρίνομεν τὴν δαπάνην ἀρχικῶν (60.000) ἑξήντα Χιλιάδων.....
..... εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ
τοῦ Κεραλαίου Σχολικῆς Γυμναστικῆς καὶ Σωματικῆς "Αθλητισμοῦ, ὅλου, ἔτους 1979, καὶ ὑπὸ Κ.Λ.Α.
2277 ὡς καὶ τὴν ἐνδοσυν ἰσοπέδου χρηματικῶν ἐντάλματος ἐπ' ὀφθαλμῶν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς...
Ἐφορείας τοῦ 7ου Δημοτικῆς Σχολείου Κερυθράς κατὰ Β. "Επιθ. κατὰ...
Περιφ. Δ.Ε. Κερυθράς.....
..... ἐ.π.ι.χ.ο.ρ.η.γ.ο.φ.μ.ε.....
αὐτὴν γιὰ τὴν ἀγορὰ καὶ ἀγνατάσταση δρογῶν παιδων κατὰ στοδ-...
Γυμναστήριον τοῦ Σχολείου.....

Ἡ ὡς ἔνω Ἐγγραφεὶ παραινέται, ὥπως ἐξοφλήσῃ τὸ ἐν λόγῳ ἐντάλμα διὰ κανονικῆς ἐντύπου διπλο-
τύπου ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως, ἀποκεκομμένης ἐκ στελέχους, δεόντως τελεωρημένης ὑπὸ τοῦ κ. Γεν. "Επιθ./τῆ
Β. "Επιθ. Περιφ. Δ.Ε. Κερυθράς καὶ χρηροσημασμένης διὰ τὸ δρόχου χρηροσῆμου.

Κοινοποιήσας :

- 1) Παρθενίου Κερυθράς.....
- 2) Δ/ση Φυσικῆς. "Αγωγῆς.....
- 3) κ. Γεν. "Επιθ. Β. "Επιθ. Περιφ. Δ.Ε. Κερυθράς
- 4) Σχολικῆς. Ἐφορεία 7ου Δημοτικῆς.....

Ὁ Ὑπουργός

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΥΤΗΣ

Ἐσωτερικὴ Διανομή

- 1) Δ/σην Σομ. "Αγωγῆς, Τμήμα Γυμναστικῆς
- 2) Ὑπηρεσίαν Παρέδρου Ε.Ε.
- 3) Δ/σην Δ.Ο.Υ. Τμήμα Γ.Ε.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ
Ο ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΟΣ

760/2-3-74/10.000

έγγραφο 12: Επιχορήγηση αθλητικών έργων 7ου Δημ. Σχ. (1979)

0/11

Κέρκυρα 22 Απριλίου 1985

Αριθ. Πρωτ. 105

Προς

Τα Δημοτικά Σχολεία Α΄ και Β΄ Περιφέρειας Ν. Κερκύρας

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

1. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
2. Υφυπουργείο Νέας Γενιάς και Αθλητισμού.
3. Σ.Ε.Γ.Α.Σ. Αθηνών
4. κ. Βασ. Σεβαστή, προπονητή Ανάπτυξης.
5. Γραφείο Φυσικής Αγωγής Ν. Κερκύρας.
6. Ε.Α.Κ. Κέρκυρας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
1^ο ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΟΤ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Αρ. Πρωτ. 430
Ελήφθη 3-5-85

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Η

Β΄ ΑΓΩΝΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ Ε΄ ΣΤ΄ ΤΑΞΗΣ.

Η Τοπική Επιτροπή Σ.Ε.Γ.Α.Σ. Κέρκυρας προκηρύσσει την Β΄ φάση των αγώνων Δημοτικών Σχολείων Ν. Κερκύρας σύμφωνα με την προκήρυξη του Σ.Ε.Γ.Α.Σ. σε συνεργασία με το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς και Αθλητισμού και τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. Οι αγώνες θα διεξαχθούν στις 20 Μαΐου στο Εθνικό Στάδιο Κέρκυρας.

Στην Β΄ φάση των αγώνων θα αγωνισθούν ο πρώτος μαθητής και η πρώτη μαθήτρια από κάθε σχολείο στα παρακάτω αγωνίσματα:

50μ. - 150μ. - 600μ. - Μήκος - Ύψος - Μπαλάνι

(Τα ίδια αγωνίσματα θα γίνουν για τα αγόρια και τα κορίτσια).

Όλα τα σχολεία πρέπει να τελέσουν εσωτερικούς αγώνες (Α΄ φάση) σε χώρο που θα επιλέξουν οι Διευθύνσεις των σχολείων μαζί με τον καθηγητή τους της Φυσικής Αγωγής μέχρι 11 Μαΐου 1985. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Εθνικό Στάδιο από 8.30 έως 13.00 σε συνεννόηση με τον Δ/ντη Ε.Α.Κ. κ. Ν. Μόσχο τηλ. 39.190.

Σε όλες τις φάσεις θα αγωνισθούν μαθητές-τριες Ε΄ και ΣΤ΄ Τάξης που γεννήθηκαν 1973-1974-1975.

Στην επιλογή αθλητών-τριών σας θα βοηθηθείτε από τις καταστάσεις που σας έστειλε ο Προπονητής Ν. Μόσχος σύμφωνα με την επιλογή που είχε γίνει το μήνα Νοέμβριο 1984. Συνιστάται να αγωνισθούν όλα αυτά τα αγόρια και τα κορίτσια που διαλέχθηκαν για να επιλεγεί ο πρώτος μαθητής και η πρώτη μαθήτρια σε κάθε αγώνισμα.

Στην Β΄ φάση θα αγωνισθούν 6 αγόρια και 6 κορίτσια από κάθε σχολείο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΙΡΑΣ

2ο ΛΥΚΕΙΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΤΜΗΜΑ

Ταχ. Δ/ση: ΚΟΥΣΟΥΡΤΟΥ ΣΠ.ΣΥΝΔΑ 4

Ταχ. κώδικας: 49100

Πληροφορίες: Α.ΤΕΛΑΙΜΠΑΡΗΣ

Τηλέφωνο: 31-733

ΚΕΡΚΙΡΑ 15 - 10 - 1987

Αριθ. πρωτ. 925

ΠΡΟΣ: Το Γραφείο Ουσικής Αγωγής

Ενταύθα

ΚΟΙΝ.: 1ο Δ/ση Δευτ. Εκπ. Νο. Κερκίρας-Ενταύθα
2ο Νομαρχία Κερκίρας-ΟΣΚ.-Ενταύθα
3ο Δημοτική Επιτροπή Παιδείας-Ενταύθα
4ο Καθηγητές 6ο Λ. 2ου Λυκείου-Ενταύθα

Θ Ε Μ Α:

Σας γνωρίζουμε ότι στο Λύκειό μας δεν υπάρχει γήπεδο καλαθοσφαίρας ή βόλλεϋ, και πολύ περισσότερο ούτε χώρος, για να παίζουν τα παιδιά κατά την ώρα της Γυμναστικής ποδοσφαίρου.

Επίσης γνωρίζουμε-το ήδη γνωστό στους πάντες-ότι το γυμναστήριο είναι σχεδόν άχρηστο, αφού κι αυτό δε διατίθεται βράδια Ουσικής Αγωγής ούτε εγκαταστάσεις αθλοπαιδιών.

Ακόμη, σας πληροφορούμε ότι οι καταστηματαρχές γύρω από τα Λύκεια διαμαρτύρονται, όταν οι μαθητές παίζουν ποδοσφαίρο. Καλούν συχνά το 100, με αποτέλεσμα να το απαγορεύσουμε καθ'όλοκληρον στο χώρο προς το δρόμο. Μένει ένας στενός χώρος προς το μέρος του Νεοκοιμητίου που φθίνει μόνο για BASKET, αλλά και εκεί είναι αδύνατο να παίζουν, γιατί διαμαρτύρονται οι καθηγητές ότι ενοχλείται το μέγεθός τους.

Οι κομ. συνάδελφοι της Ουσικής Αγωγής παραπονούνται-δικαιολογημένα- ότι δεν μπορούν να εφαρμόσουν σωστά το πρόγραμμά τους, όταν δε συνεδρουν τις ασκήσεις και με αθλοπαιδιές.

Κατ'επιν αυτών, παθαλούμε να κάμει τις θέουσες ενέργειες, ώστε να επιλυθεί το σοβαρότερο δυνατό το πρόβλημα.

Ο Διευθυντής

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Η ΤΕΛΑΙΜΠΑΡΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ταχ. Δ/ση: Νομαρχία

Ταχ. κώδικας: 491 00

Πληροφορίες: Ο.Α.Σ.Κ.

Τηλέφωνο: 34 395

Αθήνα 26 / 10 / 198 7

Αριθ. πρωτ. 923

ΠΡΟΣ:

1. Δήμο Κερκυραίων Ενταύθα

2. Οργανισμό Σχολικών κτηρίων
Ενταύθα

ΚΟΙΝ.: 1.4/ση Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης
2. 2ο Λύκειο Κερκύρας

ΘΕΜΑ: Βελτίωση πύλεως χώρου και κλειστού
Γυμναστηρίου σχολικών μονάδων Λυκείων.

ΣΚΣΤ: 925/19-10-87 ε γράφο 2ου Λυκείου Κερκύρας.

Re αφορά το παραπάνω σχετικό έγγραφο του 2ου Λυκείου Κερκύρας που μας εκδίδει την κατάσταση του αυλαίου χώρου και του κλειστού Γυμναστηρίου των σχολικών μονάδων των Λυκείων της πόλεως μας, αλλά και από δική μας διαπίστωση και επιβεβαιώνει τα όσα γράφονται στο παραπάνω σχετικό έγγραφο που σας έχει κοινοποιηθεί, κρίνουμε σκόπιμο να σας υπενθυμίσουμε θερμή παρέμβαση όπως με την δική σας φροντίδα βελτιωθούν οι εγκαταστάσεις της αυλής και του κλειστού Γυμναστηρίου των σχολικών μονάδων των Λυκείων της πόλεως μας.

Είναι και σε σας γνωστό ότι ο παραπάνω χώρος είναι καθημερινός λειτουργικός κορεσμένος, μια που φιλοξενεί 1.500 περίπου μαθητές. Θα πρέπει λοιπόν ο χώρος αυτός να αποτελέσει πρόκληση στους μαθητές για παραμονή σ' αυτόν και όχι να τους αποτρέπει λόγω της ακαταλληλότητάς του σε αθλητικές εγκαταστάσεις, που περιλαμβάνονται μάλιστα και από την αρχική μελέτη του έργου.

Γνωρίζουμε την υπευθυνότητά σας και διακρίνει ιδιαίτερα σε θέματα παιδείας και πιστεύουμε πως η παρέμβασή μας, που είναι και παράκληση 1.500 μαθητών του Δήμου μας, θα βρεί ανταπόκριση ανάλογη ώστε με την φρόντιδά σας και εκτιμώντας το πρόβλημα βελτιωθεί ο εν λόγω χώρος που θα δώσει την ευκαιρία στους νέους να γυμναστούν και να ψυχαγωγηθούν, που τόσο ανάγκη έχουν, αλλά και στους καθηγητές της Φυσικής Αγωγής να κάνουν το μάθημά τους όπως καθορίζει το αναλυτικό τους πρόγραμμα.

Θέλουμε να πιστεύουμε επίσης πως η οικονομική δαπάνη που απαιτείται για την πραγματοποίηση των εργασιών, συγκρινόμενη και με το σκοπό που θα εξυπηρετήσει, ότι είναι πολύ μικρή, μια που στο παρελθόν είχαν γίνει ορισμένα έργα τα οποία δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ, ώστε να γίνει σύντομα πραγματικότητα η απαίτηση των μαθητών του Δήμου μας.

Κ. 1

Ε.Α.
Ο Προϊστάμενος Γραφείου
Φυσικής Αγωγής
ΟΡΘΟΣ Ο ΑΣΙΟΣ

έγγραφο 15: Έγγραφο του Προϊσταμένου Φ.Α. για τη βελτίωση των αθλητικών εγκαταστάσεων των σχολείων
(1987)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Τεχ. Δ/νση: Νομαρχία
Πληροφορίες: Θ. Λέζος
Τηλέφωνο: 31 395

Κέρκυρα 12 - 9 - 1990

Αριθ. Πρωτ: 727

Προς: Σχολεία β/θμιας
εκπ/σης Κερκύρας
έδρες τους

ΘΕΜΑ: " Σεμινάριο καδηγητών Φυσικής Αγωγής "

ΕΧΕΤ.: Γ4/1331/24-8-1990 έγγραφο ΥΠΕΠΘ

Σύμφωνα με το παραπάνω σχετικό έγγραφο της Δ/νσης Φυσικής Αγωγής του ΥΠΕΠΘ στις 19-20/1/1990 ημέρες Τετάρτη και Πέμπτη γίνονται σεμινάρια καδηγητών Φυσικής Αγωγής διατεταμένων και αναπληρητών πάνω στο Αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος Φυσικής Αγωγής στο Γυμνάσιο και Λύκειο.

Τα σεμινάρια θα γίνουν στις εγκαταστάσεις του Ε.Α.Κ. Κέρκυρας με ώρα έναρξης την 8.30 π.μ. περίπου.

Η παρακολούθηση του σεμιναρίου είναι υποχρεωτική και παρακαλούνται οι Διευθυντές των Σχολείων να χρηγήσουν τη σχετική άδεια στους καδηγητές Φυσικής Αγωγής.

Ε. Μ.

ο προϊστάμενος Γ.Φ.Α.

ΘΩΛΑΣ ΛΕΖΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. ΥΠΕΠΘ Δ/νση Γ.Α. Αθήνα
2. Σχολικός Σύμβουλος Φ.Α. Ιθάκη
3. Δ/νση β/θμιας εκπ/σης εντεύξει

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
2ο ΔΥΚΕΙΟ

Κέρκυρα 22-10-

1993

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΤΜΗΜΑ

Αριθμ. πρωτ. 771

ΠΡΟΣ: Τον κ. Δήμαρχο Κερκυραίων

Ανταδρα

Ταχ. Δ/ση
Ταχ. Κώδικας
TELEX
TELEFAX
Πληροφορίες
Τηλέφωνο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΝΟΜΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΣΑΜΑΡΑ 1 Τ.Κ. 47100

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1035
ΑΡΙΘ. ΔΙΕΚΤ. 27-10-93

- ΚΟΙΝ.: 1ο Δ/ση Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Ν.Κερκυρας
2ο 1ο Λύκειο Κερκυρας
3ο 3ο " "
4ο Εσπερινό Λύκειο Κερκυρας
5ο Εσπερινό Γυμνάσιο Κερκυρας

ΘΕΜΑ: Λειτουργία κλειστού γυμναστηρίου

ΣΧΕΤ.α. 963/26-10-87 Γραφείο Φυσικής Αγωγής Νομαρχίας Κερκυρας
β.α. Η Γ2/5091/19-12-88/Δ/νσης Σπουδών Αθ - Τμήματος Α-ΥΠΕΠΘ
γ.ο. 195/12-1-89/Δ/νσης Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Ν.Κερκυρας
δ.ο. 44/305/5-6-91/Δ/νσης Διοικ.Υποθέσεων -Τμήματος Β2/ΥΠΕΠΘ
ε.ο. 792/17-5-91/εικό μας
στ.ο. 247/9-4-92/εικό μας
ζ.ο. 842/4-11-92/εικό μας
η.ο. 242/20-5-93/εικό μας

Μετά την προφορική ενημέρωση που σας έκανα την Τρίτη 12/10/93, επιθυμώ και γραπτώς να σας ενημερώσω για το πρόβλημα του Γυμναστηρίου των Λυκείων.

1. Το συγκρότημα των Λυκείων άρχισε να λειτουργεί από το σχολικό έτος 1979-1980 και ακόμη δεν έχει παραδοθεί επίσημα.

2. Στο πρώτο κτίριο είχε εγκατασταθεί το 3ο Λύκειο, πηγάκι του ήθελε ο τότε Δ/ντης του Λαρεκηνός. Στο 2ο κτίριο εγκαταστάθηκαν τα 1ο και 2ο Λύκεια. Δεν είχε ακόμη τελειώσει κανένα από τα Γυμναστήρια. Και το μόνον Γυμναστήριο που υπήρχε παραδόθηκε στα 1ο και 2ο Λύκεια, το δε Γυμναστήριο του 3ου Λυκείου ακόμη δεν έχει κατασκευασθεί, γιατί υπήρχαν κάποια προβλήματα με το οικοδόμο, τμήμα του οποίου ανήκει στον παρακαλούμενο παιδικό σταθμό. Υπάρχει για τα παραπάνω γραφόμενα η σχετική μελέτη στο Γραφείο του 2ου Λυκείου. Ήτοι, ο αθλητικός χώρος του 3ου Λυκείου είναι σαφώς μεγαλύτερος από τον αθλητικό χώρο και των δύο άλλων μαζί, μια και δεν έχει κατασκευασθεί το Γυμναστήριο.

3. Το Γυμναστήριο χρόνια φτιγχνεται, χρόνια επισκευάζεται και πάλι καταστρέφεται, για το λόγο ότι δε φυλάσσεται. Ήτοι, οι ζημιές είναι καθημερινές. Ενώ ληφθήκαν εκατομμύρια από 742-499, για να επισκευαστεί και να αποκατασταθεί ειδικός τάπητας, οι ζημιές συνεχίζονται, γιατί δεν έχει προβλεφθεί το βασικότερο: να υπάρχει φύλακας. Πάρεται, εφέτος, να τοπο-

θετιθούν τα τζέμια που σπάζουν τα απογεύματα, για να μπαίνουν και να παίζουν, να τοποθετηθεί πλέγμα, για να τα προστατεύσει μέχρι την κορυφή, να τοποθετηθούν πόρτες, ώστε να κλείνουν, για να μπορεί να δοθεί σε χρήση.

4. Σε σύσκεψη που είχε γίνει υπό τον κ. Κωστήντη είχε προβλεφθεί και οι 3 Δ/ντές είχαν συμφωνήσει να δοθεί υπό όρους το Γυμναστήριο σε συλλόγους. Να δοθεί όπως ο Νόμος 1566/1985 με το άρθρο 41 προβλέπει, για να είναι νομότυπο, χωρίς να παρακωλύεται η λειτουργία του Εσπερινού Γυμνασίου-Λυκείου. Επίσης, να τηρούν τις υποχρεώσεις τους οι Σύλλογοι, όπως ο Νόμος ορίζει, γιατί ακόμη κάποιος εξ αυτών οφείλει το ποσό των 365.000 δραχ., ενώ την οφειλή του αυτή θα έπρεπε να την είχε τακτοποιήσει από το 1991 το αργότερο.

5. Όπως είναι πάντως αυτή τη στιγμή το Γυμναστήριο, στοιχειώδης αγάπη προς την περιουσία του ελληνικού κράτους, αφού κατασκευάστηκε από χρήματα του ελληνικού λαού, επιβάλλει να μη χρησιμοποιείται από κανένα, ειδικότερα να μην παίζεται ποδόσφαιρο, όπως γίνεται τώρα από ενήλικους που το παραβιάζουν.

6. Η λειτουργία του Γυμναστηρίου κατά τις πρωινές ώρες είναι θέμα που ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Δ/ντών των Λυκείων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Τελειώνοντας, θα ήθελα να επισημάνω ότι το 2ο Λύκειο στο οποίο υπάρχουν τα κλειδιά, προσπαθεί να το κρατάει κλειστό και με τον επίσημο που περνάει τα απογεύματα, να το κλείνει και να το ξανακλείνει, όταν το παραβιάζουν, για να προφυλάξει ό,τι είναι δυνατό με τις παρούσες συνθήκες να διαφυλαχθεί.-

Ο Διευθυντής

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Η ΣΤΑΛΙΝΙΔΑΚΗΣ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ: -5- (τα ως άνω αναφερόμενα σχετικά)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Κέρκυρα 6.4.1994

Αριθμ.Πρωτ. 553

Ταχ.Δ/ση: Πλατεία Νέου Φρουρίου
Ταχ.Κώδικας: 491.00
Πληροφορίες:
Τηλέφωνο: 46.774, 40.018
FAX : 39.584

ΠΡΟΪ: Το Νομαρχιακό Συμβούλιο Κέρκυρας
(Μέσω της Ν.Α.Ε. Κέρκυρας)

Ενταύθα

ΘΕΜΑ: " Κατασκευές αθλητικών εγκαταστάσεων "

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

του Προϊσταμένου της Δ/σης Α/θμιας Εκπ/σης Κέρκυρας κ.Μαριατσέλη Αποστόλου ,για την κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων στις παρακάτω σχολικές μονάδες και πολυθέσια Δημοτικά Σχολεία του Νομού Κέρκυρας:

	Σχολικές Μονάδες-Εγκατεστάσεις	Οργανικότητα	Έκταση	Είδος γηπέδου	Δαπάνη δρχ.
1.	Αγρού	4/θέσιο	3.500 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
2.	Καρουοάδων	5/θέσιο	700 τ.μ.	μπάσκετ	2.000.000
3.	Αχαράβης	4/θέσιο	3.000 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
4.	Αυλιωτών	4/θέσιο	600 τ.μ.	βόλλεϋ	1.000.000
5.	Καστελλάνων Μέσης	3/θέσιο	3.000 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
6.	Ειναράδων	3/θέσιο	1.200 τμ	μπάσκετ	2.000.000
7.	Λιαπάδων	4/θέσιο	700 τ.μ.	βόλλεϋ	1.000.000
8.	4ο Δ.Σ.Κέρκυρας	6/θέσιο	2.830 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
9.	7ο Δ.Σ. Κέρκυρας	10/θέσιο	2.800 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
10.	11ο Δ.Σ. Κέρκυρας	6/θέσιο	3.830 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
11.	Προφήτη Ηλία Παζών	5/θέσιο	400 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
12.	Νεοχωρίου	6/θέσιο	3.500 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
13.	Περιβολίου	6/θέσιο	800 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000

../..

Α/Α	Σχολικές Μονάδες-Σχολεία	Οργανικότητα	Έκταση	Είδος γηπέδου	Δαπάνη δρχ.
14.	Αργυράδων	3/θέσιο	500 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
15.	Αγίου Ματθαίου	5/θέσιο	1.000 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000
16.	Κασσιόπης	4/θέσιο	1.000 τμ	μπάσκετ-βόλλεϋ	3.000.000

Όλα τα παραπάνω σχολεία είναι δημόσια, στερούνται γηπέδου, ποσόλο που διαθέτουν καθηγητές Φυσικής Αγωγής.

Ο Προϊστάμενος

 ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΑΡΚΑΤΣΕΛΗΣ

ICC DEVELOPMENT PROGRAM – EUROPE

Lord's Cricket Ground, London NW8 8QN, United Kingdom, Tel 44 (0) 171 432 1019, Fax 44 (0) 171 432 1018

Introductory Course for the Coaching of Cricket in Clubs and Schools

This is to Certify that

ISAK HELEN

has attended a course of instruction covering basic cricket coaching
for a minimum period of 25 hours.

N. Laughton
Cricket Development Officer

Tim Miller
Course Instructor

In conjunction with

έγγραφο 19: Βεβαίωση επιμόρφωσης στο κρίκετ (1998)